

15.05.2022
nr 20 (863)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Komunia z klasą?

s. 12

W JEMENIE NA 10 PORODÓW TYLKO 3 ODBYWAJĄ SIĘ W PLACÓWCE MEDYCZNEJ

www.caritas.pl/jemen

Apelujemy o wsparcie finansowe dla oddziału położniczego w ośrodku zdrowia we wsi Imran pod Adenem, który od 2019 roku działa dzięki wsparciu Caritas Polska. Zebrane środki posłużą m.in. na konsultacje położnych, asystę przy porodach, wizyty kontrolne matki i noworodka oraz szczepienia.

możesz pomóc

Dokonując
wpłaty na stronie
caritas.pl/jemen

Wpłacając dowolną kwotę na konto:
PL 77 1160 2202 0000 0000 3436 4384
z dopiskiem **JEMEN**

Wysyłając SMS pod numer
72052 o treści **JEMEN**
(koszt 2,46 zł z VAT)

ks. Henryk Zieliński

Błagam o opamiętanie

Obrona papieża to dla księdza ani wstyd, ani grzech. Pod jednym warunkiem: że w apologetycznym zapale nie będzie rozmiął się z prawdą.

Co zatem w imię prawdy trzeba dodać do wielu komentarzy o postawie papieża Franciszka wobec rosyjskiej agresji przeciwko Ukrainie, które ukazują się na łamach „Idziemy”? Przed dwoma tygodniami zajmował się tym tematem prof. Kazimierz Dadak w artykule „Franciszek wobec rosyjskiej napaści”. W bieżącym numerze wraca do niego Marek Jurek (s. 22), zamieszczenie wokół ubiegłotygodniowego wywiadu papieża dla włoskiego dziennika „Corriere della Sera” komentuje o. Dariusz Kowalczyk SJ (s. 9).

Największe emocje we wspomnianym wywiadzie wzbudziły słowa Franciszka o gotowości udania się do Moskwy na spotkanie z prezydentem Rosji, aby go prosić o przerwanie wojny. Krytycy papieża zarzucili mu natychmiast, że chce jechać na rozmowy z Władimirem Putinem, a nie pojedzie do Kijowa na spotkanie z Wołodymyrem Zeleńskim. W odpowiedzi na tę krytykę wystarczy postawić pytanie: Kto jest władny jedną decyzją przerwać tę bestialską wojnę? Wizyta Franciszka w Kijowie niewątpliwie przyczyniłaby się do duchowego umocnienia Ukrainy oraz podniosłaby i tak wysokie morale jej obrońców. Papieżowi nie chodzi jednak o pomnażanie szeregów bohaterów idących na śmierć w słusznej sprawie, ale o zapewnienie pokoju Ukrainie, a wraz z tym Europie i światu.

O znaczeniu tej papieskiej wypowiedzi dobrze świadczy nerwowa reakcja Kremla. Franciszek ujawnił bowiem, że na prośbę o spotkanie z prezydentem Rosji do dzisiaj nie otrzymał odpowiedzi, choć wystosował ją w pierwszych dniach wojny. Wskazał przez to nie tylko na bezpośrednią odpowiedzialność władcy Kremla za ten konflikt, ale i na jego butę. W odpowiedzi na to rzecznik rosyjskiego prezydenta Dmitrij Pieskow stwierdził, że „Takie wydarzenia są zgłaszane drogą służb dyplomatycznych”, czyli: papież nie powinien o tym mówić do mediów. I uciął: „Nie ma żadnych porozumień w sprawie spotkania”. Podobnie zareagowała Rosyjska Cerkiew Prawosławna, ubolewając, że Franciszek przyjął tak „niewłaściwy ton” komunikowania o swo-

ich kontaktach z Moskwą. We wspomnianym wywiadzie papież wyraził się bowiem dosadnie także o patriarche Cyrylu – że nie może on być „ministrantem Putina”. Jeśli byłby to prorosyjski wywiad Franciszka, to dlaczego tak zabolął Moskwę?

Dla nas szczególnie kłopotliwe są słowa papieża o roli NATO w tej wojnie. Ale czy nie ma w nich krzty prawdy? Pakt Pół-

nocnoatlantycki jest gwarantem – jak dotąd skutecznym – naszego bezpieczeństwa. I każde państwo ma prawo dla zapewnienia swojego bezpieczeństwa zawierać odpowiednie sojusze. Również Ukraina. Tylko czy w NATO była szczerza i powszechna wola przyjęcia Ukrainy? Czy nawet po wybuchu wojny nie można było więcej osiągnąć radykalnymi i szczerymi sankcjami niż samym dostarczaniem broni Ukrainie, przy równoczesnym zapewnianiu Rosji dopływu środków na zbrojenia? Czy państwa NATO nie kupują nadal rosyjskich surowców? Prócz tego żadne mocarstwo (Rosja się za takowe uważa) nie zgadza się na obce instalacje wojskowe w pobliżu swoich granic. Jak zareagowały USA na pakt bezpieczeństwa zawarty 19 kwietnia br. przez premiera Wysp Salomona z Chinami? Zapowiedziały, że w przypadku tworzenia chińskiej bazy wojskowej na wyspach podejmą adekwatną odpowiedź, nie wykluczając interwencji zbrojnej.

Żyjemy w niesprawiedliwym świecie, w którym liczą się tylko interesy atomowych imperiów. Stąd ostatnie apele Stolicy Apostolskiej o reformę ONZ i innych organizacji, które stałyby na straży bezpieczeństwa oraz równych praw wszystkich państw i narodów. Rywalizujące mocarstwa posiadają jednak w Radzie Bezpieczeństwa ONZ prawo weta i dość często z niego korzystają w interesie swoim i swoich sojuszników. Nie zamierzają z niego rezygnować i w tym akurat są zgodne! Prócz tego zgodne są również, choć z różnych pozycji, w krytykowaniu papieża. Ciekawe dlaczego?

W ostatniej chwili pojawia się zapowiedź parady gejowskiej 25 czerwca w Warszawie. Mają w niej brać udział także przedstawiciele środowisk LGBT z Ukrainy, idący pod sześciobarwną i pod ukraińską flagą. Nie wiem, komu zależy na potwierdzeniu narracji Moskwy o rosyjskich „bohaterach” walczących o uwolnienie Ukrainy od gejowskich parad. Błagam o opamiętanie! Bo Ukraina ma ważniejsze niż sodomia sprawy, o które dzisiaj walczy z nadludzkim wysiłkiem. I nie z sodomią mają się nam kojarzyć Ukraińcy, którzy w Polsce zostali tak życzliwie przyjęci. Komu zależy na tym, żeby to popsuć?

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

15.05.2022 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA

Napęd, by nieść Chrystusa – ks. Maciej Będziński s. 4

W szkole i w parafii – rozmowa z ks. prof. Piotrem Tomasikiem o nauczaniu religii s. 10

foto: Elżbieta KuczekFoto-Elka-Film

Komunia z klasą? – doświadczenia I Komunii św. z okresu pandemii s. 12

NA CZASIE

Koszty wojny s. 20

Spięcie Rosja – Izrael s. 34

Dziękczynne pielgrzymowanie na 100-lecie s. 35

NASZE SPRAWY

Kościół – przestrzeń dla dzieci – rozmowa z psychologiem dr Sabiną Zalewską s. 18

Taki mamy klimat, czyli rodzice-kosiarzy s. 23

Zęby a bóle głowy s. 43

MOJA WIARA

Św. Jan Paweł II w Dolinie Aosty s. 36

Święty z ostatniego miejsca – Karol de Foucauld s. 38

Brat na medal – Edmund Wojtyła s. 42

Dotknięci przez Boga – objawienia na Ukrainie s. 54

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.

E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

W jaki sposób akcja „Dzieci komunijne dzieciom misji” pomaga głębiej przeżyć Pierwszą Komunię Świętą?

Eucharystia jest darem, nie jest nam dana jako coś, co nam się należy. Jezus ofiaruje nam siebie i my też możemy złożyć ofiarę z siebie samych oraz z tego, co mamy. Przełamujemy hostię jako kapłani, żeby ją podzielić, a nie wziąć dla siebie. Ma to wymiar ofiary, ale też pokazuje, że Jezus daje siebie. On nawet tu na ołtarzu daje się przełamać, żeby ktoś się Nim nakarmił. Eucharystii nie możemy sobie zawłaszczyc.

foto. Episkopat.pl

złożyć, skoro to rodzice dysponują funduszami?

To jest wspólna decyzja rodziny. Nie chodzi o to, że dziecko ma coś wykonać, więc „rodzice, pomóżcie”. Kładziemy nacisk właśnie na dzielenie się, a nie dawanie. Dzisiaj dzieci często mają swoje kieszonkowe i uczą się nim dysponować. Rodzice nieraz mówią: sam decyduj, na co wydasz pieniądze – maskotkę, zwierzątko czy pomoc komuś.

Przeważnie chodzi o drobne ofiary, które są składane w kolorowych jednakowych kopertach, tak że nikt nie widzi, ile dali inni.

Napęd, by nieść Chrystusa

Z ks. **Maciejem Będzińskim**, dyrektorem Papieskich Dzieł Misyjnych, rozmawia Barbara Stefańska

Pewna piosenka religijna mówi: „Panie Jezu, zabierzemy Cię do domu, nie oddamy Cię nikomu”...

Jest wręcz odwrotnie. Eucharystia kończy się łacińskim „Ite, missa est”, czyli: idźcie, macie misję, ofiara się spełniła na ołtarzu, ale musi się spełnić w waszym życiu. Po przyjęciu Komunii świętej idziemy do domów, szkoły, rodzeństwa z konkretnym przesłaniem: Przyjąłem Komunię, mam Jezusa w sercu, mam być innym człowiekiem, bardziej świętym w codzienności – w uczynkach, sumienności, radości.

W jaki sposób dzieci przystępujące do Pierwszej Komunii Świętej mogą wesprzeć teren misyjny?

Przede wszystkim przez ofiarowanie Komunii za dzieci w dniu misyjnym organizowanym w białym tygodniu. Przy okazji uczymy dzieci, że poprzez przyjęcie Eucharystii można duchowo wspierać innych. Kapłani składają Mszę świętą w danej intencji, natomiast siostry zakonne, dzieci i wszyscy wierni mogą ofiarować swoją Komunię świętą w wybranej intencji albo jako wyngrodzenie czy dziękczynienie.

Zachęcamy dzieci, żeby ofiarowały Komunię za rówieśników z krajów misyjnych, którzy muszą nieraz długo czekać na przyjęcie tego sakramentu. Jeśli w Amazonii misjonarz przypłylnie łodzią, to będzie Msza święta. Ale jeśli będzie sztorm, nie przypłylnie i znów trzeba będzie czekać. W innych regionach, gdzie są ogromne odległości, np. na Syberii, również to nie jest takie proste.

Czy dzieci rozumieją potrzebę wspierania misji?

Dzieci są bardzo wrażliwe na potrzeby rówieśników na terytoriach misyjnych. Oczywiście, kierujemy do nich ten przekaz w inny sposób – przez modlitwę, obrázky czy pokazywanie sytuacji na misjach. Nie chcemy wzbudzać litości na zasadzie „jak wy macie dobrze, a oni źle”. Nie! Bardzo często osoby pozbawione środków materialnych głęboko przeżywają swoje spotkanie z Jezusem. Natomiast mówienie o sytuacji na misjach ma spowodować chęć podziękowania Panu Jezusowi: Dziękuję, że Cię przyjąłem, będę Cię miał przez cały biały tydzień, będę Cię przyjmował do mojego serca w każdą niedzielę. Uczymy takiej postawy dziękczynienia również dorosłych.

W czasie akcji zbierane są także datki na potrzeby misji. Jak dzieci mają je

Czy jest jakieś szczególne przesłanie w tym roku?

Zawsze jest to „Dzieci komunijne dzieciom misji”, a w tym roku akcja nawiązuje do hasła roku duszpasterskiego „Posłani w pokoju Chrystusa”. Dlatego na naszym obrazku widzimy Jezusa, który przez swoje ręce posyła dzieci, niejako wyrzuca je jak na trampolinie, daje im siłę, napęd, żeby szły i niosły Go dalej, by były misjonarzami.

Jeden dzień w białym tygodniu może być poświęcony duchowemu i materialnemu wsparciu misji.

Z jakim zainteresowaniem spotyka się akcja w diecezjach?

Jest obecna w każdej diecezji w Polsce. Diecezje organizują kolportaż materiałów, ale też niektóre parafie zwracają się do nas bezpośrednio, żebyśmy przesłali informacje, koperty, modlitwy. Katecheci często wpisują akcję „Dzieci komunijne dzieciom misji” w program przygotowania do Komunii świętej, a w białym tygodniu zawsze jeden dzień dotyczy misji. Akcja na pewno się rozwija, co widać także po zbieranej co roku kwocie, która w całości jest przeznaczona na pomoc dzieciom na misjach. Więcej mówi się o tym przedsięwzięciu w mediach, choć nie wszyscy rozumieją jego duchowy i wychowawczy cel. Akcja jest dobrowolna, a nie obligatoryjna, nikogo do niej nie zmuszamy. Chodzi o modlitwę, ofiarowanie Komunii świętej i uczenie dzieci odpowiedzialności.

Więcej o akcji „Dzieci Komunijne Dzieciom Misji”:
missio.org.pl/dzieci-komunijne-dzieciom-misji

Trwa nowenna do św. Andrzeja Boboli o dar jedności i pokoju na Ukrainie i na całym świecie. Modlitwa została zainaugurowana 7 maja, a zakończy się 16 maja w 20. rocznicę ustanowienia męczennika patronem Polski i jego święto liturgiczne. Mszę świętą odpustową w narodowym sanktuarium św. Andrzeja Boboli w Warszawie odprawi tego dnia kard. Kazimierz Nycz.

Przewodniczący KEP zachęcał parafie do włączania się do nowenny. „W tym roku za wstawiennictwem świętego polecać będziemy Bogu sprawę pokoju w Ukrainie oraz po-

Relikwie św. Andrzeja Boboli w sanktuarium na warszawskim Mokotowie

fol. xhz

Modlitwa do patrona jedności

myślności dla naszej Ojczyzny” – napisał abp Stanisław Gądecki.

– Św. Andrzej Bobola jest patronem jedności i pokoju, nie tylko między Polakami i Ukraińcami – wyjaśnia ks. Roman Swoboda SJ z sank-

tuarium św. Andrzeja Boboli. – W 20. rocznicę obwołania go patronem Polski chcemy się do niego odwoływać i robimy to także w momentach trudnych dla Polski i Europy. Chcemy go prosić, aby pokierował losami Ukrainy. W tym okresie bardzo

potrzebujemy jego wstawienia. Ta nowenna jest też wielkim dziękczynieniem za to, co już w relacjach między Polakami i Ukraińcami się stało i nadal dzieje – dodaje.

Św. Andrzej Bobola urodził się w 1591 r. w Stracho-

cinie koło Sanoka w rodzinie szlacheckiej. Wstąpił do zakonu jezuitów i przyjął święcenia kapłańskie. Następnie pełnił posługę kaznodziei, wychowawcy młodzieży i misjonarza w Wilnie, Połocku, Warszawie, Łomży i Pińsku. Podejmował szczególne wysiłki na rzecz pojednania prawosławnych z katolikami. Jego wyjątkowa gorliwość przyniosła mu określenie „łowcy dusz” – „duszochwata”. 16 maja 1657 r. został bestialsko okaleczony, a następnie zamordowany przez Kozaków w Janowie Poleskim.

Św. Andrzejowi Boboli przypisywane jest autorstwo ślubów lwowskich, złożonych przez króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego w 1656 r.

Męczennik został kanonizowany w 1938 r., a w 2002 r. ogłoszony patronem Polski. W sanktuarium na warszawskim Mokotowie, będącym pod opieką jezuitów, spoczywają jego relikwie zachowane w całości./bs

Krzysztof Ziemiec

Suplikacja wciąż aktualna

Pisząc te słowa, nie wiem, co Władimir Putin powie 9 maja w Moskwie, ale wiem już, że rosyjska ambasada w Warszawie zmieniła plan obchodów Dnia Zwycięstwa. W opublikowanym oświadczeniu czytamy, że w związku z brakiem możliwości przeprowadzenia uroczystości „w trybie tradycyjnym” ambasador Rosji w Polsce Siergiej Andriejew ma złożyć wieńiec na Cmentarzu-Mauzoleum Żołnierzy Radzieckich w Warszawie, ale nie odbędzie się zapowiadany wcześniej marsz. Na szczęście, bo plany rosyjskiej am-

basady już stały się przyczyną słownej przepychanki w mediach społecznościowych pomiędzy polskim Ministerstwem Spraw Zagranicznych a prezydentem Warszawy. O to właśnie chodziło, żeby podzielić i zamieszać.

Temu też miały służyć słowa wiceszefa rosyjskiej Dumy Państwowej Piotra Tolstoja, że „ro-

realnie robić. Inni politycy z Rosji mówią jeszcze ostrzej – że do zajęcia są Mołdawia, Litwa, Łotwa, Estonia i Polska. A „nazistów” z Ukrainy trzeba wręcz zabić.

Kreml, Putin, Rosjanie lubią daty. One mają symbolizować siłę i ciągłość imperium. Dlatego też cały świat zastanawia się, co powie i co zrobi Putin 9 maja, bo ta data jest podwaliną powojennego Związku Radzieckiego, ma spajać społeczeństwo. A że to nie ma nic wspólnego z rzeczywistością? Tym gorzej dla rzeczywistości. Pomogą w tym służne prokremlowskie media, które sprawiają, że

Kreml lubi daty. W tym roku przypada setna rocznica utworzenia ZSRR.

syjska inwazja nie zakończy się, dopóki rosyjskie wojska nie dotrą do granicy z Polską”. Buta, arogancja, prowokacyjne wypowiedzi to znak firmy moskiewskiej polityki. Ta wypowiedź jest standardem. Moglibyśmy powiedzieć, że jest szokująca, gdybyśmy usłyszeli, że „zatrzymają się na granicy z Niemcami”. Na szczęście takie słowa nie padły, ale nie musi mieć to nic wspólnego z tym, co Moskwa będzie

tańską wręcz agresję na Ukrainę popierają i ateści, i moskiewska Cerkiew. Za unieszkodliwieniem „nazistów ukraińskich” są ludzie zarówno z metropolii, jak i małych przysiółków. Starzy komuniści i młode, zapatrzone w Zachód pokolenie.

Skoro Putin lubi daty, znacznie gorszy z naszego punktu widzenia może być koniec roku. 30 grudnia przypada setna rocznica utworzenia Związku Radzieckiego, który dla Polski i całej cywilizacji zachodniej był symbolem przemocy, śmierci i zniewolenia. Dla Putina ZSRR to symbol siły, a jego rozpad był największą tragedią, jaka spotkała Rosjan w XX w.

Jeśli do tego scenariusza wojennego dopiszemy jeszcze przewidywaną wyższą inflację, prawdopodobieństwo głodu w Afryce i na Bliskim Wschodzie spowodowanego brakiem możliwości importu zboża z Ukrainy, a przez to nową falę emigracji do Europy, a może również powrót epidemii jesienią, to modlitwa „od powietrza, głodu, ognia i wojny wybaw nas, Panie” powinna być przez każdego z nas odmawiana codziennie. Codziennie powinniśmy także dziękować za bezpieczeństwo, które – jak dotąd – wciąż mamy.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Apel o Nobla.** Polska powinna otrzymać Pokojową Nagrodę Nobla za pomoc ukraińskim uchodźcom – powiedziała była ambasador USA w Polsce Georgette Mosbacher. Podkreśliła też, że ukraińscy uchodźcy nie trafiają do obozów, ale do polskich domów.

■ **Rezolucja PE.** Parlament Europejski większością głosów przyjął rezolucję, na mocy której wezwał Komisję Europejską, by nie aprobowała Krajowych Planów Odbudowy Polski i Węgier. Europosłowie argumentowali, że kraje te nie wykonały niektórych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości UE.

■ **Nowy nuncjusz na Węgrzech.** Ojciec Święty mianował nuncjuszem apostolskim na Węgrzech abp. Michaela W. Banacha. 60-letni dyplomata jest Amerykaninem o polskich korzeniach. W dyplomacji Stolicy Apostolskiej pracuje od 1994 r.

■ **Cyryl utrudnia.** Rola patriarchy moskiewskiego Cyryla, który pobłogosławił wojnę Władimira Putina, stanowi przeszkodę w mediacji, jaką mógłby prowadzić Kościół katolicki – powiedział w wywiadzie dla włoskiej agencji ANSA kard. Stanisław Dziwisz.

■ **Audycja pożegnalna.** Ojciec Święty przyjął na audiencji prywatnej kończącego swoją misję Janusza Kotańskiego, ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej przy Stolicy Apostolskiej. Ambasador Kotański piastował ten urząd od 23 czerwca 2016 r.

■ **Śmierć polityka.** Były przewodniczący parlamentu Białorusi Stanisław Szuszkiewicz, który w imieniu swego kraju podpisał w 1991 r. porozumienie o rozwiązaniu ZSRS, zmarł w nocy z 3 na 4 maja w wieku 87 lat. Szuszkiewicz należał do opozycji antyłukaszenkowskiej. Był specjalistą z zakresu radioelektroniki i fizyki jądrowej. Mszy świętej żałobnej przewodniczył w katedrze w Mińsku abp Józef Staniewski, metropolita mińsko-mohylewski.

■ **Z Sydney do Londynu.** Australijskie linie lotnicze Qantas zapowiedziały uruchomienie w 2025 r. bezpośrednich lotów z Sydney do Londynu. Będzie to najdłuższe pasażerskie połączenie lotnicze na świecie. Podróż potrwa 20 godzin.

■ **Zawieszenie procesu.** Proces beatyfikacyjny założyciela Ruchu Szentsztackiego o. Józefa Kentenicha został zawieszony. Decyzję tę podjął biskup diecezji trewirskiej Stefan Ackermann, który jednocześnie zachęcił do dalszych badań nad postacią tego niemieckiego kandydata na ołtarze.

■ **Na podsłuchu.** Telefony komórkowe premiera Hiszpanii Pedro Sancheza i ministra obrony Margariti Robles były zainfekowane szpiegowskim oprogramowaniem Pegasus – poinformował przedstawiciel rządu Felix Bolanos.

fol. PAP/EPA Vatican Media Handout

PAPIEŻ PO ZABIEGU

Papież Franciszek przeszedł 2 maja zabieg infiltracji kolana – poinformowało biuro prasowe Watykanu. Od dłuższego czasu Ojciec Święty uskarża się na dotkliwy ból. Infiltracja kolana to domieszcowy zastrzyk, mający na celu między innymi złagodzenie

bólu. Wbrew sugestiom lekarzy papież nie ograniczył jednak swojej działalności. Natomiast 5 maja, na spotkanie Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych, po raz pierwszy przyjechał do Auli Pawła VI na wózku inwalidzkim.

AMBASADA SZWAJCARII PRZY WATYKANIE

Szwajcaria otworzyła 6 maja swoją ambasadę przy Stolicy Apostolskiej. Dotychczas państwo to reprezentował przy Stolicy Apostolskiej ambasador rezydujący w Słowenii. Papieże mają swych przedstawicieli w Szwajcarii od 1586 r., z przerwą w latach 1873–1920. Natomiast Szwajcaria jest reprezentowana w Watykanie zaledwie od 1991 r. Ambasadę otworzyli prezydent Szwajcarii Ignazio Cassis, którego dzień wcześniej przyjął papież Franciszek, oraz abp Paul Richard Gallagher, sekre-

fol. PAP/EPA/Pascal Lauener

tarz ds. stosunków z państwami Stolicy Apostolskiej.

NOWI REKRUCI

36 rekrutów Gwardii Szwajcarskiej, z których 3 ma polskie korzenie, złożyło w Watykanie przysięgę. Odbывa się ona tradycyjnie 6 maja, w rocznicę śmierci 147 gwardzistów, którzy oddali życie w obronie papieża podczas Sacco di Roma, czyli najazdu i rozgrabienia Rzymu przez wojska Karola V. Z tej okazji papież Franciszek spotkał się z rekrutami i ich rodzinami w Sali Klementyńskiej.

skiej. – Zachęcam was, abyście zawsze przywiązywali należytą wagę do formacji. Jest to niezbędne do uzyskania odpowiednich predyspozycji i kompetencji zawodowych. Przede wszystkim jednak wykorzystajcie pobyt w Rzymie, abyście mogli wzrastać jako chrześcijanie. Mam na myśli życie duchowe, które pozwala nam odkryć plan Boga wobec każdego z nas – powiedział papież.

fol. PAP/EPA/Ettore Ferrari

WYBUCH W HOTELU

Co najmniej 26 osób zginęło, a ponad 60 zostało rannych w wyniku eksplozji, która zniszczyła pięciogwiazdkowy hotel Saratoga w Hawanie. Najprawdopodobniej wybuch spowodowała ciężarówka dowożąca płynny gaz w butlach, ale nie wiadomo, co doprowadziło do jego zapalenia. Hotel przechodził renowację i miał być za pięć dni otwarty na inaugurację sezonu turystycznego po pandemii koronawirusa. Wybuch prawie całkowicie zniszczył zabytkowy dziewiętnastowieczny budynek, którego frontowa ściana leżała w gruzach.

fol. PAP/EP/Ernesto Matracusa

fol. PAP/EP/Roman Pilipczuk

WOJNA TRWA

Trwa agresja Rosji przeciwko Ukrainie. Zacięte i intensywne walki toczą się na wschodzie i południu kraju. Na oczach całego świata rozgrywa się dramat mieszkańców Mariupola. Bombardowane są także inne miasta i wsie. Rosyjskie bomby zrzucone na szkołę w miejscowości Biłohoriwka w obwodzie ługańskim spowodowały śmierć 60 ukrywających się w niej osób. Jednym z narzędzi wojennych, którymi

posługuje się wróg, zwłaszcza wobec ludności cywilnej, jest głód. Tylko z obwodu ługańskiego Rosjanie wywieźli bądź zniszczyli taką ilość ziarna, jaka pokrywa około trzyletnie zapotrzebowanie mieszkańców regionu. W okupowanym Melitopolu rosyjscy żołnierze ukradli maszyny rolnicze warte 5 mln dolarów i część z nich wywieźli do Czeczenii.

Na zdjęciu zniszczenia w Kramatorsku.

ZA ŻYCIEM I PRZECIW ŻYCIU

Gubernator stanu Oklahoma Kevin Stitt podpisał ustawę zakazującą aborcji po szóstym tygodniu ciąży. Ustawę uchwaliła wcześniej legislatura stanowa Oklahoma, w której większość mają republikanie. „Chcę, aby Oklaho-

ma była najbardziej chroniącym życie stanem w kraju, ponieważ reprezentuję wszystkie cztery miliony mieszkańców Oklahoma, którzy w przeważającej większości chcą chronić nienarodzonych” – tweetował Stitt.

W wielu miastach amerykańskich odbyły się proaborcyjne protesty przeciw rozważanemu przez Sąd Najwyższy USA unieważnieniu orzeczenia z 1973 r., które legalizowało przerwanie ciąży. W Chicago część demonstrantów poparła jednak decyzję gubernatora Oklahoma (na zdjęciu).

fol. PAP/EP/Tannen Maury

■ Kohl był przeciwny Ukrainie.

W 1991 r. ówczesny kanclerz Niemiec Helmut Kohl chciał zapobiec rozszerzeniu NATO na wschód i niepodległości Ukrainy oraz krajów bałtyckich. Upadek Związku Radzieckiego nazwał katastrofą – napisał tygodnik „Spiegel”, powołując się na dokumenty MSZ.

■ Zatrzymania uczestników pikiet.

W Rosji zatrzymano ponad 200 osób pikietujących w związku z 1 maja i przeciwko rosyjskiej inwazji na Ukrainę – podało Radio Swoboda. Najwięcej zatrzymań przeprowadzono w Moskwie i Petersburgu – po ok. 80 osób.

■ Konferencja Biskupów Azji Środkowej.

Przewodniczącym niedawno powstałej Konferencji Biskupów Katolickich Azji Środkowej został pochodzący z Hiszpanii bp José Luis Mumbiela Sierra, ordynariusz diecezji Trójcy Przenajświętszej w Almaty, jego zastępcą – bp Jerzy Maculewicz, administrator apostolski Uzbekistanu, a sekretarzem generalnym – biskup pomocniczy kazachskiej diecezji Karaganda Jewgienij Zinkowski.

■ Aresztowania w Chinach.

Od początku roku w Chinach zostało aresztowanych co najmniej dziesięciu księży tzw. podziemnego Kościoła, którego wierni odmawiają poddania się jurysdykcji komunistycznych władz w dziedzinie wiary. Do aresztowań kapłanów doszło głównie w prowincji Baoding, we wschodnich Chinach.

■ **Zagrożenie karą śmierci?** Białoruski parlament zatwierdził zmiany w kodeksie karnym, które przewidują możliwość zastosowania kary śmierci za „usiłowanie przeprowadzenia aktu terroryzmu” i zezwolenie na użycie broni przez służby w celu zakończenia zamieszek.

■ **Dekret w sprawie kobiet.** Władze w Kabulu wydały dekret nakazujący kobietom zakrywanie ciała od stóp do głów w miejscach publicznych. Muszą się do tego dostosować wszystkie kobiety, z wyjątkiem małych dziewczynek oraz kobiet w podeszłym wieku.

■ **Ataki w Mozambiku.** Nie ustaje przemoc dżihadystów w Mozambiku. Fundamentalisci dopuścili się w regionie Cabo Delgado serii nowych ataków, w których zniszczono m.in. katolickie kościoły i ośrodki pomocy humanitarnej niosące wsparcie ludziom uciekającym przed bestialstwem islamistów. Ponad 850 tys. przesiedlonych chrześcijan nadal nie może wrócić do swych domów.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Miesiąc świadków wiary

Nie bez powodu poeci chwaliłi maj jako najpiękniejszy miesiąc w całym roku, kiedy natura eksploduje różnobarwną zielenią i zapachami. To wszystko mocno oddziałuje na zmysły człowieka, którego organizm po długiej zimie także odradza się do życia. Wracają siły vitalne, radość i chęci do działania.

Jakże zatem mogło być inaczej, aby nie poświęcić właśnie tego miesiąca czci Najświętszej Maryi Panny! W końcu to właśnie Ona jest *tota pulchra* – cała piękna. O jeszcze innych Jej przymiotach śpiewamy podczas nabożeństw majowych, medytując nad nimi i starając się brać z Maryi przykład. W maju też oddajemy cześć Maryi jako

Królowej Polski, przechodząc z płaszczyzny teologicznej na tę państwową i patriotyczną.

Alte maj to również miesiąc świętych patronów Polski: św. Stanisława, biskupa i męczennika (8 maja), św. Andrzeja Boboli (16 maja) oraz wielkich czcicieli Matki Bożej:

bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, którego wspomnienie będziemy obchodzić w tym roku po raz pierwszy – 28 maja, a także św. Jana Pawła II, którego wspominamy co roku w dniu jego urodzin 18 maja. To wielcy świadkowie wiary, którzy swoimi czynami wynikającymi z Ewangelii wślawili Polskę na całym świecie. A to, że o Polsce i Polakach mówi się obecnie za granicą w samych superlatywach, to nie jest zasługa nas samych. Nie popadajmy w pychę. Znamy nasze wady narodowe, jesteśmy też świadomi podatności na złe mody i trendy. Ale jednak ten wielki zryw pomocy i solidarności, jaki przeżywamy od 24 lutego – ta data niestety

zapisze się jako jedna z najtragiczniejszych w historii Europy XXI w. – ma swoje źródło w nauczaniu tych wielkich Polaków i w ludowej pobożności: gość w dom, Bóg w dom.

To nie przychodzi samo z siebie, bo widzimy, jak może być, na przykładzie niektórych zachodnich państw. Dzięki sercom otwartym dla ofiar wojny w Ukrainie Polska znalazła się na ustach wszystkich. Także tych zza oceanu, którzy nieraz nie wiedzieli nawet, gdzie ona leży. Ogromną reklamę za oceanem zrobił Polsce goszczący w naszym kraju na początku maja kard. Timothy Dolan, metropolita Nowego Jorku i przewodniczący Konferencji Episkopatu USA. Przez te kilka dni, kiedy przebywał w różnych miejscach w Polsce, a także w Ukrainie, nieustannie dziękował Polakom. – Dziękuję ludziom z Polski za wielką inspirację, jaką nam dajecie, i za gościnność dla tych, którzy mają problemy – mówił w Przemyślu. – Czuję się tutaj jak w domu. Jestem dumny i wdzięczny, że Kościół podnosi się do pomocy. Widzimy tego tak wiele – powiedział z kolei w Bibicach.

Nie tylko on chwalił ostatnio Polaków. Również jego ziomek, amerykański sekretarz stanu Anthony Blinken, napisał w oświadczeniu z okazji Święta Konstytucji 3 Maja, że na obecny kryzys Polska zareagowała „wielką hojnością, przywództwem i stanowczością”.

Odkąd Rosja zaatakowała Ukrainę, Polskę dostrzega, odwiecza i chwali wielu światowych przywódców. Z jednej strony to powód do dumy, ale z drugiej strony należy strzec się pychy, która bardzo szybko wkrada się w miejsce pokornej służby nieoczekującej pochwał. Ku temu niech nam znowu służy przykładem nasi wielcy rodacy, którzy niczego nie czynili dla poklasku. A przewodzi im Najświętsza Maryja Panna, pokorna służebnica Pańska, która wszystkie sprawy rozważała i zachowywała w swoim sercu. Za Jej przykładem i z Jej pomocą róbmy dalej to, co do nas należy. A nagroda sama przyjdzie. Niespodziewanie.

Nowa błogosławiona

W La Florida w północno-zachodnim Peru prefekt Kongregacji Spraw Kanonicznych kard. Marcello Semeraro wyniósł do chwały ołtarzy siostrę Marię Augustynę Rivas López, zamordowaną w 1990 r. przez lewackie ugrupowanie terrorystyczne Świełisty Szlak. Należała ona do Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Dobrego Pasterza i całe swoje życie poświęciła służbie biednym i opuszczonym dzieciom.

– Ta heroiczna misjonarka, choć wiedziała, że ryzykuje życie, zawsze pozostawała blisko ubogich, a zwłaszcza kobiet tubylczych i wieśniaczek, dając świadectwo Ewangelii sprawiedliwości i pokoju. Niech jej przykład wzbudza we wszystkich pragnienie wiernego i odważnego służenia Chrystusowi. Brawa dla nowej błogosławionej – powiedział papież Franciszek w niedzielę 8 maja./wś

Uwolniony kapłan

Po 40 dniach spędzonych w rękach porywaczy do swojej parafii szczęśliwie powrócił nigeryjski kapłan. Ks. Felix Zakari Fidson został uprowadzony 24 marca nieopodal swojej parafii w Zango Tama. Jest to już kolejny kapłan, który w ostatnich miesiącach został porwany w Nigerii, gdzie nasila się islamski terrorizm. Kraj ten znajduje się na siódmym miejscu listy państw, w których chrześcijanie są najbardziej dyskryminowani.

Sytuacja drastycznie pogarsza się od 2009 r., kiedy powstało fundamentalistyczne ugrupowanie Boko Haram, którego celem jest utworzenie państwa islamskiego. Celem bojówkarzy w ostatnich miesiącach coraz częściej stają się księża, porywani w celu wyłudzenia okupu./wś

Z wielkim smutkiem odebrałem wiadomość o tym, że 8 maja 2022 r. odszedł od nas

PROF. WALDEMAR PARUCH

Śmierć Pana Profesora to ogromna strata dla środowisk patriotycznych, społeczności akademickiej i dla Polski.

W osobie Zmarłego żegnamy erudyte, mentora, wielkiego patriotę i przyjaciela. Człowieka obdarzonego rozległą wiedzą i przenikliwością, a przy tym ogromnie zaangażowanego w sprawę kraju.

Członka rady programowej Prawa i Sprawiedliwości, współtwórcę i pierwszego szefa Centrum Analiz Strategicznych, a także wybitnego naukowca i wykładowcę, odznaczonego Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Pan Profesor pozostanie w naszej pamięci jako państwowiec, którego działalność naukowa, społeczna i polityczna zawsze nacechowana była troską o Polskę.

Rodzinę i bliskich śp. Profesora proszę o przyjęcie wyrazów głębokiego współczucia.

Mateusz Morawiecki

Dariusz Kowalczyk SJ

Zamieszanie wokół Franciszka

Ostatni wywiad papieża dla włoskiego dziennika „Corriere della Sera” wywołał w Polsce lawinę komentarzy. W zdecydowanej większości bardzo krytycznych wobec Franciszka. Komentatorzy oburzyli się szczególnie jednym zdaniem, a mianowicie tym, że „szczękanie NATO u drzwi Rosji” mogło przyczynić się do rozpętania przez Putina wojny. Niedobre wrażenie zrobiły też słowa papieża, że nie czuje, aby miał jechać do Kijowa, ale pojechałby do Moskwy, tyle że Putin nie chce takiego spotkania. Żle też została przyjęta odpowiedź na pytanie, czy należy wysłać Ukraińcom broń. Papież dokonał uniku, stwierdzając, że nie wie, bo jest za daleko...

Z lewa i z prawa rozległy się głosy zdziwienia i oburzenia postawą Franciszka i Stolicy Apostolskiej. Zarzucono papieżowi, że w ogóle nie rozumie sytuacji i nie odróżnia agresora od ofiary, że jest rusofilem, że jako Latynos nie lubi Stanów Zjednoczonych. Nie sądzę, aby tego rodzaju krytyki trafnie ujmowały istotę rzeczy. Moim zdaniem nie tłumaczy postawy Stolicy Apostolskiej nawet odwołanie się do sposobu działania dyplomacji watykańskiej, która próbuje nie zatrzaskiwać drzwi, ale chce mediować i dialogować, mając też na uwadze dobro katolików żyjących w państwach, z którymi relacje są trudne.

Z drugiej strony pojawiły się nieliczne głosy broniące stanowiska papieża. Zwrócono uwagę, że przeciw słowa o „szczękanii NATO” nie były żadnym usprawiedliwieniem Putina, a jedynie wskazaniem na to, jak Putin postrzega rzeczy-

wistość. Poza tym Franciszek nie stawia na równi agresora i tych, którzy się bronią przed agresją, i nie neguje prawa do obrony, ale po prostu przestrzega przed eskalacją wojny, której konsekwencje mogą być tragiczne przede wszystkim dla samych Ukraińców. Wskazy-

wano ponadto na jednoznaczne słowa papieża dotyczące patriarchy Moskwy: „Nie jesteśmy urzędnikami, mamy używać języka Jezusa, nie polityki. My pasterze musimy szukać pokoju. Patriarcha nie może zostać ministrantem Putina”. Niektórzy docenili nonkonformizm biskupa Rzymu, który ma odwagę mówić coś innego niż większość.

Papież mówi o wojnie i zbrojeniach w taki sposób, jakby były to czyny „wewnętrznie złe”, to znaczy nie do usprawiedliwienia przez żadne okoliczności.

Uważam, że istotą postawy Franciszka wobec wojny są jego przekonania w dwóch kwestiach. Po pierwsze, w encyklice „Fratelli tutti” papież wyraźnie stwierdził, że doktryna wojny sprawiedliwej jest dziś nie do utrzymania i że nie możemy myśleć o wojnie jako rozwiązaniu, bo prawdopodobnie zło wynikające z działań wojennych będzie zawsze większe niż hipotetyczna ich użyteczność (por. nr 258). Po drugie, Franciszek zdecydowanie potępia zbrojenia i handel bronią. Określa je skandalem, który kała ludzkość, a postulat wydawania 2 proc. budżetu na zbrojenia nazywa „szaleństwem”. Papież mówi o wojnie i zbrojeniach w taki sposób, jakby były to czyny „wewnętrznie złe”, to znaczy nie do usprawiedliwienia przez żadne okoliczności.

Jeśli jednak przyjmiemy taki punkt widzenia, to w pew-

nym sensie skazujemy się na retorykę ogólnego potępienia zła wojny bez wyraźnego powiedzenia, że w tym przypadku wojska Putina to agresorzy dopuszczający się zbrodni, a walczący Ukraińcy to bohaterowie toczący słuszną, sprawiedliwą walkę. Nie ne-

gujemy prawa do obrony, ale zaraz podkreślamy, że wysyłanie broni na Ukrainę prowadzi do eskalacji zła. Słowem, istnieje ryzyko, że popadniemy w naiwny, niespójny pacyfizm, a w konsekwencji w pewien symetryzm w traktowaniu agresora i ofiary. Trzeba zatem powrócić do przemyślenia na nowo doktryny wojny sprawiedliwej, w tym zasadności zbrojeń. Wyrzucenie jej do lamusa wydaje się wikłać Kościół w nieprzekonującą, nawet jeśli pełną szlachetnych intencji retorykę.

Na koniec warto zauważyć, że we Włoszech słowa Franciszka zostały przez wielu przyjęte z aprobatą. Większość Włochów jest bowiem przeciwko wysyłaniu broni na Ukrainę. Nie brakuje komentatorów, którzy mówią o ekspansywności NATO i wskazują, że USA chciałyby „syrianizacji” Ukrainy, czyli długiej wojny, która zdemoluje Ukrainę, osłabi Rosję, wygeneruje ekonomiczne problemy w Europie. We włoskich mediach przypomina się „zbrodnie” Zachodu w Afganistanie, Iraku, Libii, naloty na Serbię itd. A o prezydencie Zełenskim można usłyszeć, że nieodpowiedzialnie przebiega III wojna światowa. Nic dziwnego, że we Włoszech nie tylko od watykańskich komentatorów można usłyszeć, iż Franciszek jest odważnym, bezkompromisowym, ale niezrozumianym prorokiem naszych czasów.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Tłumaczenia Putina

Tegoroczne przemówienie podczas obchodzonej w Rosji Defilady Zwycięstwa w rocznicę zwycięstwa nad nazistowskimi Niemcami Władimir Putin poświęcił wojnie na Ukrainie. Prezydent Rosji powtórzył główne tezy rosyjskiej propagandy o tym, że Rosja „nie miała winy”, a rozpoczynając wojnę, „broniła siebie”. W ten sposób Moskwa od wielu tygodni niezgodnie z faktami uzasadnia swoją inwazję na sąsiedni kraj, w wyniku której już zginęły dziesiątki tysięcy cywilów, a miliony ludzi stały się uchodźcami.

Putin sześć razy wspomniał Donbas, trzy razy – NATO, mówił również o „banderowcach”. Swoje wystąpienie zakończył pochwałą rosyjskich sił zbrojnych i okrzykiem: „Za Rosję! Za zwycięstwo!”. Putin nie ogłosił 9 maja rozpoczęcia „oficjalnej wojny” ani masowej mobilizacji – o takiej możliwości mówili wcześniej wywiady na Zachodzie i w Ukrainie./wś

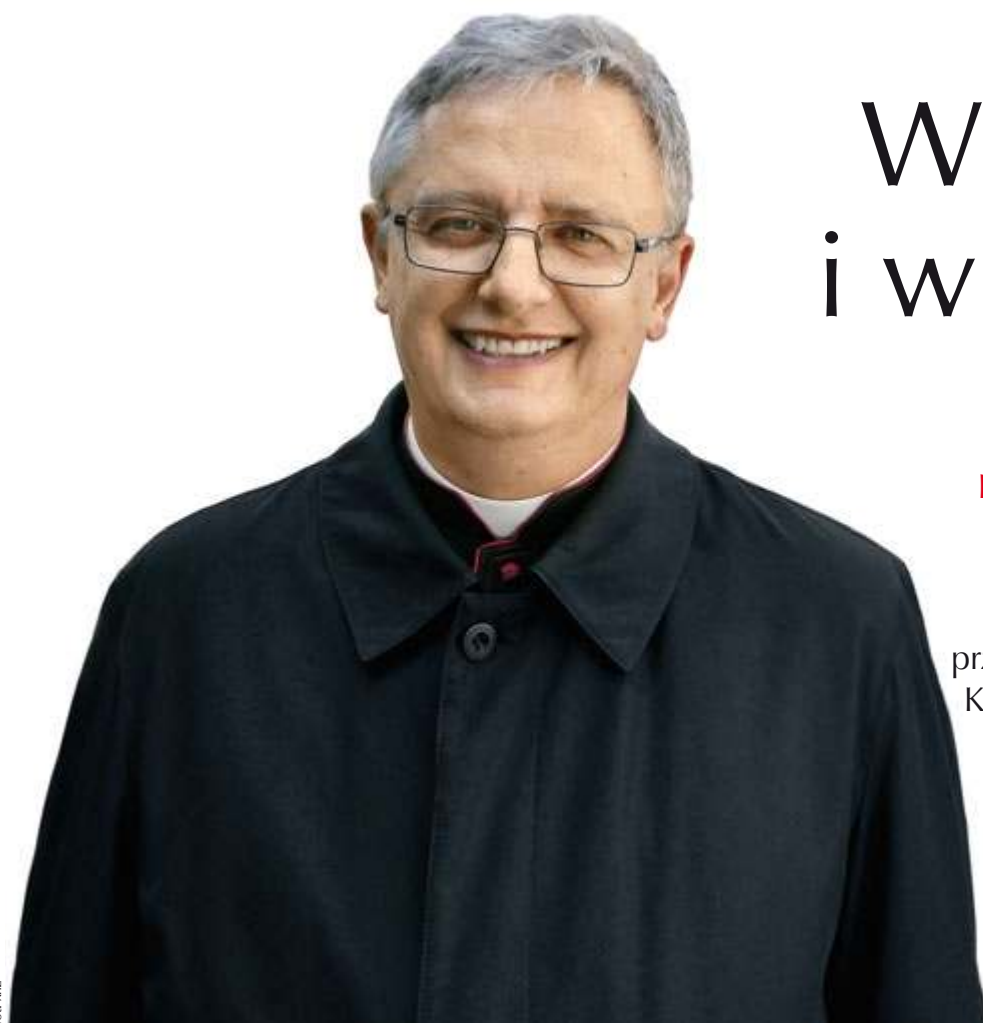
Niszczą świątynie

Ataki wojsk rosyjskich niszczą kościoły chrześcijańskie i świątynie innych wspólnot religijnych w Ukrainie. Od wybuchu wojny 24 lutego zniszczono już co najmniej 116 obiektów o znaczeniu religijnym (nie licząc przyległych budynków) w co najmniej trzynastu obwodach Ukrainy: kijowskim, dniepropietrowskim, donieckim, żytomierskim, zaporoskim, ługańskim, lwowskim, mikołajowskim, odeskim, sumskim, charkowskim, chersońskim i czernihowskim – wynika z raportu Państwowej Służby Ukrainy ds. Etnopolityki i Wolności Sumienia (DESS).

Zdecydowana większość z nich, 91 ze 116, to cerkwie prawosławne. Zniszczone zostały również meczety, synagogi, kościoły katolickie i protestanckie, religijne instytucje edukacyjne oraz ważne budynki administracyjne organizacji religijnych./wś

W szkole i w parafii

fot. xhz

Z ks. prof.
Piotrem Tomasiakiem,
koordynatorem
Biura Programowania
Katechezy
przy Komisji Wychowania
Katolickiego Konferencji
Episkopatu Polski,
rozmawia
Irena Świerdzewska

Czy lekcje religii w szkole wystarczą, by przygotować dziecko do Pierwszej Komunii Świętej?

Program wszystkich trzech lat początkowych szkoły podstawowej jest nakierowany na przygotowanie dziecka do Pierwszej Komunii Świętej. W klasie pierwszej omawiany jest chrzest oraz co znaczy być chrześcijaninem. W drugiej klasie mowa jest o roku kościelnym, w trzeciej klasie realizowane jest bezpośrednie przygotowanie do Pierwszej Komunii Świętej, do pierwszej spowiedzi. Ten czas jest koniecznym, ale niewystarczającym przygotowaniem, ponieważ poza nauczaniem, wychowaniem do przyjmowania Komunii Świętej, potrzebne jest wtajemniczenie chrześcijańskie, co może dokonać się tylko w kontekście wspólnoty wierzących. Klasa szkolna z natury nie jest wspólnotą wierzących. Potrzebne jest więc przygotowanie w parafii.

Komunia powinna odbyć się w parafii, na terenie której znajduje się szkoła dziecka, czy we własnym kościele parafialnym?

Zasadniczo dzieci powinny przyjmować Komunię świętą w parafii, na terenie której mieszkają. Podstawową zasadą jest, by dziecko przyjęło ten sakrament w kościele, do którego będzie chodziło. Pierwsza Komunia Święta jest pierwszym pełnym uczestnictwem we Mszy świętej. Jest także początkiem bardzo ważnego etapu w życiu chrześcijanina, który ma trwać do końca życia – karmienia się Eucharystią. Z tego względu tak istotny jest kontekst parafii, w której uczestniczy się w niedzielnych Mszach świętych. Zwykle spotkania w parafii odbywają się przynajmniej raz w miesiącu.

Oczywiście, istnieje możliwość zmiany kościoła, mimo że w zasadach zatwierdzonych i wyznaczonych przez episkopat Polski wskazuje się jako pierwsze miejsce parafię, do której należą rodzice i dziecko. Korzystne może okazać się dla dziecka, kiedy przygotowania do tego ważnego dnia prowadzi ten sam katecheta w szkole i w parafii.

Klasa szkolna z natury nie jest wspólnotą wierzących. Potrzebne jest przygotowanie do Pierwszej Komunii Świętej w parafii.

Czy rodzice mogą wówczas czuć się zwolnieni z przygotowania dziecka do Pierwszej Komunii Świętej?

Za przygotowanie dziecka do Pierwszej Komunii Świętej odpowiadają trzy środowiska: szkoła, parafia i rodzina. W standardzie przygotowania, co zostało zapisane w programie nauczania religii, są również spotkania z rodzicami. Mają na celu nie tylko kwestie związane z organi-

zacją samej uroczystości, dotyczące strojów, spraw technicznych. Przede wszystkim celem tych spotkań jest pomoc rodzicom w rodzinnej formacji. Pierwsza Komunia Święta nie dotyczy tylko dziecka i katechetów. Jest przede wszyst-

kim wydarzeniem rodzinnym. Rodzice muszą „przejąć się” Pierwszą Komunią Świętą, bo przyrzekli podczas chrztu świętego wychowanie swojego dziecka w wierze katolickiej; są za to odpowiedzialni.

Jeżeli dziecko wie, że powinno chodzić do kościoła, bo jest to wymóg, który wią-

Ks. Piotr Tomasik – ur. 1961, kapłan diecezji warszawsko-praskiej, profesor nauk teologicznych, dziekan Wydziału Teologicznego UKSW, w ramach Konferencji Episkopatu Polski: koordynator Biura Programowania Katechezy przy Komisji Wychowania Katolickiego, konsultor Komisji Wychowania Katolickiego, konsultor Rady Naukowej; rzeczoznawca do spraw oceny programów nauczania religii i podręczników katechetycznych.

że się z przyjmowaniem Eucharystii i byciem w stanie łaski uświęcającej, a rodzice nie chodzą do kościoła, to dziecko żyje w rozdwojeniu. Rodzice podważają autorytet Pana Boga, ale też upada ich autorytet. W wychowaniu istotnym czynnikiem jest koherentność, co podkreślają ostatnio opracowane programy dotyczące katechezy.

Znam wiele przykładów, kiedy rodzice, letni w wierze, dzięki uczestniczeniu w przygotowaniu ich dzieci do Pierwszej Komunii Świętej stali się praktykującymi katolikami. Często wstępnie przekonywał ich argument, że robią to dla dobra swoich dzieci.

Kto oprócz rodziców odpowiada za wychowanie religijne dzieci?

Dyrektorium wydane przed trzema laty z polecenia papieża Franciszka wskazuje na kolejne osoby obok rodziców, które powinny uczestniczyć w wychowaniu dziecka. Ważna jest więc ze starszym pokoleniem – babcią i dziadkami.

Drugą grupą, na którą trzeba zwrócić uwagę, są chrzestni. Chrzestni muszą zdawać sobie sprawę z tego, że ich podstawowym zadaniem nie jest obdarowanie dziecka prezentami, ale wywiązanie się z zobowiązań, które podjęli podczas chrztu dziecka. Mają wspierać rodziców w katolickim wychowaniu dziecka. Jeśli rodzice dziecka są niepraktykujący, to na nich spada odpowiedzialność za religijne wychowywanie dziecka.

W kościołach coraz mniej widać młodych ludzi. Czy lekcje religii przekładają się na wychowanie ich w wierze?

Lekcji religii w szkole nie można nazwać katechezą, ponieważ katecheza musi wypełniać trzy funkcje: nauczania, wychowania, wtajemniczenia. Jeśli chodzi o nauczanie, szkoła dość dobrze sobie z tym radzi. Wychowanie religijne dziecka, które żyje w pogańskiej rodzinie, jest sprawą dość trudną. Ale to nie oznacza, że mamy nie doceniać wartości lekcji religii. W adhortacji apostołskiej „Catechesi tradendae” papież Jan Paweł II wskazuje, że szkoła stwarza nowe możliwości jeśli chodzi o katechezę. Przez lekcje religii można podejmować wiele działań ewangelizacyjnych

wobec dzieci żyjących w rodzinach i środowiskach na poły pogańskich. Należy docenić znaczenie lekcji religii, ale ich nie przeceniać. Pewnych funkcji one nie wypełniają, potrzebne jest wsparcie ze strony parafii. Wtajemniczenie dokonuje się poprzez wspólnotę, poprzez grupy parafialne, grupy formacyjne.

Inicjatywa ministra Przemysława Czarnka – konieczność wyboru między lekcjami religii i etyki – może zapobiec wypisywaniu się z lekcji religii?

Minister edukacji poparł inicjatywę, która była podnoszona już wcześniej, miała wsparcie za kadencji poprzednich ministrów edukacji narodowej, nie jest to więc tylko inicjatywa ministra Przemysława Czarnka. Episkopat Polski kierował takie prośby, nie chodziło jednak o poprawę frekwencji na lekcjach religii, ale wynikały one z troski o system edukacyjny, w którym istotny jest wymiar aksjologiczny. Na lekcjach religii podejmowane są tematy dotyczące moralności, więc wymiar aksjologiczny jest poprzez nie realizowany. Przypomnę, że każde z wyznań prawnie zarejestrowanych w Polsce może organizować w szkole lekcje religii. Natomiast dzieci, które nie chodzą na religię, powinny mieć zapewniony w całości edukacji wymiar aksjologiczny. Temu mają służyć szkolne zajęcia z etyki, co zostało zapisane w instrukcji ministra Samsonowicza w 1990 r., kiedy religia wróciła do szkół.

Dlaczego ubywa młodych ludzi na lekcjach religii w szkole?

Powodem jest trwający od lat proces laicyzacji, stąd potrzeba, by nowe podręczniki były nastawione bardziej ewangelizacyjnie. Właśnie kończy się już drugi rok reformy podręczników, w wielu ośrodkach misyjność jest znakiem rozpoznawczym nowych materiałów. Nie można też zaniedbać działań pozaszkolnych, spotkań, które młodzież zapraszają do poznania Chrystusa i Kościoła.

Ale chcę też zwrócić uwagę na inną przyczynę. Zapanowała swoista moda na wypisywanie się z religii. Pytanie, jak na to odpowie młodzież, która jest związana z Kościołem. Czy będzie chciała tworzyć modę na to, żeby uczestniczyć w lekcjach religii, czy wycofa się do kruchty, wywiesi białą flagę? Jaka jest więc wartość apostołska ruchu formacyjnego, w którym jest?

Powody słabnięcia frekwencji na lekcjach religii są wielorakie. Ze smutkiem stwierdzam, że są sytuacje, kiedy wierni

świeccy spotykają się z brakiem zrozumienia ze strony niektórych duszpasterzy w kwestii jednoznaczności stawiania spraw religijnych. Kolejną przyczyną deprecjonowania lekcji religii przez uczniów jest skutkiem organizacji zajęć szkolnych przez dyrekcje szkół czy organy prowadzące szkoły. Bardzo często religia wpisana jest w planie jako pierwsza godzina zajęć, potem są dwie godziny okienka; albo religia wpisana bywa na końcu dnia. Młodzież spieszy się na autobus czy pociąg powrotny do domu i łatwo rezygnuje z religii. Po prostu niekiedy celowo i niezgodnie z prawem interpretuje się rozporządzenie ministra edukacji narodowej, jakoby religia musiała być realizowana wyłącznie na pierwszej i ostatniej godzinie zajęć.

Czy nauczanie religii powinno więc wrócić do parafii, jak sugerują niektórzy środowiska?

Taka decyzja oznaczałaby, że szkoła staje się świecka w znaczeniu komunistycznym. Nie możemy zgodzić się na zasadę

„Szkoła ma wychowywać, ale wymiar religijny nie jest godny tego, by wpisywać się w wychowanie szkolne”. Ta zasada byłaby oznaką

wojującego laicyzmu, który też jest swoistą religią. Nie jest to ateizm, ale antyteizm – przeciwstawienie się postawie religijnej. Jako ludzie wierzący nie powinniśmy się na to zgadzać. Nie możemy stać się gettem katolickim, jak to ujął św. Jan Paweł II, ale mamy prawo żyć normalnie i wyznawać swoją wiarę w wolnym państwie. To zresztą dotyczy też innych wyznań.

Niektóre środowiska katolików „otwartych” podnoszą, że lekcja religii powinna wrócić do parafii. Z punktu widzenia ewangelizacji lekcja religii w szkole jest ważna, bo uczestniczą w niej katolicy, którzy nie odnajdują drogi do Kościoła. Na lekcji religii w szkole mogą się dowiedzieć, w co Kościół wierzy i czym żyje.

Rodzice mogą mieć wpływ na wybór miejsca nauczania dzieci religii?

Jeśli szkoła ma być instytucją, która w ramach zasady pomocniczości służy rodzinie, a rodzice są wierzący, to mają prawo oczekiwać od szkoły, by wspomogła wychowanie religijne dzieci. Czasem niektórzy posłowie czy radni zadają pytania: „Ile to kosztuje?”. Szkoła jest przecież opłacana z funduszy publicznych, a katolicy, także wyznawcy innych religii, płacą podatki.

Pandemia wymusiła organizowanie Pierwszej Komunii Świętej w zmienionej formule. Niektóre doświadczenia okazały się na tyle cenne, że zostaną w parafiach na dłużej.

Monika Odrobińska

do kalendarza wszystkich bliskich. Jeśli ktoś planuje przyjęcie w restauracji w innym miesiącu niż maj, nie tylko łatwiej znajdzie wolny termin, ale i zapłaci mniej – mówi mężczyzna. Przyznaje, że w przypadku zbiorowej uroczystości niektórym łatwiej jest tylko płacić składki i przyjść na gotowe. – Ale wówczas godzimy się na rozwiązania, które nie muszą nam odpowiadać. My sami mieliśmy wpływ na dekorację kościoła, która była prosta i estetyczna, a nie wymyślna. Nie było przedłużających się podziękowań dla wszystkich zaangażowanych w przygotowanie uroczystości. A co najważniejsze, uniknęliśmy wielogodzinnych prób; Berenika miała tylko jedną, piętnastominu-

indywidualną formę ceremonii. Jej termin dopasowaliśmy do piętnastej rocznicy naszego ślubu i na jednej Mszy ochrzciiliśmy jeszcze najmłodsze dziecko. W kościele było dwadzieścia osób z najbliższej rodziny. Chrzestni chłopców czytali czytania, a w kazaniu ksiądz zwracał się do Krzysia po imieniu.

Podobnie po imieniu mówił ksiądz do dzieci pierwszokomunijnych podczas Mszy świętej w białym tygodniu, bo mimo obostrzeń i dyspensy rodziny w nich uczestniczyły. – Do Komunii świętej dzieci przystępowały wtedy w pierwszej kolejności, a stroje komunijne podkreślały wyjątkowość tych chwil.

Komunia z klasą?

Zaproszenia na Pierwszą Komunię Świętą Bereniki jej rodzice zamówili u niepełnosprawnych uczestników warsztatów terapii zajęciowej, których w ten sposób wsparli. W opowieści specjalnie dla nich odprawionej sobotniej Mszy świętej uczestniczyli członkowie rodziny i przyjaciele. – Ja czytałem pierwsze czytanie, a Berenika śpiewała psalm, sama też wybrała pieśni i pamiątkowy obraz – mówi Jarek Kania z portalu Ojcowska Strona Mocy.

BEZ „NAPINKI”

Do Pierwszej Komunii Świętej dziewczynka przystępowała indywidualnie. – Z takim zamiarem nosiliśmy się już po doświadczeniach zbiorowej uroczystości u starszej córki, a decyzję pomogły nam podjąć pandemiczne obostrzenia. Był to niezbity argument wobec zdziwienia części rodziny, dlaczego „nie robimy tego normalnie” – przyznaje tata dziewczynki.

Począwszy od przygotowań do przyjęcia sakramentu, rodzice największą część tego ciężaru wzięli na siebie. – Nie chodzi w nich o wkucie i zaliczenie regulek, ale o autentyczne wzrastanie w wierze, co dać może przede wszystkim rodzina – twierdzi Jarek Kania. – Dla niektórych ceremonia Pierwszej Komunii jest zwieńczeniem wielomiesięcznych prac na polu sukienek, alb czy recytowania wierszyków; dla nas to kolejny etap w formacji religijnej córki. Bynajmniej nie koniec.

Najpierw należało wybrać termin. – Nie byliśmy związani ani niedzielą, ani nawet majem. Mogliśmy więc dostosować dzień

tową. W zbiorowej Komunii dzieci zdają się nie mieć wpływu na jej przebieg – są dyrygowane przez katechetkę, a wszystko ma ładnie wypaść na filmie. Indywidualna forma czyni je podmiotem wydarzenia; nie sprowadza się do musztry, ale pozwala przeżyć je głębiej, bez „napinki”. Było to prawdziwie rodzinne przeżycie, Berenice też się podobalo – podkreśla ojciec.

Indywidualna forma Pierwszej Komunii Świętej jest bardziej naturalna od zbiorowej, która jest stosunkowo nową tradycją. – Dawniej gdy rodzice stwierdzili u dziecka gotowość do pełnego uczestniczenia w Eucharystii, szli z nim do spowiedzi, a na najbliższej Mszy świętej dziecko przyjmowało Komunię świętą. Analogicznie do ślubu – żadna para nie chciałaby chyba zawierać sakramentu małżeństwa wraz z pięćdziesięcioma innymi parami – podsumowuje Jarek Kania.

PO IMIENIU

Podobne doświadczenie ma Anna Dobraczyńska. – Podczas Komunii starszej córki nawet jej nie widziałam w tłumie, za to z Krzysiem siedzieliśmy w jednej ławce, dzięki czemu nie rozmawiał z kolegami, był wpatrzony w ołtarz i skupił się na tym, co ważne – mówi mama chłopca, który do sakramentu także przystąpił indywidualnie.

– Gdy przez pandemię Komunia w gronie szkolnym odroczyła się co najmniej do września, proboszcz zaproponował nam

W przygotowaniu do sakramentu nie chodzi o wkucie regulek, ale o wzrastanie w wierze.

Modlitw Krzyś uczył się z mamą na spacerach, wtedy też odpowiadała na jego pytania związane z wiarą, a wiedzę zaliczał w szkole online. – Zanim pandemia zamknęła kościoły, przez pół roku uczestniczyliśmy w Mszach świętych dla

kandydatów do Pierwszej Komunii, podczas których ksiądz tłumaczył m.in. fragmenty liturgii. Gdy ich zabrakło, wrzucał do sieci filmiki. W indywidualnej Komunii widzę same plu-

sy – dzięki niej Krzyś uniknął także porównywania prezentów na tle klasy, a dostał same religijne, które w oczach dzieci obdarowanych tabletami mogły wypaść blade. Przy dwóch kolejnych synach również chcielibyśmy skorzystać z tej formuły.

BAZAR RELIGIJNY

Limity wiernych w świątyniach w niektórych przypadkach odroczyły Komunię na kilka miesięcy, w innych proboszczowie przełożyli uroczystości na sobotę. – Odkryliśmy, że jeśli uczestniczą w nich tylko dzieci z bliskimi, jest spokojniej. Dzieci mają też szansę siedzieć w ławce z rodzicami, co wpływa na jakość przeżywania, bo nie nakręcają się wzajemnie – mówi ks. Piotr Waleńdzik, proboszcz parafii Wszystkich Świętych w Warszawie, który nie boi się zatracenia wspólnotowego charakteru tego typu inicjacji religijnej. – Razem z parafianami dzieci uczestniczą w niedzielnej Mszy świętej i kolej-

nych Mszach białego tygodnia. Udało nam się dzięki temu uniknąć przerostu formy nad treścią i choć formułę tę wymusiła pandemia, będziemy się jej trzymać.

Warszawska parafia św. Andrzeja Boboli po pandemii wraca do zbiorowych Komunii, ale – nauczona pandemicznym doświadczeniem – pozostanie przy mniejszych grupach. – Pewnie mniej będzie uroczystości z udziałem czwórki czy szóstki dzieci, jak to miało miejsce za czasów limitów, ale pozostaniemy przy mniejszych, trzy-

dziesto–czterdziestoosobowych grupach – mówi proboszcz ks. Waldemar Borzyszkowski. – Wszystkie dzieci mieszczą się wówczas wokół prezbiterium, które jest u nas wyjątkowo duże. Dzieci, które przystąpiły do Pierwszej Komunii w tej formule, mówiły potem, że przeżyły ją głębiej, bo nie było rozpraszaczy typu fotografowie czy tłum bliskich.

Mniejsze grupy chwalił sobie także proboszcz celestynowskiej parafii ks. Mirosław Wasiak. – Sam widziałem, że nie było wówczas tego „bazaru

o charakterze religijnym”, a i rodzice chętniej angażowali się w czytania czy śpiewanie psalmów. Dzieci siedziały w ławkach z rodzicami, ale do Komunii podchodzili z innymi dziećmi, by nie stwarzać kłopotliwej sytuacji, bo nie wszyscy rodzice przystępują do tego sakramentu. Czy jednak przełoży się to na ściślejszą relację z parafią? Znam życie i podejrzewam, że na dłużej pozostaną z nami ci, którzy już wcześniej byli z Kościołem związani.

WSPÓLNIE Z RODZINĄ

Podobne przemyślenia ma ks. Andrzej Kowalski, proboszcz białoleckiej parafii św. Jakuba. – Mniejsze grupy, wymuszone niewielkimi rozmiarami naszego kościoła, z pewnością posłużyły uroczystości, w której formuły zewnętrzne od dawna przysłoniły jej aspekt duchowy – mówi. – Jednak z pełnych jej dobrodziejstw skorzystają tylko ci, którzy chcą. Do Pierwszej Komunii przystępuje w tym roku 135 dzieci. W Mszach świętych przygotowujących do tego uczestniczy 20 rodzin; na katechezy dla rodziców i dzieci uczęszcza ledwie 30 rodzin. Gdzie indziej chodzi może 10 rodzin, a pozostałe 90 nie przygotowuje się do tego wydarzenia nawet w stopniu minimalnym.

Parafia św. Jakuba jest jedną z wielu, która pozostanie przy „pandemicznych” kameralnych, jednoklasowych grupach. – Owszem, wymaga to więcej pracy, bo to trzy soboty, ale od tego tu jesteśmy – mówi ks. Andrzej Kowalski. – Nie mam jednak złudzeń, większość rodziców mniejsze grupy traktuje jako „przepustkę” dla większej liczby gości; niestety nie przekłada się to na ich zaangażowanie w czytania czy śpiew. Dla mnie równie ważne co Msza pierwszokomunijna są codzienne Msze białego tygodnia. Zwłaszcza ta bezpośrednio po Pierwszej Komunii bywa dla dziecka pierwszą szansą przeżycia Eucharystii wspólnie z rodziną. Najlepsze doświadczenia Pierwszej Komunii Świętej w małych grupach wyniosłem ze środowiska osób niepełnosprawnych – tam dzieci szły w procesji komunijnej z rodzicami. To zawsze powinno być święto rodzinne, nawet jeśli obchodzone w mniejszej lub większej grupie – uważa duchowny.

Na jakąkolwiek formułę Pierwszej Komunii Świętej zdecydują się rodzice dziecka, powinni przede wszystkim pamiętać, że to oni w pierwszej kolejności odpowiadają za jego merytoryczne i duchowe przygotowanie. A że słowa uczą, a przykłady pociągają, to najlepszą katechezą jest świadectwo wierzących i praktykujących rodziców. Oby Msza pierwszokomunijna nie była ani pierwszą, ani ostatnią Eucharystią w życiu dziecka.

Pandemia pokazała zalety organizowania Pierwszej Komunii świętej w mniejszych grupach.

fot. archiwum domowe Jarka Kani

W SKRÓCIE

■ **Biskupie obrady.** Biskupi podczas obrad Rady Stałej omówili działalność Kościoła wobec wojny na Ukrainie, wysłuchali sprawozdań Caritas Polska oraz Rady KEP ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek. Podkreślono zaangażowanie polskiego społeczeństwa i oczekiwanie analogicznej pomocy, wsparcia i solidarności ze strony innych krajów europejskich.

■ **Nie ma sklepu, jest paczka.** Dzięki akcji Caritas „Paczka dla Ukrainy” m.in. do Kijowa i obwodu kijowskiego, Buczy, Winnicy, Iwano-Frankowska, Czernihowa i obwodu czernihowskiego trafiło już 30 tys. paczek z najpotrzebniejszymi rzeczami, które przygotowali Polacy.

■ **Nowości KUL.** Germanistyka, italianistyka w trybie zdalnym, prawo w biznesie, romanistyka i sztuczna inteligencja to tegoroczne nowości w ofercie edukacyjnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Trwa elektroniczna rejestracja kandydatów na studia.

■ **Kup pan szczotkę.** To już czwarta edycja zorganizowanej przez Redemptoris Missio akcji „Kup pan szczotkę”, dzięki której dotychczas wysłano ponad 100 tys. past i szczoteczki do zębów do krajów misyjnych. Fundacja zbiera je do 30 czerwca pod adresem ul. Junikowska 48, 60-163 Poznań.

■ **Mądrzy przed szkodą.** – Gazowy interkonektor Polska-Litwa jest gotową odpowiedzią w momencie, gdy Rosja podjęła kolejną próbę gazowego szantażu – powiedział prezydent Andrzej Duda. Będzie on nie tylko służył Polsce i Litwie, lecz także w istotnym stopniu zapewnił dywersyfikację dostaw naszym sąsiadom i UE – dodał. Gazprom, z którym współpracy nie chce zerwać wiele zachodnich państw, nazwał z jednej strony przedsiębiorstwem gospodarczym, z drugiej – zbrojnym ramieniem Rosji.

fot. wsd.larnowpl

■ **200 lat seminarium.** Bp Andrzej Jez przewodniczył Mszy świętej w kaplicy Wyższego Seminarium Duchownego z okazji jego dwóchsetlecia. W tarnowskim WSD kształcą się 97 alumnów.

■ **Co oglądamy, czego słuchamy.** Według CBOS najlepiej ocenianą stacją telewizyjną jest Polsat, najgorzej zaś TVP. Spośród stacji radiowych najwyższe oceny ma RMF FM. Działalność Radia Maryja pozytywnie ocenia 19 proc. ankieterów, oznacza to wzrost o 5 punktów procentowych w stosunku do roku ubiegłego.

DOBRA ROBOTA!

Delegacja z USA, na której czele stał ks. kard. Timothy Dolan, przebywała w Polsce, Słowacji i Ukrainie. Metropolita Nowego Jorku przyglądał się, w jaki sposób udzielana jest pomoc potrzebującym m.in. w Bibicach, gdzie wsparcie niesie polska sekcja PKWP, i w Przemyślu, gdzie spotkał się z uchodźcami i uczestniczył w nabożeństwie ekumenicznym w archikatedrze greckokatolickiej.

– Nowy Jork i Stany Zjednoczone są bardzo daleko. Zastanawiamy się: co my możemy zrobić? – pytał kard. Dolan, po czym zwrócił się do dyrektora sekcji polskiej PKWP ks. prof. Waldemara Cisło: – Teraz wiemy, że

fot. Biuro Prasowe PKWP Polska

możemy pomóc tobie, a ty pomożesz Ukraincom – dodał.

Ks. Cisło zaznaczył, że podróż amerykańskiej delegacji można określić jako misję solidarności. – To samo robili nasi księża biskupi: abp Stanisław Gądecki, abp Marek Jędraszewski, kiedy odwiedzali Kościoły w Syrii i Iraku./Biuro Prasowe PKWP Polska

fot. PAP/Waldemar Deska

PIELGRZYMKA REPRESJONOWANYCH

– Dziękujemy tym, którzy nie stracili ducha. To bohaterowie naszej wolności – powiedział na Jasnej Górze o uczestnikach 25. Pielgrzymki Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym Jan Józef Kasprzyk, szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. Obok Mszy świętej ważnym punktem ich modlitwy było oddanie hołdu bł. Stefanowi Wyszyńskiemu, który pozostał znakiem niezłomności i siły Kościoła i narodu. Wśród prześladowanych była Anna Rakocz, in-

ternowana za „nawoływanie do strajków”. Była osadzona w trzech zakładach karnych, gdzie – mimo syjącego przez wybite okno śniegu – najciężej znieść było rozłąkę z rodziną. Otuchę przynosiły listy od dzieci oraz opłatek na Wigilię w paczce od matki.

Mszy świętej w kaplicy Matki Bożej przewodniczył ks. Ryszard Umański, kapelan NSZZ „Solidarność” i środowisk patriotyczno-niepodległościowych w Częstochowie, przyjaciel Anny Walentynowicz.

PRZYJACIELE
NA KASPROWYM

Ks. Andrzej Augustyński i ks. Petro Tšivruk wspólnie przewodniczyli Mszy świętej po polsku w obrządku katolickim i po ukraińsku w obrządku greckokatolickim z okazji 14. Wielkiego Spotkania Przyjaciół na Kasprowym Wierchu w Zakopanem.

fot. PAP/Cezaryz Moniot

fol. Muzeum Historii Polski

WIELKI POWRÓT ŁUKASZOWCÓW

Dzięki wieloletnim staraniom Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego jeszcze tego lata, po 83 latach, do Polski powróci cykl siedmiu obrazów Bractwa św. Łukasza i czterech makat Mieczysława Szymańskiego. Obrazy, które były prezentowane w pawilonie polskim na Wystawie Światowej w Nowym Jorku od maja 1939 r. do końca 1940 r., przedstawiają

najważniejsze wydarzenia z historii Polski, ukazując jej wkład w rozwój cywilizacji zachodniej, między innymi w relacje z sąsiadami, tradycje tolerancji i konstytucjonalizmu. Były przechowywane w Le Moyne College w Syracuse w USA. Na zdjęciu obraz „Spotkanie Bolesława Chrobrego z Ottonem III u grobu św. Wojciecha (1000)”.

ŻYCIE W NATURALNYCH GRANICACH

fol. PAP/Marcin Bielecki

zatoru wydarzenia. – Można powiedzieć, że echem tej wojny są słowa Matki Teresy z Kalkuty: „Jeżeli matka może zabić swoje dziecko, to ktoż powstrzyma ciebie i mnie, abyśmy nie pozabijali się nawzajem”.

CZĘSTOCHOWSKA GOLGOTA WSCHODU

Na Jasnej Górze, podczas uroczystości z udziałem abp. Stanisława Gądeckiego, otwarto Gologę Wschodu i poświęcono Kaplicę Jasnogórskiej Matki Pojednania, upamiętniając miliony Polaków, ofiary totalitaryzmu rosyjskiego i sowieckiego. W kazamatach Bastionu św. Barbary znalazły się dwa wymowne wizerunki Jasnogórskiej Maryi: obraz Matki Bożej Wygnańców Tułaczy, który podzielił los Polaków pod radzieckim terrorem, oraz ikona z 1991 r., która towarzyszyła tu VI Światowym Dniom Młodzieży z Janem Pawłem II – twórcą pojęcia „Golgota Wschodu”. Najbardziej znaną częścią polskich cierpień jest zbrodnia katyńska, o której głośno mówił ks. prał. Zdzisław Peszkowski, cudownie ocalony więzień Kozielska.

fol. Krzysztof Świertek, Ryszard Pasowicz@janczyna

Kaplica jest realizacją jego pomysłu jako miejsca wołania o jedność, pojednanie i przebaczenie.

W „Golgocie Wschodu” na szklanych tablicach i filmach zapoznać się można z martyrologią Polaków, której sprawcami byli Rosjanie do 17 września 1939 r., gdy Polskę opuścili ostatni żołnierze radzieccy.

■ **Pomoc na kredyt.** Jako kwestię dni szef Rządowego Centrum Analiz Norbert Maliszewski określił ustalenie przepisów służących kredytobiorcom: pomocy w spłacie rat przez 36 miesięcy do 2 tys. zł miesięcznie, wakacji kredytowych, likwidacji WIBOR-u przy kredytach hipotecznych i stworzenia składowego funduszu pomocowego na 3,5 mld zł do 2023 r. dla sektora bankowego na wypadek turbulencji rynku finansowego.

■ **Przemoc i narkotyki.** Obowiązuje już nowe rozporządzenie KRRiT dotyczące treści o potencjalnie negatywnym wpływie na małoletnich w usługach VOD. W czworobok z zaokrąglonymi rogami wpisane będzie „P” oznaczające przemoc, „S” – seks, „W” – wulgaryzmy i „N” – narkotyki. O przypisywaniu ich programom decyduje podmiot dostarczający je nadawcom. Oznaczenia dołączą do obowiązujących od 2013 r. symboli z wiekiem widza: 12, 16 lub 18. Jak donoszą Wirtualne Media, polskie platformy [m.in. TVP GO i TVP VOD, Player (Grupa TVN), Canal+ online i Polsat Box GO] ich nie wprowadziły, miały na to zbyt mało czasu. Dodatkowych oznaczeń nie muszą wprowadzać serwisy zarejestrowane w innych krajach: Netflix, HBO Max czy Amazon.

fol. PAP/Lukasz Gągalski

■ **Studencka sonda.** Zbudowaną przez siebie sondę HABSat studenci Politechniki Krakowskiej wysłali w stratosferę z targowiska przy ul. Armii Krajowej w Wolbromie. To urządzenie pomiarowe do przeprowadzania eksperymentów na wysokości ok. 30 km nad powierzchnią Ziemi.

■ **Zabójca franciszkanina.** Prokuratura Okręgowa w Siedlcach poinformowała o postawieniu zarzutu podejrzanemu o zabójstwo franciszkanina w Siedlcach w listopadzie 2021 r. Kapłan został dotkliwie pobity „narzędziem tępokrawędzistym” i zmarł w wyniku doznanych obrażeń. Podejrzany o zabójstwo Rafał J. przebywa obecnie w areszcie w związku z podejrzeniem zabójstwa innej osoby. Grozi mu nawet dożywocie.

Jacek Karnowski

Konieczność porozumienia

Czy Polska dostanie w końcu pieniądze z Krajowego Planu Odbudowy? Powinna dostać już dawno, ale Komisja Europejska wciąż nie dała zielonego światła. Bruksela domaga się zmian w wymiarze sprawiedliwości, przede wszystkim likwidacji Izby Dyscyplinarnej. Rząd zasadniczo zgodził się na ustępstwa, ale nie ma pewności, czy przygotowana nowelizacja zostanie poparta przez sejmową większość. Nie można wykluczyć, że kwestia kompromisu z Brukselą doprowadzi nas do przyspieszonych wyborów.

Już na początku maja przedstawiciele rządu przekonywali, że porozumienie między Warszawą a Brukselą zostało właściwie „dogadane” i pozostaje jego ogłoszenie. Jego zarysy też są znane, zapisano je w prezydenckim projekcie: zamiast Izby Dyscyplinarnej powstanie Izba Odpowiedzialności Zawodowej; sprawy już osądzone będą mogły zostać ponownie przejrane przez nową instytucję, złożoną z losowanych rotacyjnie sędziów Sądu Najwyższego. Obywatele mają też uzyskać prawo do wniosku o przeprowadzenie „testu niezależności i bezstronności sędziego”. Rozstrzygałyby o tym specjalne, pięcioosobowe składy sędziowskie. I to jest właśnie punkt, który budzi sprzeciw Solidarnej Polski.

Politycy z partii Zbigniewa Ziobry argumentują, że to prosta droga do anarchii, do dalszej destabilizacji systemu prawnego. Z testu niezależności sprawni adwokaci gangsterów mogą uczynić narzędzie obalania wyroków. Wydłuży on także czas postępowania, co stanie się pretekstem do kolejnego ataku na ministra sprawiedliwości.

Nie są to argumenty ani sztuczne, ani błahe; one dotyczą realnych zagrożeń. Z drugiej strony na szali leżą wielkie pieniądze: razem z „tradycyjnymi” funduszami unijnymi – 150 mld euro. Zwolennicy kompromisu uważają, że warto przełknąć tę żabę, byle tylko wyjść z klinclu, któ-

ry może być śmiertelną pułapką dla obozu rządzącego.

W tle są coraz bardziej ponure perspektywy gospodarcze dla świata, Europy i Polski. Jesteśmy krajem frontowym, zaangażowanym w pomoc Ukrainie, a to ma swoje konsekwencje. Główne centra finansowe świata – Londyn, Nowy Jork – nie lubią ryzyka, dlatego zawsze reagują tak samo, czyli wycofaniem kapitału. Jeśli pożyczają, to na duży pro-

W interesie Polski jest znalezienie porozumienia tak pomiędzy Polską a Unią, jak i pomiędzy Solidarną Polską a PiS.

cent. Dlatego już dziś nasze obligacje mają oprocentowanie przekraczające 6 proc. To będzie nas kosztowało rocznie co najmniej kilkanaście miliardów złotych. Będzie jeszcze gorzej, jeśli dojdzie do jakiegoś poważnego incydentu na naszym terytorium, a tego wykluczyć nie można. Ci, którzy mówią, że możemy sobie poradzić bez KPO, mają coraz mniej racji. Polsce bardzo przydałyby się żyrowane przez Unię tanie pożyczki. Zawarcie porozumienia z Unią byłoby także sygnałem zwiększającym naszą wiarygodność finansową i polityczną. Ta jest niezbędna choćby po to, by program zbrojeń zapisany w Ustawie o Obronie Ojczyzny można było zrealizować.

Czasy idą trudne. Cały świat czeka „dolaryzacja”, czyli ucieczka od lokalnych walut. Możliwa jest także recesja, którą już widać w USA. A inflacja, raz wypuszczona z butelki, szyb-

ko do niej nie wróci. Niestabilne, rosnące ceny mogą nam towarzyszyć przez najbliższe 5, 10, a może nawet 15 lat. W sumie: jesteśmy u progu dużego kryzysu gospodarczego o zasięgu globalnym.

W interesie Polski jest więc znalezienie porozumienia tak pomiędzy Polską a Unią, jak i pomiędzy Solidarną Polską a PiS. W tym drugim wypadku w tle są szersze kalkulacje. Partia Zbigniewa Ziobry inwestuje w swoją tożsamość i podmiotowość, ponieważ nie ma pewności, czy znajdzie się na listach PiS. Ten proces emancypacji z kolei coraz bardziej irytuje PiS, które ma poczucie, że ziobryści zachodzą partię Jarosława Kaczyńskiego z prawej flanki. Poziom wzajemnej nieufności wciąż rośnie. Na szczęcie kanały komunikacji nie zostały zerwane, rozmowy trwają i być może uda się znaleźć porozumienie możliwe do zaakceptowania i dla Solidarnej Polski, i dla Komisji Europejskiej.

Na przestrzeni ostatnich lat Komisja Europejska co najmniej dwukrotnie oszukiwała Polskę, nie dotrzymując słowa. Tym razem też nie ma pewności, że Bruksela „puści” KPO, ale szansa jednak jest, i to spora; po rosyjskim ataku na Ukrainę nasza pozycja jest mocniejsza, choćby za sprawą naszej roli w niesieniu pomocy dla walczącego sąsiada. Pewną rolę odgrywa także amerykańskie wsparcie oraz kompromitacja Niemiec, osłabiająca unijne centrum. Warto zwrócić uwagę, że świeżo wprowadzony mechanizm praworządności uruchomiono przeciwko Węgrom, a nie przeciwko Polsce. Ten moment względnie dobrej koniunktury trzeba więc wykorzystać, by złapać chwilę oddechu, zamknąć zbędne spory. Rzecz jasna nie oznacza to końca potyczek z Brukselą. One wrócą, bo ani Polska nie zrezygnuje z suwerenności, ani Bruksela z ambicji budowy nowego imperium. Ale dziś trzeba szukać porozumienia. Nawet trudnego czy gorzkiego.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Przerwał życie, nie ciążę

Jak donosi fundacja Pro-Prawo do Życia, w Częstochowie potraktowana paralizatorem i gazem oraz skopana po brzuchu kobieta w ciąży przeżyła, ale dziecko, które nosiła pod sercem, straciło życie. Sprawca – ojciec dziecka – wcześniej nakłaniał ją do aborcji. W sprawie milczą organizacje feministyczno-aborcyjne. Kilka tygodni temu sąd w Częstochowie zwolnił mężczyznę z aresztu, a Sąd Apelacyjny w Katowicach podtrzymał tę decyzję, argumentując, że do zabójstwa nie doszło, bo „o człowieku można mówić od momentu rozpoczęcia akcji porodowej”. Według sądów doszło jedynie do „przerwania ciąży”.

Ukraińskie Polskie Radio

Polskie Radio na częstotliwości 100,6 FM uruchomiło program w języku ukraińskim, prowadzony przez dziennikarzy i współpracowników Ukraińskiego Radia Publicznego UKR1. Będzie transmitować jego audycje oraz emitować specjalne programy Sekcji Ukraińskiej Polskiego Radia dla Zagranicy. Sygnał publicznego ukraińskiego nadawcy został także dodany do aplikacji na urządzenia mobilne do bezpłatnego pobrania z Google Play i App Store.

Madonna na znaczku

Obraz Maryi Królowej Polski w Jej jasnogórskim wizerunku znalazł się na znaczku Poczty Polskiej zamykającym serię „Patroni Polski”. Znaczek, autorstwa Bożydara Grozdewa, utrzymany jest w konwencji właściwej dla całej serii, zapoczątkowanej w 2018 r. wizerunkiem św. Stanisława Kostki.

fot. Poczta Polska

fot. ks. Julian Głowacki

Z całej Polski we Włocławku

W bazylice katedralnej we Włocławku zgromadzili się 29 i 30 kwietnia organisci i chóry z różnych stron Polski biorący udział w I Ogólnopolskim Konkursie Organowego Akompaniamentu Liturgicznego i Muzyki Chóralnej Surrexit Vere, zorganizowanym przez Katedrę Muzyki Kościelnej Wydziału Dyrygentury, Jazzu i Edukacji Muzycznej Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy przy współpracy z Kurią Diecezjalną we Włocławku. Konkurs został objęty patronatem przez tygodnik „Idziemy”.

Ogłoszenie wyników i wręczenie nagród na zakończenie drugiego dnia muzycznych zmagani poprzedziła Msza święta pod przewodnictwem biskupa włocławskiego Krzysztofa Wętkowskiego, który w homilii zaznaczył, że w Piśmie Świętym wielokrotnie jest mowa o śpiewaniu, a pierwszy raz, kiedy Izraelici przeszli przez Morze Czerwone. – Po raz pierwszy pieśń wyśpiewana w Biblii pojawia się wtedy, gdy Naród Wybrany idzie ku wolności – mówił bp Wętkowski. – Cieszy nas to, że swymi talentami i zdolnościami chcecie dzielić się z innymi, a przede wszystkim służyć Bogu i pomagać innym, aby modlitwa i kontakt z Nim były jeszcze pełniejsze – zwró-

cił się do uczestników wielkonoconego konkursu.

Wśród ośmiu studentów klasy organów, którzy 29 kwietnia zaprezentowali własne harmonizacje pieśni oraz odpowiedzi na mszalne dialogi celebrans z ludem, najwyżej oceniony został Piotr Bywalec z Akademii Muzycznej we Wrocławiu. Natomiast z ośmiu uczniów szkół organistowskich i muzycznych, którzy przedstawili harmonizacje pieśni okresu wielkonoconego oraz wybrane dialogi mszalne, najlepszy okazał się Mateusz Kosidowski z Chojnic. Pierwszy dzień zakończył koncert przewodniczącego jury konkursowego dr. hab. Tomasza Orłowa z Uniwersytetu Śląskiego.

W sobotę 30 kwietnia w czterech kategoriach zmierzyło się dziewiętnaście chórów, które zaprezentowały dwudziestominutowe wykonania przed komisją konkursową pod przewodnictwem prof. dr. hab. Janusza Staneckiego z Akademii Muzycznej w Bydgoszczy.

Złote dyplomy przyznano Scholi Liturgicznej Katedry Bydgoskiej, Chórowi Męskiemu „Lutnia” z Warty, Grodzkiemu Chórowi „Bogorya”, chórowi „La Musica” z Lublina, Chórowi Młodzieżowemu „Canto” z Włocławka oraz chórowi „Mus Arietes” z Józefowa.

Grand prix otrzymał chór „La Musica” z Lublina, a prowadząca go Karolina Filipczak-Sulima odebrała tytuł najlepszego dyrygenta. Nagrodę specjalną dostał Grodzki

Chór „Bogorya” za wykonanie kompozycji Michaela Praetoriusa „Regina coeli jubila”, a za najlepiej wykonany utwór polskiego kompozytora uznano „Libera nos, Domine” Jakuba Szafrńskiego w realizacji chóru „Mus Arietes” z Józefowa.

Wraz z przewodniczącymi komisji konkursowych nagrody wręczali m.in. biskup włocławski dr Krzysztof Wętkowski, rektor Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy prof. dr hab. Elżbieta Wtorkowska, dyrektor konkursu dr hab. Mariusz Mróz oraz Sławomir Kopyś, reprezentujący marszałka województwa kujawsko-pomorskiego, sponsora głównej nagrody.

Zainteresowanie konkursem i przygotowanie uczestników pozwalają snuć nadzieję na cykliczność wydarzenia, które mury gotyckiej katedry włocławskiej wypełniło modlitwą, śpiewem i muzyką.

ks. Julian Głowacki

Z głębokim żalem przyjąłem wiadomość o śmierci

ŚP. JÓZEFA LEŚNIAKA WICEWOJEWODY MAŁOPOLSKIEGO

Przedwczesne odejście Pana Wojewody
to ogromna strata.

Żegnamy Człowieka nie tylko obdarzonego
mnóstwem talentów, ale również Człowieka,
który czynił wszystko, aby te talenty pomnożyć
i oddać w służbie innym ludziom.

Na wszystkich polach swojej działalności i pracy
wykazywał się ogromnym zaangażowaniem.

Nigdy nie zapomnimy o Jego gorliwej działalności
samorządowej i państwowej. Radny powiatu,
poseł na Sejm RP VIII kadencji, członek Zgromadzenia
Parlamentarnego Rady Europy, wicewojewoda
– to tylko kilka funkcji, które śp. Józef Leśniak
piastował z godnym podziwu oddaniem.

Dziękuję Panu Józefowi
za Jego wieloletnie starania na rzecz budowy
lepszego Polski – silnej i suwerennej.

Rodzinie i bliskim Zmarłego przekazuję wyrazy
współczucia.

Mateusz Morawiecki

Z dr **Sabiną Zalewską**,
pedagogiem i psychologiem,
rozmawia
Barbara Wiśniowska

fol. archiwum prywatne

Kościół – przestrzeń dla dzieci

Jak długo małe dziecko jest w stanie wytrzymać w kościele bez wiercenia się?

Generalnie dzieci w wieku wczesnoszkolnym mogą usiedzieć grzecznie przez 20 minut. Jeśli mają deficyty związane z ruchliwością, ADHD czy autyzm, to siedzenie w ławce przez godzinę przekracza ich możliwości. Małutkie, które dopiero zaczynają chodzić, mają dużą potrzebę ruchu i ciekawość świata. Jeśli coś je zainspiruje, nie kontrolują się, od razu biegną w tę stronę, a rolą rodziców jest pilnowanie, żeby nic im się nie stało i żeby nie weszły w przestrzeń sacrum.

Kiedyś dzieci nie biegały po kościele, jak to się dzieje dzisiaj. Dlaczego?

Czy dawniej dzieci miały tyle zabawek, ile mają dzisiaj? Czy grały w gry internetowe? Oglądały telewizję przez pół dnia? Kiedyś dzieci nie były przebudzcowane, a dziś są. To wszystko sprawia, że mają problemy z koncentracją uwagi w domu, szkole i innych miejscach. Dawniej nie było tak dużo dzieci z deficytami koncentracji. Takie dziś są czasy, trochę na nasze własne życzenie.

Mamy wyrzucić zabawki i wyłączyć ekran?

Dbanie o higienę psychiczną to dobry pomysł, można o to apelować, ale nie zanosi się, żeby rodzice posłuchali. Raczej skupmy się na sobie, na budowaniu własnej relacji z Bogiem, na byciu przykładem dla naszych dzieci.

Co jeszcze możemy zrobić jako rodzice, żeby nasze dziecko wytrzymało w kościele dłużej niż 20 minut?

Myślę, że trzeba liczyć się z tym, że nie wysiedzi godzinę w bezruchu. Trzeba próbować powoli je przyzwyczajać.

Na pewno przed wejściem powinniśmy jasno określać zasady zachowania się i powtarzać przed każdą Mszą, że w kościele trzeba zachowywać się cicho i spokojnie, słuchać, naśladować postawę dorosłych. Dzieci czasami naruszają postawione przez nas granice, bo sprawdzają, czy wszystko zawsze jest tak samo. Jeśli będziemy w kółko przypominać zasady, dziecko je zapamięta, a w dodatku będzie się czuło bezpiecznie w przewidywalnym

świecie i kiedyś zrobi postępy w dobrym zachowaniu.

Po drugie, kiedy widzimy, że zaczyna się wiercić, możemy cichutko tłumaczyć elementy Mszy, co na chwilę skupi jego uwagę. Kiedy i to się nie sprawdzi, nie zadziałają przywrócenie skupienia, powinniśmy zrezygnować z bycia w środku i wyjść na zewnątrz lub do bocznej kaplicy, gdzie jest wyznaczona strefa dla dzieci.

Czy Msze święte dla dzieci to dobre rozwiązanie?

W niektórych kościołach są specjalne Msze dla dzieci, gdzie pewna ruchliwość jest dopuszczalna. Jeśli dorosłym przeszkadza zachowanie dzieci, to niech nie przychodzą na taką Mszę. Przykro było patrzeć, jak w mojej parafii siostry zakonne rozkładały karteczki, że pierwsze ławki są zarezerwowane tylko dla dzieci, ale starsze osoby notorycznie zajmowały te ławki. Siostry powinny upominać dorosłych i zachęcać do chodzenia na inne Msze. To ważne, żeby dziecko nasiąknęło atmosferą sacrum. Jeśli tego chcemy, to musimy stworzyć bezpiecz-

Sabina Zalewska – doktor nauk społecznych, pedagog, psycholog rodziny, terapeuta i mediator rodzinny. Ekspert Fundacji Mamy i Taty, współpracuje z Archidiecezjalną Poradnią Dewajtis oraz Mazowieckim Centrum Psychoterapii.

na przestrzeń dla dzieci i rodziców, a nie tylko upominać za złe zachowanie, bo inaczej będą się zniechęcać. Gdyby teraz policzyć młodych katolików, którzy chodzą regularnie do kościoła, jest to niewielka grupa, mamy poważny kryzys.

Jedną z przyczyn tego zjawiska może być to, że sam Kościół nie stworzył bezpiecznej przestrzeni, kiedy byli młodszy, a rodzice się zniechęcili po uwagach innych. Rodzice powinni stawiać dzieciom granice, ale duchowni też powinni podjąć starania o miejsce dla dzieci. Co ważne: jeśli dziecko dobrze się zachowywało, jestem zwolenniczką zauważenia jego postępów, chwalenia i nagradzania. To lepsze niż kary.

Niektórzy robią odwrotnie, karząc za złe zachowanie np. kłapsem...

Jest to pokazanie, że sam rodzic nie radzi sobie z przykrymi emocjami, musi rozładować emocje i robi to na dziecku. Nie uczy dziecka, jak ma prawidłowo się zachować. Dziecko będzie w ten sposób wspominać, że kościół to ból i upokorzenie. Nie będzie chciało tam wracać, będzie zawsze stawiać opór.

Rozumiem, że czasami frustracja jest trudna do zniesienia i trudno ją opanować, ale bicie drugiego człowieka nie jest rozwiązaniem. Wtedy raczej trzeba pomyśleć o dobrym kursie umiejętności wychowawczych, bo to oznacza, że w innych przestrzeniach też sobie nie radzę. Coś jest nie tak ze mną, a nie z dzieckiem. Jako terapeutka obserwuję jednak, że rodzic rzadko zauważa, że on sobie nie radzi. Osoba postronna musi mu zwrócić uwagę.

Trudno jest zwrócić uwagę innej dorosłej osobie, jak ma wychowywać swoje dziecko.

Być może, ale w długofalowej perspektywie pomożemy jej i jej dziecku. Trzeba odczekać, aż się uspokoi, i przekazać komunikat typu „Ja”. „Ja przepraszam, ale było mi źle z tym, jak pani się zachowała”. Kiedy atakujemy komunikatem typu „Ty”, nigdy nie uzyskamy rezultatu.

Dorośli prześcigają się w pomysłach, czym zająć małe dziecko na Mszy: dają jedzenie, autka, malowanki, książeczki, spacerują z nim. Jak to Pani ocenia?

Myślę, że wychowawczo nie jest to dobre, bo dziecko przerzuca uwagę na zewnętrz-

ny element, czyli coś, co w sferze sacrum jest niedopuszczalne. Na pewno jedzenie w trakcie Eucharystii nie jest dobrym rozwiązaniem. Obawiam się, że zabieranie zabawek na Mszę świętą może się dziecku spodobać i wejść w nawyk.

Kiedy najlepiej zacząć zabierać dzieci do kościoła?

W moim odczuciu powinniśmy przyprowadzać je od początku, aby jak najwcześniej weszły w sferę sacrum, ale rodzic powinien ocenić to sam, bo zna siebie i swoje dziecko. Kiedy dzieci przygotowują się do Pierwszej Komunii, księża od razu widzą, które pierwszy raz w życiu są w kościele.

Przypominam sobie Msze Rodzin Szentszackich z udziałem dzieci. Baliśmy się, że spacerujące maluchy wejdą za balaski, rodzice się zrywali, żeby je zabrać, ale ojciec uspokajał: „Zostawcie te dzieci, pozwólcie im tu być, bo niedługo nie będą chciały przychodzić w ogóle, czas szybko mija”. Dzieci przed ołtarzem bawiły się nawet w lekarza: jeden leżał, a małe szkraby udawały, że robią mu operację na brzuchu, i ojciec nie pozwolił reagować. Było dla nas bardzo pozytywnym szokiem, że ojcu to nie przeszkadza.

Alte bieganie dzieci przed ołtarzem może rozpraszać innych uczestników Mszy i kapłanów.

W parafiach często spotykamy księży, których małe dzieci rozpraszają. Inni wierni też życzą sobie ciszy. Są nawet parafie, gdzie panuje zakaz przyprowadzania dzieci. To trudna sytuacja dla rodziców.

Pewnego razu kwadrans przed Mszą do mojej parafii przyszła matka z dzieckiem autystycznym, które zachowywało się niesfornie, krzyczało zachwycone, pokazywało palcami. Im więcej ludzi schodziło się przed Mszą, tym więcej było oznak braku akceptacji. Nikt nie zwrócił uwagi wprost, wszyscy się oglądali, mówili: „ćśś”. Mama przed Mszą wyszła, nie była w stanie tego udźwignąć. Przez ten brak akceptacji musiała zrezygnować z udziału w liturgii. Trudno oceniać każdą stronę. Matka nie jest w stanie zapanować nad chorym dzieckiem, a inni potrzebują skupienia. W duchu miłosierdzia czasami powinniśmy zrezygnować ze sfery komfortu. Wszystko zależy, na ile jesteśmy nastawieni na drugiego człowieka. Powinniśmy stanąć w butach tej drugiej osoby, zastanowić się, jakie byłoby to trudne dla nas. Wydaje się nam, że Msza jest tylko dla nas,

ale naprawdę powinna być dla całej wspólnoty, dla każdego. My traktujemy ją jak indywidualne spotkanie z Bogiem i myślimy: „mój komfort jest najważniejszy”. Niepełnosprawność umysłowa nieraz nie pozwoliła na zachowanie zgodne z oczekiwaniami dorosłych.

A jeśli widać gołym okiem, że dziecko nie jest niepełnosprawne, ale źle wychowane?

Dużo osób wychowuje bezstresowo, na wszystko dziecku pozwala. Jednak normy są ważne, bo budują poczucie bezpieczeństwa. Trzeba przychodzić z dzieckiem do kościoła, ale nie pozwalać na wszystko, stawiać granice. Przychodzenie na uroczystości, rodzinne rytuały, pokazywanie swojej wiary są istotne. Jeśli dziecko zaprotestuje, rodzic weźmie je pod pachę i wyjdzie z nim na chwilę, wytłumaczy, a później wróci. I tak do skutku. Dziecko zacznie kojarzyć, że złe zachowanie się nie opłaca.

Dla dzieci kilka dni z rzędu w kościele, np. w Triduum Paschalne, to może być za dużo. Czy warto zabierać dzieci na Mszę częściej czy tylko w niedzielę i święta obowiązkowe?

Dla niektórych rzeczywiście jest to za dużo. Nie możemy wylać dziecka z kąpielą, nie możemy przymuszać. Lepiej rozmawiać z dzieckiem, co się dzieje danego dnia, że Triduum Paschalne to nie jest taki zwykły czwartek. Jeśli my pójdziemy, a dziecko nie, to też jest ważny przykład dla niego. Warto zachęcać, podejmować próby, pytać. Pójść samemu, a następnym razem znów zachęcać. Starsze dzieci chętnie chodzą na Mszę, na których dzieje się coś niezwykłego: Wigilię Paschalną, święcenie palemek, rezurekcję.

A co zrobić, gdy nastolatki oznajmiają rodzicom, że nie idą na Mszę?

Choć ten czas jest trudny, rodzice wciąż powinni dawać przykład. Młody człowiek odrębność buduje na buncie. Na gruzach chce zbudować ze swojego życia coś nowego. Jeśli jego duchowość nie jest utrwalona, nie tęskni za nią. Może pamiętać, że rodzic dawał mu klapsa albo przestrzeń kościoła była nieprzyjazna dla dzieci. Przyczyny buntu mogą być inne. Czasem zwyczajnie nastolatek chce się zbuntować, ale później wraca do Kościoła.

Dbajmy o dobry przykład i osobistą relację z Bogiem. Nawet jeśli dzieci się oddalą, to nasze zaangażowanie jest nitką, po której mogą kiedyś wrócić.

Napaść Rosji na Ukrainę niesie z sobą ogromne koszty, przede wszystkim dla ofiary, ale także dla całego świata. Bank Światowy właśnie obwieścił, że ten konflikt spowoduje największy od pół wieku wstrząs cenowy.

Kazimierz Dadak

Jest to ocena w pełni słuszna, jedyną niewiadomą jest, jak ciężki będzie ten szok. Niestety, Polska należy do krajów, dla których będzie to niemały kłopot.

Fakt ten wynika z poziomu dochodów ludności i struktury naszej gospodarki. Z jednej strony jesteśmy krajem na średnim poziomie rozwoju, a z drugiej stosunkowo duża część naszego PKB jest wytwarzana przez przemysł, co oznacza, że polska gospodarka wymaga stosunkowo dużej ilości energii. Gospodarcze skutki wojny w pierwszym rzędzie dotyczą rolnictwo i windują ceny nośników energii, dlatego nasze spożycie i wytwórstwo są szczególnie narażone. Na te ujemne czynniki nakłada się także członkostwo w UE i unijna polityka klimatyczna.

ENERGIA I ZBOŻE

Rosja i Ukraina są wielkimi eksporterami zbóż, szczególnie podstawowej dla polskiego konsumenta pszenicy. Te dwa kraje dostarczają niemal 30 proc. pszenicy na światowe rynki. O ile eksport rosyjski się nie zmniejszył, o tyle ukraiński tak, zatem podaż pszenicy na rynkach światowych spada, a to w przypadku towaru pierwszej potrzeby oznacza poważny wzrost jego ceny. Na skutek wojny na giełdzie towarowej w Chicago cena pszenicy podskoczyła z około 8 USD za buszel (ponad 35 l) do około 10,5 USD, czyli o ponad 30 proc. Ukraina wytwarza też wiele innych produktów rolniczych o mniejszym znaczeniu, ale to nie oznacza, że łatwych do zastąpienia. Na przykład eksport oleju słonecznikowe-

go z Ukrainy stanowi 80 proc. światowego obrotu tym surowcem.

W wyniku rosyjskiej agresji doszło także do ogromnych zaburzeń na rynku nośników energii. W trakcie ostatnich dwóch miesięcy hurtowa cena gazu naturalnego w USA podskoczyła z około 4 do 7,5 USD za milion BTU (*British thermal unit* – brytyjska jednostka ciepła), czyli o ponad 87 proc.

W tym zakresie sytuacja w Europie przedstawia się jeszcze gorzej, bo cena gazu ziemnego zaczęła wzrastać już rok temu. Znaczna część dostaw tego surowca była kupowana w Rosji nie na podstawie umów długoterminowych, ale na rynku z dostawą natychmiastową (ang. *spot*). Tymczasem Gazprom ograniczył dostawy bieżące w ramach nacisków na UE celem doprowadzenia do szybkiego zatwierdzenia gazociągu Nord Stream II. Z tego powodu pomiędzy początkiem lutego 2021 a początkiem lutego roku bieżącego cena gazu ziemnego podskoczyła

mował, że w naszym kraju inflacja wyniosła tylko 2,9 proc. Ta różnica wynika stąd, że obie instytucje posługują się innym „koszykiem” dóbr i usług. GUS oblicza dane na podstawie spożycia przeciętnego Polaka, natomiast Eurostat – na podstawie konsumpcji przeciętnego mieszkańca UE. W wydatkach przeciętnego Polaka spożycie żywności i energii ma większy udział niż w wydatkach statystycznego Europejczyka, dlatego według GUS inflacja była wyższa niż według Eurostatu.

Na szybkość przyrostu cen mają wpływ także inne czynniki. Na przykład w marcu ceny paliwa do prywatnych środków transportu w Polsce podskoczyły aż o 28 proc. Ten wzrost był skutkiem decyzji politycznej, a nie czynników ekonomicznych, bo cena ropy naftowej w tym miesiącu wzrosła dużo mniej. We Francji poziom inflacji należy do najniższych w UE. W ciągu ostatniego roku ceny wzrosły tam tylko o 5,1 proc. (lepszy

Koszty wojny

ponad czterokrotnie, z około 20 do 85 euro za MWh. Rozpoczęcie działań zbrojnych spowodowało dalszy wzrost cen tego surowca, ale już na dużo mniejszą skalę – obecnie jego cena wynosi około 100 euro za MWh.

Wskutek rosyjskiego najazdu na Ukrainę w górę poszły także ceny ropy naftowej, z tym że w tym przypadku wzrost był dużo mniejszy, ponieważ jej cena zaczęła wzrastać już późną jesienią zeszłego roku. Z jednej strony OPEC nie zwiększała produkcji, a z drugiej w USA nastąpił spadek wydobycia ropy, ponieważ administracja Joe Bidena w ramach walki ze zmianami klimatu nie wspiera jej wydobycia. Na skutek tej polityki poziom wydobycia ropy jest obecnie znacznie niższy (około 11,3 mln baryłek dziennie) niż przed wybuchem pandemii (marzec 2020 – 12,8 mln).

WPLYW NA ŚREDNIAKÓW

Im wyższa jest stopa życiowa obywatela, tym mniejszy wpływ ruchu cen artykułów pierwszej potrzeby na jego standard życia. Polska należy do krajów będących na średnim etapie rozwoju, ale wśród krajów UE jest jednym z uboższych. Zatem odczuwamy skutki rosyjskiej napaści bardziej niż najbogatsi. Widać to na przykładzie publikowanych danych statystycznych.

GUS podał, że w marcu, w porównaniu z poprzednim miesiącem, wzrost cen wyniósł 3,2 proc., natomiast Eurostat poinform-

wynik zanotowała jedynie Malta), podczas gdy w całej Unii – o 7,8 proc. Ten znakomity wynik w wielkiej mierze jest skutkiem oparcia energetyki na energii jądrowej, której cena nie drgnęła.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA

Wojna kiedyś się skończy – oby jak najszybciej! – zatem można wyrazić nadzieję, że wówczas sytuacja się poprawi. Niestety, pod wieloma względami nie zanoszą się na to, po-

Gospodarcze skutki wojny w pierwszym rzędzie dotyczą rolnictwo i windują ceny nośników energii.

nieważ UE forsuje „pakiet klimatyczny”. Na skutek tego ceny energii w Polsce nie będą spadać, ale zapewne będą dalej rosły.

Polska ma duże „zaległości” w zakresie transformacji energetycznej

– odchodzenia od taniej energii opartej na spalaniu węglowodorów i zastępowania jej energią opartą na odnawialnych źródłach energii (OZE). Te ostatnie, pomimo dużych postępów technologicznych, nie są cenowo konkurencyjne z tradycyjną energetyką. Żeby się o tym przekonać i uzmysłowić sobie, jak w nieodległej przyszłości będą wyglądać nasze rachunki za prąd i gaz, przyjrzyjmy się sytuacji w krajach produkujących pod względem zastosowania OZE.

Jak podaje afiliowana przy OECD Międzynarodowa Agencja Energetyczna, w 2021 r. przeciętna cena energii elektrycznej płaconą przez indywidualnych odbiorców w Niemczech i Danii wynosiła odpowiednio 345 i 306 USD za MWh (zaokrąglam do do-

Wskutek wojny cena pszenicy wzrosła już o 30 proc.

foto: Irena Świerdzewska

lara), w Polsce 169, a w USA i Kanadzie, które pod względem zastosowania OZE są daleko w tyle, odpowiednio 132 i 109.

Z powodu ogromnych podatków indywidualni odbiorcy płacą bardzo zróżnicowane ceny za gaz ziemny i paliwo do samochodów. Ponownie, w raporcie IEA znajdujemy informację, że w 2021 r. przeciętne gospodarstwo domowe w Danii, Niemczech, Polsce, USA i Kanadzie za 1 MWh gazu płaciło odpowiednio 85, 78, 49, 36 i 25 USD. Żeby nie zamęczać czytelnika szczegółowymi danymi (i przy okazji wpędzać w smutek), podajmy, że cena litra paliwa w Danii w 2021 r. wynosiła 1,84 USD, natomiast w USA – 78 centów.

Obecna wojna zostanie zapewne wykorzystana do transformacji energetycznej. Nawet jeśli na rynkach światowych ceny ropy i gazu spadną, to w UE nic takiego nie będzie mieć miejsca i ceny po obecnych podwyżkach zostaną utrzymane. Zatem rodacy muszą przyzwyczaić się do sytuacji, w której coraz większa część ich budżetu będzie wydawana na energię i paliwo, a co za tym idzie, że ich standard życia ulegnie pogorszeniu.

DALSZE PERSPEKTYWY?

Bylibyśmy szczęśliwi, gdybyśmy mogli napisać, że długoterminowe rokowania są dobre. Niestety, z tych samych przyczyn – wojna i polityka klimatyczna – dla większości Polaków gospodarcze perspektywy nie są optymistyczne.

Aby przezwyciężyć skutki obecnej drożyzny, musiałyby się przed Polakami otworzyć możliwości wyższych zarobków, ale podsta-

wy teorii ekonomii niestety nie wskazują na taki obrót spraw.

Zanotowana w ostatnich dekadach poprawa stopy życiowej zasadza się na dwóch czynnikach: względnie taniej sile roboczej i energii. Z tych powodów Polska stała się, jak to się elegancko mówi, poddostawcą zachodnich firm. Wiele zagranicznych przedsiębiorstw przeniosło nad Wisłę produkcję podzespołów i rzesze Polaków pracują dla obcych. Ten stan rzeczy ulegnie zmianie właśnie z powodu polityki klimatycznej.

Oprócz kosztów pracy koszty energii stanowią podstawowy czynnik kształtujący inwestycyjną atrakcyjność danego kraju. Ponieważ tylko Unia na gwałt forsuje transformację energetyczną, zakłady przemysłowe zostaną przeniesione do państw, które takiej polityki nie prowadzą. W dodatku wiele z nich ma koszty robocizny niższe niż obecne w Polsce, więc główny motor rozwoju zniknie.

Z drugiej strony na skutek wojny przybyły do Polski rzesze Ukraińców. Gdy tylko wojna ustanie, do matek i dzieci dołączą ojcowie. Zatem, mówiąc fachowo, w Polsce wzrośnie podaż pracy, co nie wpłynie dobrze na zarobki.

PŁAŁKA ŚREDNIEGO ROZWOJU

Polska znalazła się w sytuacji, która dotyczy wielu innych państw: pułapce średnie-

go rozwoju. Niejeden kraj po osiągnięciu poziomu rozwoju zbliżonego do notowanego obecnie w Polsce przestał szybko się rozwijać. Wynika to stąd, że do osiągnięcia takiego poziomu wystarczy naśladowanie krajów bardziej rozwiniętych, natomiast żeby wskoczyć na wyższy pułap, konieczne jest „przewodzenie”.

Nie jest żadną tajemnicą, czego trzeba dokonać, żeby być w stanie przewodzić – przykładów takich sukcesów nie brakuje. Przed wieloma dekadami dokonała tego Japonia, potem w jej ślady poszły Korea Południowa, Tajwan i Hongkong, a ostatnio czynią to Chiny. Konieczne jest dokonanie poważnego wysiłku w zakresie nauki i techniki, co nie jest możliwe bez zwiększenia wydatków w tych dziedzinach, a co jeszcze ważniejsze – dokonania zmian organizacyjnych, aby te nakłady nie zostały zmarnowane.

W Polsce w ogóle się nie śni o takim korzystnym rozwoju sytuacji. Przewyciężenie pułapki średniego rozwoju nie jest przedmiotem dyskusji politycznych, żadne liczące się stronnictwo polityczne nawet nie zauważa tego wyzwania. Dlatego (niestety!) nie należy oczekiwać poprawy sytuacji w zakresie stopy życiowej i narzekania na panującą drożyznę będą nam towarzyszyć.

Autor jest profesorem ekonomii, wykłada w Hollins University w stanie Wirginia w USA

Marek Jurek

Uniwersalizm w konflikcie

Papiestwo, a często i biskupstwo w ogóle, łączyć zawsze musiało trzy funkcje: nauczania i obrony czystości wiary, wychowania moralnego, ochrony powierzonych ludzi. Krótko mówiąc – odpowiedzialności doktrynalnej, duszpasterskiej i politycznej. Oczywiście, pogodzenie tych zadań wymaga doskonałości, do której wzywa nas Chrystus w Kazaniu na górze (por. Mt 5, 48), niemniej konkretny czas i okoliczności zawsze skłaniały do udzielenia pierwszeństwa jednemu z tych zadań. Na tym polega niezbędna duszpasterska „ekonomia”.

Konieczność wyboru konkretnego priorytetu, szczególnie okresowo, nie jest bowiem niczym niewłaściwym. Wierność rzeczom wielkim wymaga poważnego traktowania „małych”. Rzecz jedynie w tym, by priorytetowe zadanie zachowywało związek z funkcjami pozostałymi, by znajdowało w nich oparcie, by im przede wszystkim nie zaprzeczało. W ten sposób nawet treści niewyrażane wprost w danym momencie obecne są pośrednio. W wypadku aktów magisterialnych taką funkcję spełniają na przykład cytaty i odniesienia do innych dokumentów.

Na papieżu spoczywa odpowiedzialność powszechna, szersza niż na innych biskupach. Tak zdecydował sam Piotr, gdy ze swej pierwszej stolicy, Antiochii, udał się do Rzymu, łącząc tym samym duchowy uniwersalizm Ewangelii z politycznym uniwersalizmem pokoju rzymskiego.

W późniejszych wiekach (i do dziś) papież od świata oczekiwali uznania swej suwerenności, niepodległości wobec jakiegokolwiek ziemskiej władzy. To roszczenie jest również formą wyznania wiary. Choć papieška suwerenność przybierała w historii różne kształty,

stanowi jednak niezbywalne prawo namiestników Chrystusa, co w naszych czasach praktycznie potwierdzali szczególnie Pius XII i św. Jan Paweł II.

Ta powszechna odpowiedzialność skłania do pewnego dystansu (choć w żadnym wypadku nie obojętności) wobec konkretnych konfliktów. W wypadku oceny wojen, szczególnie wewnątrz świata chrześcijańskiego,

papież rzadko wymienia agresorów wprost. Częściej wskazują ich pośrednio, wyrażając solidarność ze stroną skrzywdzoną. Tak było w wypadku

napadniętej w 1939 r. Polski (w encyklice „Summi pontificatus”), Chorwacji w czasie wojny bałkańskiej, tak jest też dziś, w wypadku takich gestów Ojca Świętego, jak ucałowanie ukraińskiej flagi. Rozumując ten język gestów, tym trudniej zrozumieć takie (więcej niż bezpośrednio) wypowiedzi jak o „NATO obszczekującym granice Rosji”. W marksistowskiej propagandzie NATO było stroną „podzielnego świata”, faktycznie było główną siłą oporu wobec ekspansji komunizmu w Europie. Do Przymierza Atlantyckiego należy nie tylko wiele krajów o katolickiej tradycji, ale również państwa wprost identyfikujące się z cywilizacją chrześcijańską, jak Polska, Słowacja, Bułgaria i wiele innych. Sam porządek naturalny, wynikający zeń ojcowska postawa, skłaniać powinien, by te kraje obejmować szczególnie szacunkiem i ostrożnością świadczoną innym.

Nie tą drogą

Kolejni hierarchowie katoliccy zwracają uwagę na niezgodność niemieckiej drogi synodalnej z prawdami wiary katolickiej.

Abp Samuel Aquila z Denver w USA w liście do przewodniczącego Niemieckiej Konferencji Biskupów bp. Georga Bätzinga zauważył, że droga synodalna w tym kraju podważa, a nawet odrzuca depozyt wiary. „Istotą waszej odpowiedzi wydaje się to, że niemiecki Kościół musi przyjąć nowe podejście do wiary z powodu wcześniejszych niepowodzeń niemieckich biskupów w zakresie ochrony małoletnich. Jest to bardzo dziwny argument. Dlaczego katolickie nauczanie w podstawowych kwestiach doktryny i życia moralnego ma się zmienić, ponieważ niemieccy biskupi nie potrafili skutecznie nauczać i uczciwie rządzić? Wiara Kościoła nie doprowadziła do skandalu nadużyć wśród duchownych! Do kryzysu doprowadziło nieprzywiązanie się do krzewu winnego, Jezusa Chrystusa, oraz wybór przyłgnięcia do świata, a nie do Ewangelii” – wskazał abp Aquila.

– W wypowiedziach na forum niemieckiej „drogi synodalnej” wyraźnie widać, że nie wsłuchuje się ona w głos innych Kościołów – stwierdził przewodniczący Konferencji Biskupów Nordyckich, biskup kopenhaski Czesław Kozon. Hierarcha za-

uważył, że w kwestii święceń kobiet, zwolnienia z celibatu czy nauczania Kościoła na temat seksualności na drodze synodalnej zajmowane są stanowiska radykalne. Dzieje się to bez udziału Kościoła powszechnego i mimo że istnieje jasne stanowisko Magisterium Kościoła w tych sprawach.

– My w Azji, zwłaszcza w takich krajach, jak Sri Lanka, na co dzień stajemy przed wyzwaniem, jakim jest dla nas ogromna liczba ludzi, którzy nawet nie wiedzą, kim jest Jezus Chrystus. To jest nasze codzienne wyzwanie. Dlatego musimy być wierni Jego nauczaniu i musimy być stanowczy w niektórych kwestiach, musimy mówić: nie, tego nie wolno robić. A zatem to, co zostało rozeznane przez niemiecki Kościół, nie może być odpowiedzią na problemy w całym świecie. Kościół w Niemczech musi też zdać sobie sprawę, że należy do Kościoła katolickiego. Dlatego muszą rozważyć te kwestie razem z innymi. Bez tego nie ma braterstwa. Sobór Watykański II w „Lumen gentium” bardzo wyraźnie mówi o Kościele lokalnym, który należy jednak do Kościoła powszechnego. Jeśli się tego nie zachowa, dochodzi do schizmy, powstaje Kościół odseparowany. Nie tą drogą mamy podążać – stwierdził metropolita Kolombo kard. Malcolm Ranjith./wś

Dokumentuje rosyjskie zbrodnie

Francuski ksiądz katolicki Patrick Desbois zbiera świadectwa rosyjskich zbrodni wojennych popełnianych na Ukrainie. – Z udziałem tłumacza, na Zoomie, ludzie godzą się mówić z odkrytą twarzą, podając swą datę urodzenia, prawdziwą tożsamość, numer telefonu, adres e-mail. Są to więc osoby, które naprawdę

chcą dać świadectwo, aby rosyjscy snajperzy i mordercy zostali osądzeni – wyjaśnia kapłan. Zauważa, że na terytorium Ukrainy jest dziś „wiele Buczy”, a ta znana w świecie została ujawniona, gdyż media mogły pokazać groby zamordowanych. Ale „takie same sceny zbrodni powtarzają się niemal wszędzie”./wś

Bezład i pustkowienie

ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski

Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje „Westerplatte”. Jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. (...) Wreszcie – jakiś porządek praw i wartości, które trzeba „utrzymać” i „obronić”.

Jan Paweł II

W książce zawsze zwracamy uwagę na pierwsze zdanie. Tak jest i z Biblią: „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię” (Rdz 1, 1). Jednak następne stwierdzenie może wprowadzić w pewną konsternację: „Ziemia zaś była bezładem i pustkowieniem” (Rdz 1, 2a). W języku hebrajskim dwuczłonowe wyrażenie *tohu wa-bohu* oznacza brak kształtu i uporządkowania. Inne polskie przekłady oddają zwrot następująco: ziemia była niekształtna i próżna (Biblia Gdańska); ziemia była pustkowiem i chaosem (Biblia Warszawska). Słowo *bohu* – końcowa część wyrażenia – pojawia się w Starym Testamencie tylko trzy razy i zawsze w bliskiej okolicy *tohu*. Wyraz *tohu* znajdziemy w dziewiętnastu wersach. Mówią one o pustce – i tej literalnej, jak na odludziu czy na pustyni, i metaforycznej, w odniesieniu do fałszywych bogów czy rzeczy bezwartościowych.

Chrześcijaństwo podkreśla harmonię świata jako znak Bożej miłości.

Biblia rozpoczyna się od prostego opisu stworzenia – na początku Elohim stworzył niebo i ziemię. Ale już w drugim wersie świat wydaje się pogrążony w chaosie. Bóg może jawić się jako demiurg, który tylko porządkuje świat. Filozofowie greccy uważali, że Zeus zorganizował materię, która była wieczna. Istniałby wcześniejszy stan, w którym Bóg i świat istnieją wiecznie. Niemniej interpretacja judeo-chrześcijańska jednoznacznie wskazuje na wiecznego Boga, który dał początek wszystkiemu, co istnieje poza Nim; tylko On jest Stwórcą. Pozostaje jednak kwestia początkowego chaosu.

Ze wzmianek w Biblii wynika, że stan *tohu* można określić jako środowisko, w którym brakuje punktów orientacyjnych. Jest to ogromna pusta przestrzeń pozbawiona znaczenia. W interpretacji niektórych rabinów pierwszy stan materii opisywany jest jako stan, który wprowadziłby człowieka w zdumienie. Chociaż taki człowiek nigdy nie istniał, ponieważ *tohu* poprzedza pojawienie się człowieka. Używają tego obrazu, aby opisać, że *tohu* jest nie do pomyślenia, ze względu na brak odniesienia, zasad i praw, można go doświadczać jedynie w zdumieniu. Inni interpretują każde z dwóch pojęć jako moment, chwilę w procesie historycznym. *Tohu* jest Adamem. Pierwszym człowiekiem, który chciał przywrócić świat do nieformalnego stanu chaosu poprzez przekroczenie zakazu. Dla Hebrajczyków posłuszeństwo prawu jest warunkiem *sine qua non* porządku świata i przejścia od chaosu do uporządkowanego kosmosu. Chrześcijaństwo podkreśla bardziej harmonię świata jako znak Bożej miłości. Tak czy owak, świat bez Boga staje się *tohu wa-bohu* – brzmi to bardzo groźnie!

Autor jest duchownym Pralatury Opus Dei w Warszawie

Taki mamy klimat

Anna Wardak

Ostatnio w związku z pracą zawodową dużo rozmawiam z nauczycielami o ich relacjach z rodzicami uczniów. Wyłania się z tego ciekawy obraz funkcjonowania współczesnych rodziców. Są to zaledwie migawki, nie całościowa wizja, bo każda sytuacja jest inna i – cytując Tolstoja – „Każda nieszczęśliwa rodzina jest nieszczęśliwa na swój własny sposób”.

Uderzające jest to, że opini nauczycieli są bardzo zgodne, niezależnie od wielkości czy lokalizacji placówki. Widzimy pokolenie „rodziców-kosiarzek”, próbujących usuwać spod nóg dzieci każde źdźbło tra-

wy. Mają do szkoły żal o organizowanie konkursów, gdzie nie wszyscy dostają nagrody, bo „dzieciom będzie przykro”. W przedszkolach i młodszej podstawówce dzieją się dramaty, bo kogoś nie zaproszono na urodziny. Jest poczucie krzywdy „pominiętych” i poczucie winy rodziców, że nie mogą zaprosić całej grupy. W jednym z przedszkoli rodzice uprosili, by w dniu urodzin dzieci mogły przynosić nie cukierki, lecz tort. Panie, oprócz dzielenia tortu, zaczęły organizować zabawy. Jednym słowem, wyprawiać w przedszkolu przyjęcie urodzinowe, ku wielkiej radości rodziców. Wkrótce jednak ruszyła licytacja, kto ma większy i piękniejszy tort, i znów pojawiły się konflikty. Trzeba było odgórnie wprowadzić ograniczenia wielkości i wagi tortów. A przecież można było wykorzystać te

sytuacje, by nauczyć dzieci, że nie zawsze będą wybierane i nie wszędzie zapraszane, a ich tort nie musi być najokazalszy i nie od tego zależy życiowe szczęście.

Wszyscy narzekamy na brak czasu, a przy tym niestety sporo go tracimy.

Rodzice, chcąc oszczędzić czas, rezygnują z uczenia dzieci samodzielności.

Rodzice, chcąc go odzyskać, rezygnują z uczenia dzieci samodzielności, wyręczając je, karmiąc, ubierając albo wioząc pięciolatka w wózku (autentyczny przykład) z parkingu do przedszkola, bo tak szybciej. Dzieci świetnie radzące sobie w szatni, kiedy idą z panią na podwórkę, na widok mamy zastygają bezradnie i czekają, aż zostaną ubrane. Wielu rodziców, widząc, jak dziecko sprząta w sali zabawki, wzdycha: żeby w domu też

tak chciało. Nieraz zawodowo radzą sobie oni z dużymi wyzwaniami, w domu zaś wydają się bezradni wobec kilkulatek. Wielu nauczycieli klas młodszych mówi, że dzieci siedzą godzinami w Internecie, oglądając wszystko jak leci. Ostatnio furorę robi brutalny serial koreański „Squid game”, opowiadający o grze w zabijanie ludzi. Nauczycielka podniosła alarm na klasowej grupie na Messengerze, wielu rodziców było zdumionych i zszokowanych, choć działo się to w domu, pod ich okiem, na kupionym przez nich sprzęcie. Ta sama nauczycielka mówiła, ile wygibasów kosztowało ją wprowadzenie dzieci w temat wojny na Ukrainie, bo niektórzy rodzice nie chcieli poruszania tak brutalnych tematów. Kilka migawek, swobodnych obrazków... Taki mamy klimat.

Autorka jest doradcą rodzinnym, moderatorką Akademii Familijnej, mamą dziesięciorga dzieci

Sens cierpienia

ODPOWIADA ks. Marek Kruszewski

Podczas Wielkiego Postu śpiewa się w jednej z pieśni: „każde cierpienie ma sens, prowadzi do pełni życia”. Ze względu na chorobę dziecka jestem częstym gościem oddziałów dziecięcych w szpitalach. Nie umiem zrozumieć, że każde cierpienie ma sens.

Cierpienie ma sens, kiedy patrzymy na życie człowieka całościowo. Nie chodzi o analizę poszczególnych przypadków czy błogosławieństw. Czynienie filozoficznych wartości z ubóstwa, z prześladowania, ze złorzeczenia, z chorób – nie ma sensu. Wyczuwamy, że dopiero w perspektywie całego życia cierpienie zyskuje sens. Natomiast szczegółowe cierpienie trudno nam zaakceptować, zrozumieć i trudno obronić jako wartość. Ja na oddziałach dziecięcych w szpitalach po prostu wierzę, że każde z dzieci i rodziców ma od Boga stosowną łaskę na dźwiganie choroby. Po prostu ufam Bogu. Po latach słyszałem wiele razy, że choroba dziecka okazała się czymś pozytywnym dla całej rodziny. Ale idąc z rodzicem namaścić małe dziecko, nie tłumaczę, że ta choroba ma sens.

Trudno nam przyjąć poszczególne bolesne wydarzenia. Ile razy ja wylem przed Bogiem z niezgody, że to za ciężkie i bez sensu? Jednak wierzę, że łaską, darem Boga, może być i zapewne jest każde cierpienie na ziemi w życiu doczesnym i w perspektywie wieczności. Dlaczego? Bo jest szansą, bo jest możliwością podniesienia naszej godności grzesznika do godności królewskiej. Nie byłibyśmy do końca szczęśliwi, gdybyśmy otrzymali szczęście wieczne na inny sposób. Mógł Bóg, który jest Wszechmocny, dać nam niebo za darmo. Ale wybrał inaczej. Wybrał, abyśmy mieli współudział w dziele zbawienia. Wyczuwamy różnicę między osobą, która otrzymała coś w spadku, i która na coś zapracowała. Bóg w swojej mądrości, wiedząc wszystko, nie wprowadza nas na drogę łatwą.

Mimo dokuczliwości i bolesności cierpienia stanowi ono jedyną bramę, która prowadzi do szczęścia wiecznego. Gdyby była inna, skuteczniejsza, bardziej przyjazna, Bóg by ją nam objawił, pokazał. To jest jakaś niepojęta tajemnica, ale Pan Jezus jako pierwszy przyjął cierpienie, ocean bólu i poniżenia. I nakazał brać krzyż i zaprzeć się siebie.

Kiedyś św. Ojciec Pio odwrócił się do osób, które go, wracającego z konfesjonału, prosiły, aby się modlił o ustanie ich kłopotów. Powiedział cicho: „Gdybyście wiedzieli, jaką wartość ma Wasze cierpienie, nigdy byście nie prosili o zabranie go”. Nawet niewierzący, który w cierpieniu wezwie Boga, doświadcza tej łaski, że cierpienie go ratuje.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Powtórka ze zbrodni

Choć materiały opublikowane w majowym numerze „Biuletynu IPN” dotyczą wydarzeń z lat czterdziestych XX w., widać wyraźnie, że władze rosyjskie i ich armia nie zmieniły metod postępowania, co tak bardzo jest widoczne podczas trwającej wojny na Ukrainie.

„Charakterystycznym elementem prawie każdej okupacji był i jest do dzisiaj wrogi stosunek sił okupacyjnych do narodów podbitych – napisał historyk dr Tomasz Łabuszewski w artykule „Sowiecka Operacja Polska 1944–1945”. Cały numer cenionego periodyku poświęcony jest „zbrodniom spod czerwonej gwiazdy”.

Kwestionowanie legalnych władz, przemoc wobec ludności cywilnej, zabójstwa na ulicach, powszechne grabieże i gwałty na Polkach, nie wyłączając siostr zakonnych, zorganizowanie grabieży mienia

i wywiezienie go w 73 tysiącach wagonów kolejowych (!) do ZSRS pod pretekstem konfiskaty poniemieckich urządzeń i materiałów potrzebnych do prowadzenia wojny, wywóz 500 tysięcy sztuk bydła, akcje w rodzaju Oblawy Augustowskiej, nazywanie patriotyzmu faszystem, a dążenia do niepodległości – reakcją – to tylko niektóre działania podjęte przez „wyzwoliciele” spod czerwonej gwiazdy. Oczywiście wszystko działo się dla nich bezkarnie. Zdarzało się, że interweniującym po kradzieżach i gwałtach milicjantom sowieccy żołnierze grozili nie tylko rozbrojeniem, ale nawet śmiercią. Zresztą, komunistycznej władzy też wielokrotnie okazywali pogardę. Czasami miało to charakter wręcz kuriozalny, gdy np. sowiecki żołnierz nie chciał oddać bezpiecze zajętego przez niego samochodu samego

towarzysza premiera Edwarda Osóbki-Morawskiego.

W majowym „Biuletynie IPN” autorzy wiele miejsca poświęcili barbarzyńskim metodom stosowanym przez władze i armię ZSRS. Janusz Wróbel zwrócił uwagę na losy polskich arystokratów (Radziwiłłów, Zamoyskich, Krasickich, Braniczich), na których polowało NKWD, Dariusz Węgrzyn wspomina deportacje Górnoślązaków do ZSRS w 1945 r., które odbywały się pod pretekstem chronienia tyłów

niemieckiej armii od aktów dywersji. W rzeczywistości chodziło o „dostawę” kilkuset tysięcy robotników przymusowych, których umieszczono w łagrach. O zbrodniach wojennych na Górnym Śląsku pisze też Bogusław Tracz. O obozach i więzieniach sowieckich na ziemiach polskich w latach 1944–1945 pisze Dariusz Iwaneczko. Do ich infrastruktury wykorzystywano także takie miejsca, jak tereny obozów niemieckich na Majdanku czy w Brzezince. Kolejni autorzy w szczegółach opisują obozy pracy w województwie śląsko-dąbrowskim (Daniel Szlachta) czy przestępstwa Armii Czerwonej na Rzeszowszczyźnie (Mirosław Surdej) oraz na Warmii i Mazurach (Waldemar Brenda). W dziale „Komentarze historyczne” przywołano m.in. postać zasłużonego pedagoga Kazimierza Marcinkiewicza z Janowa, który za zorganizowanie obchodów święta 3 maja został zastrzelony 3 maja 1946 r./wś

Kościół MB Fatimskiej
w Legionowie

Holistyczna parafia

Marcin Krężelok

W parafii Matki Bożej Fatimskiej w Legionowie, obok troski o sprawy duchowe wiele uwagi poświęca się trosce o najłabszych – niepełnosprawnych, chorych, starszych i ubogich.

Wokół kościoła uwagę zwraca pięknie utrzymany teren. – Obecny proboszcz zadbał o wyrównanie i uporządkowanie pagórkowatego terenu, porośniętego lasem. Teraz możemy cieszyć się pięknem wokół świątyni i w świątyni – opowiada Wiesław Nawrocki, który od początku istnienia parafii należy do „grupy terenów zielonych”, troszczącej się każdego tygodnia o porządek przy kościele. – Ksiądz proboszcz jest dobrym gospodarzem, widzimy, jak dba o to miejsce, dlatego z taką ochotą przychodzimy pomagać – dopowiada pracujący przy parafii pan Bogdan. – Po tym jak uległem wypadkowi i straciłem palce u nogi, zacząłem nadużywać alkoholu, wpadłem w złe towarzystwo. Dopiero teraz wróciłem na dobrą drogę. Gdyby nie ksiądz proboszcz, psycholog pracująca w parafii i życzliwi ludzie, moja przyszłość wyglądałaby inaczej – wyjaśnia.

Troska o parafian wyrasta daleko poza ich potrzeby duchowe. Działają tu warsztaty terapii zajęciowej św. Rity, z których korzysta trzydzieści osiem osób z niepełnosprawnością, a niedługo będzie mogło dołączyć sześć kolejnych. Wkrótce ma zostać utworzony punkt fizykoterapii. Od powstania w 2015 r. Warsztaty Terapii Zajęciowej współpracują z lokalną społecznością, przez którą są cenione i chwalone. Pomysłodawcą oraz inicjatorem WTZ jest miejscowy proboszcz ks. prał. Tomasz Chciałowski, jednocześnie Prezes Zarządu Legionowskiego Stowarzyszenia Amicus. Stowarzyszenie powstało w parafii, by prowadzić działalność charytatywną i społeczną, dzięki niemu przed trzema laty rozpoczęło działalność Centrum Pomocy Rodzinie, a także klub seniora, do którego należy dwadzieścia pięć starszych osób.

Za sprawą Caritas Polska kilkanaście najbardziej potrzebujących osób starszych otrzymuje co miesiąc karty na zakupy o wartości 160 zł. Przez dwa lata przy kościele działał punkt wydawania żywności, z którego w minionym roku skorzystało 6,5 tys. osób. Bezrobotnym w znalezieniu zajęcia pomaga giełda pracy, a uboższym materialnie – giełda używanych mebli i sprzętów

Ksiądz proboszcz
Tomasz Chciałowski

RTV. Osoby potrzebujące wsparcia mogą skorzystać w parafii z konsultacji z psychologiem, prawnikiem czy logopedą.

Zanim w ubiegłym roku otwarto w Legionowie szpital, przy parafii można było korzystać też z bezpłatnych konsultacji z lekarzami specjalistami: neurochirurgiem, ortopedą, kardiologiem czy chirurgiem naczyniowym. Przy parafii znajduje się wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego. – Jesteśmy bardzo czuli na ludzką krzywdę i staramy się spieszyć z pomocą do ludzi, którzy doświadczają nieszczęścia. Nie zamykamy się jednak tylko i wyłącznie w przestrzeni naszej parafii – ocenia ks. Tomasz Chciałowski, który jest tu proboszczem od ponad szesnastu lat i budowniczym parafialnej świątyni. Mieszkańcy przygotowują wyprawki szkolne dla polskich dzieci mieszkających na Litwie – w minionym roku przesłano ich dwieście. W związku z wojną na Ukrainie zebrano tu ponad osiem ton żywności, przy współpracy z urzędem miasta organizowano bazę danych osób chętnych udzielić pomocy, przyjmowano uchodźców także na plebani. Codziennie w godzinie miłosierdzia modlono się w kościele przed Najświętszym Sakramentem o pokój dla Ukrainy.

Parafia przyciąga młodzież. Przy świątyni znajduje się boisko, siłownia terenowa, przestrzeń do gry w szachy i warcaby. Młodzież chętnie angażuje się w różne grupy. Jest ponad trzydziestu ministrantów, trzydziestu członków scholi oraz dwadzieścia bielanek. Zarówno dla osób starszych, jak i dla młodzieży organizowane są wyjazdy i pielgrzymki. Seniorzy pielgrzymowali już do Meksyku, Ziemi Świętej czy Grecji, młodzież natomiast odwiedzała Włochy, Węgry, Bułgarię oraz Bośnię i Hercegowinę. Nie brakuje również wypraw po kraju: do Gietrzwałdu, Świętej Lipki czy Białegostoku, nad morze albo w góry. W najbliższym czasie parafianie pojadą do Szklarskiej Poręby i Drezna.

Parafia jest rozmodniona. Co miesiąc odbywają się nabożeństwa fatimskie, żywy jest także kult św. Rity, której relikwie znajdują się w kościele od dwóch lat. Comiesięczne nabożeństwa ku czci św. Józefa gromadzą rodziny. W duszpasterstwie proboszcza wspiera wikariusz ks. Marek Nowak.

Wśród najbliższych wydarzeń, które czekają parafię, jest ogłoszenie 28 maja bł. Stefana Wyszyńskiego patronem Legionowa. Jego relikwie odwiedzą na dobę każdą z legionowskich świątyni, by można było przy tej okazji lepiej zapoznać się z posługą i nauczaniem Prymasa Tysiąclecia oraz wyprasać potrzebne łaski.

Wnętrze
świątyni

W SKRÓCIE

■ **Święcenia diakonatu.** W konkatedrze Matki Bożej Zwycięskiej, ul. Grochowska 365, w sobotę 21 maja o godz. 10.00 odbędą się święcenia diakonatu alumnów Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Warszawsko-Praskiej.

■ **Święcenia kapłańskie.** W Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie, ul. Hozjusza 1, 28 maja – we wspomnienie bł. Stefana Wyszyńskiego – o godz. 10.00 odbędą się święcenia prezbiteratu, które przyjmą diakoni, alumni dwóch warszawskich seminariów: Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego i Archidiecezjalnego Seminarium Misyjnego Redemptoris Mater.

■ **Wmurowanie kamienia węgielnego.**

Parafia św. Rity z Cascii przy ul. Żupniczej 27 w Warszawie zaprasza 22 maja na uroczystość wmurowania kamienia węgielnego pod kościół. W programie: o godz. 17.00 nabożeństwo do świętej Rity, o godz. 18.00 uroczysta Msza święta z wmurowaniem kamienia węgielnego.

■ **Rekrutacja w seminarium.** Rekrutacja do Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Warszawsko-Praskiej na rok akademicki 2022/2023 będzie prowadzona od 1 czerwca do 31 sierpnia br. Wszystkich chętnych seminarium prosi o wcześniejszy kontakt telefoniczny (tel. 515 23 23 27) lub mailowy (kontakt@wsddwp.edu.pl). Więcej informacji znajduje się na stronie www.sddwp.edu.pl/rekrutacja.

■ **Rozeznaj powołanie.** Alumni Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie zapraszają na rekolekcje dla rozeznających powołanie, które odbędą się w dniach 20–22 maja. To propozycja dla mężczyzn, uczniów ostatnich klas liceum i studentów. Szczegóły i zapisy poprzez stronę www.wmsd.waw.pl.

■ **Do seminarium u orionistów.** Dom formacyjny Księży Orionistów przy ul. Odzieczy Wiednia 13 w Warszawie zaprasza w dniach 20–22 maja na rekolekcje dla rozeznających powołanie pt. „Drzwi otwarte w seminarium. Przyjedź, zobacz, rozeznaj”. Szczegółowe informacje u Bartosza Uszyńskiego, tel. 795 127 451.

■ **Dzień skupienia dla dziewcząt.** Dominikanki Misjonarki Jezusa i Maryi zapraszają na Dzień Skupienia dla Dziewcząt pt. „Rozumem czy sercem... czyli o uczuciach na modlitwie”, który odbędzie się 28 maja w godz. 10.00–16.00 w Domu św. Jacka przy ul. Piaskowej 48 w Józefowie k. Otwocka. Zgłoszenia u s. Beaty: beata@wp.pl.

■ **Trwający synod.** W Domu Arcybiskupów Warszawskich przy ul. Miodowej 17/19 odbędzie się 24 maja o godz. 18.00 szóste spotkanie w ramach konsultacji synodalnych na poziomie diecezjalnym.

fol. FB/Sanktuarium Warszawa Sierkieki

WPROWADZENIE RELIKWII

W sanktuarium Matki Bożej Nauczycielki Młodzieży przy ul. Gwintowej 3 w Warszawie odbyło się 3 maja wprowadzenie relikwii bł. Stefana Wyszyńskiego. Sumie odpustowej przewodniczył i homilię wygłosił

ks. prał. dr Janusz Bodzon, kanclerz kurii archidiecezji warszawskiej. Na zakończenie liturgii odnowiono Jasnogórskie Śluby Narodu, uczczono relikwie bł. Prymasa Tysiąclecia oraz odśpiewano hymn „Soli Deo”.

ŻEGNAMY KAPŁANA

W mieszkaniu na plebanii 7 maja w wieku 64 lat, w 35. roku kapłaństwa, zmarł nagle ks. kan. Dariusz Walicki, od 26 sierpnia 2021 r. rezydent parafii katedralnej św. Michała Archaniola i św. Floriana Męczennika w Warszawie. Ks. Walicki pochodził z parafii Matki Bożej Królowej Polski w Otwocku-Kresach. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk kard. Józefa Glempa 28 maja 1987 r. Od 2000 do 2008 r. pełnił funkcję spowiednika w Wyższym Seminarium Duchownym DW-P. Z końcem czerwca 2002 r. został mianowany proboszczem parafii św. Kazimierza Królewicza w Kobylce na Stefanówce (2002–2006). W połowie czerwca 2006 r. objął probostwo parafii Narodzenia NMP w Mińsku Mazowieckim (2006–2013). Abp Sławoj Leszek Głódź odznaczył go przywilejem rakiety i mantoletu 23 grudnia 2006 r. Następnie pracował jako rezydent parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Warszawie-Starej Miłośnie (2013–2015), wikariusz parafii św. Ojca Pio na Gólcawiu (2015–2019) oraz rezydent parafii św. Wojciecha BM w Wiązownie (2019–2021).

www.diecezja.waw.pl

SZKOŁA
JANA PAWŁA II

Szkoła Podstawowa w Kaszewicach k. Bełchatowa, uchwałą Rady Gminy, podjętą na wniosek rady rodziców, otrzymała patrona św. Jana Pawła II. Uroczystego nadania imienia szkole oraz poświęcenia sztandaru dokonał abp Grzegorz Ryś. – Możemy się prawdy uczyć, czytając mądre książki, ale możemy się jej uczyć, patrząc na człowieka, w którym prawda się jakoś spełniła. Pan Jezus mówi to o sobie w Ewangelii: ja jestem prawdą! – wyjaśnił metropolita łódzki./ks. Paweł Kłys

fol. ks. Paweł Kłys

ODSZEDŁ PASTERZ

Przedstawiciele Kościoła, władz państwowych i samorządowych oraz wierni 7 maja w łódzkiej katedrze pożegnali bp. Adama Lepe – emerytowanego biskupa pomocniczego archidiecezji łódzkiej. – Wszyscy niesiemy w sobie głębokie przekonanie, że dla biskupa Adama Kościół łódzki był domem i matką, budował go modlitwą, pracą, cierpieniem, przejrzystym świadectwem wiary oraz miłości – powiedział abp Władysław Ziśka. /**ks. Paweł Kłys**

fol. ks. Paweł Kłys

NOC MUZEÓW

Już 14 maja odbędzie się kolejna edycja wydarzenia Noc Muzeów. Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przy ul. Dziekania 1 będzie otwarte od godz. 19.30 do 24.00. Udostępni część wystawy stałej oraz całą czasową „Tylko nie udawaj... obrazy i ekfrazy”. Odbędą się dwie konferencje: o godz. 20.00 dr. Łukasza Kossowskiego „Europa Jubilans, Józefa Mehoffera – pozornie scena rodzajowa...” i o godz. 21.30 dr. Ewy Korpysz, kustosa

MAW, „Albrecht Dürer i jego drzeworyty w zbiorach MAW”. Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego przy ul. Hłonda 1 w Warszawie zaprasza na zwiedzanie w godz. 12.00–24.00 wystawy stałej i czasowej „JESTEM. Wejście w nieśmiertelność”. O godz. 12.00, 13.00 i 14.00 dla najmłodszych „Opowieść wiewiórki Nasturcji” – przedstawienie kukielkowe o życiu Stefka Wyszyńskiego, realizowane przez artystów z Teatru Lalka.

fol. FB/M15.14 muzeum

ŚWIĘCENIA U PALLOTYNÓW

W Wyższym Seminarium Duchownym Księży Pallotynów w Ołtarzewie 7 maja sześciu alumnów przyjęło święcenia prezbiteratu z rąk przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abp. Stanisława Gądeckiego.

fol. FB/Wyższe Seminarium Duchowne w Ołtarzewie

■ **ŚDM w Lizbonie.** Diecezjalny Duszpasterz Młodzieży ks. Michał Dziedzic zaprasza na spotkanie informacyjne księży diecezji warszawsko-praskiej zainteresowanych wyjazdem do Lizbony na Światowe Dni Młodzieży w 2023 r. (przełom lipca i sierpnia). Spotkanie odbędzie się 21 maja o godz. 12.00 w sali duszpasterstwa młodzieży przy ul. Floriańskiej 3 (wejście przy kancelarii). Duszpasterz prosi o zgłoszenie obecności: e-mail sekretariat@sdm.waw.pl lub tel. 512 913 429.

■ **Wyjazd na Lednicę.** Ks. Michał Dziedzic w związku ze zbliżającym się XXVI Spotkaniem Młodych Lednica 2000 pod hasłem „Na krańce świata” (4 czerwca), prosi kapłanów diecezji warszawsko-praskiej o przesłanie informacji, które parafie organizują wyjazd, na adres mailowy: sekretariat@sdm.waw.pl.

■ **Kompas Życia.** Duszpasterstwo Młodzieży Diecezji Warszawsko-Praskiej zaprasza 26 maja o godz. 18.00 na kolejne spotkanie formacyjne pt. „Kompas Życia”, które odbędzie się w siedzibie duszpasterstwa przy ul. Floriańskiej 3 w Warszawie.

■ **Jarmark św. Dominika.** Bracia dominikanie z parafii św. Dominika przy ul. Dominikańskiej 2 w Warszawie zapraszają na XXI Jarmark św. Dominika na Służewie, który odbędzie się 29 maja w godz. 10.30–22.00 na placu przy klasztorze. Jak co roku w strefie dziecka animatorzy zapewnią najmłodszym wiele rozrywek, a starsi będą mogli odpocząć w strefie relaksu. Tego dnia otwarty będzie ogród dominikański. Dodatkowe informacje: www.jarmark.služew.dominikanie.pl.

■ **W intencji kanonizacji.** W kościele akademickim św. Anny na Starym Mieście w Warszawie odbywają się cyklicznie Msze święte w intencji kanonizacji patrona Warszawy bł. Władysława z Gielniowa, najbliższe 23 maja i 30 maja o godz. 15.00.

■ **Uwielbienie Jezusa.** Oriońskie Duszpasterstwo Drabina Jakubowa z Warszawy, które tworzą wolontariusze i osoby niepełnosprawne, zaprasza na niedzielne spotkania z modlitwą i uwielbieniem Pana Jezusa „Ja to w Bogu”. Najbliższe spotkanie 22 maja o godz. 20.00 w siedzibie duszpasterstwa przy ul. Lindleya 12 w Warszawie lub online, transmisja na żywo na profilu Facebook Drabiny Jakubowej.

■ **Warsztaty taneczne.** Parafia Matki Bożej Królowej Aniołów przy ul. Markiewicza 1 na warszawskim Bemowie 21 maja w godz. 9.30–19.00 i 22 maja między 10.00 a 15.00 zaprasza osoby od 20. roku życia na Ogólnopolskie Katolickie Warsztaty Taneczne od Podstaw. Można przyjechać samemu/samej lub w parze. Więcej informacji na www.katolickiewarsztaty-taneczne.pl lub pod nr. tel. 727 904 522.

W konkatedrze Matki Bożej Zwycięskiej w Warszawie 4 maja odbyły się obchody uroczystości św. Floriana, patrona strażaków.

Wzięli w nich udział m.in. komendant główny PSP gen. nadbryg. Andrzej Bartkowiak, dziekan Wydziału Inżynierii Bezpieczeństwa i Ochrony Ludności SGSP st. bryg. dr inż. Zdzisław Salamonowicz, liczni przedstawiciele komend. Liturgii przewodniczył ordynariusz warszawsko-praski bp Romuald Kamiński. W homilii podkreślał, w nawiązaniu do postaci św. Floriana, że potrzebujemy na naszej drodze dobrych wzorców i przewodników. – Nie ma takiego rozdziału w naszym życiu, kiedy możemy powiedzieć: Jestem wystarczający sam dla siebie. Zawsze na naszej

fol. Aleksandra Plichta

drodze stoi wielu ludzi, którzy nam pomagają, byśmy odnaleźli Boga – zwracał uwagę duchowny.

Mówił także o odpowiedzialności, która spoczywa na osobach pełniących służbę. – Całą naszą przestrzeń mamy wypełnioną

przez odpowiedzialność za kogoś innego. Dziś powinniśmy zobaczyć piękno tej odpowiedzialności. Trzeba ją rozumieć w kategorii przywileju, że Bóg nam zaufa i powierza naszej pieczy ludzi – przekonywał bp Kamiński./**Aleksandra Plichta**

fol. Irena Świerdzewska

Bogu na chwałę

W ramach centralnych obchodów Dnia Strażaka, które odbyły się 6 maja w Warszawie, bp Romuald Kamiński, delegat KEP ds. duszpasterstwa straży pożarnych, przewodniczył Eucharystii w kościele seminarijnym przy Krakowskim Przedmieściu w Warszawie. Przybyli księża kapelani strażaków z całej Polski, kapelani z Kościoła

prawosławnego i ewangelicko-augsburskiego, obecny był komendant główny Państwowej Straży Pożarnej gen. nadbryg. Andrzej Bartkowiak, rektor Szkoły Głównej Pożarniczej w Warszawie nadbryg. Mariusz Feltynowski, komendanci wojewódzcy Państwowej Straży Pożarnej, kompania honorowa Szkoły Głównej Służby Pożarniczej.

– Jakie jest moje powołanie, co jest w nim ważne, kto jest twórcą scenariusza mojego życia, jak się ono skończy? To pytania, na któ-

re należy dać odpowiedź odpowiedzialnie – mówił w homilii bp Kamiński. – Bóg stawia każdego z nas na drogach innych ludzi, nikt z nas nie żyje dla siebie, nikt nie umiera dla siebie. Jeśli żyjemy, to ze względu na Boga i na drugiego człowieka. Bogu na chwałę, ludziom na pożytek. Tak pięknie Bóg skonstruował naszą drogę, że możemy czynić dobro dla Boga i innych ludzi. Starajmy się zrozumieć swoją rolę jako chrześcijanie obdarzeni powołaniem. Wam zlecono szczególną odpowiedzialność za sprawy materialne, za ludzi, za ich mienie, za ojczyznę. Wielka odpowiedzialność nie może sprowadzać lęku. Lęk jest sygnałem, że podchodzę do wszystkich zadań sam. Bóg Ojciec, wyprawiając nas na ziemskie pielgrzymowanie, jest z nami, dajmy Mu szansę, by prowadził nas przez życie – mówił w homilii bp Kamiński.

W godzinach przedpołudniowych na pl. Piłsudskiego odbyły się centralne uroczystości Dnia Strażaka, z udziałem najwyższych władz państwowych z prezydentem Andrzejem Dudą na czele./**Irena Świerdzewska**

Czytanie Biblii

VI Narodowe Czytanie Pisma Świętego odbyło się 1 maja w kościołach w Polsce pod hasłem „Posłani z darem pokoju Jezusa zmartwychwstałego”. Rozpoczęło ono XIV Ogólnopolski Tydzień Biblijny.

W Warszawie centrum Narodowego Czytania Pisma Świętego stała się parafia Najczystsze Serca Maryi przy pl. Szembeka na Pradze-Południe. Uroczystej Mszy świętej inaugurującej obchody przewodniczył ordynariusz praski bp Romuald Kamiński w koncelebrze z ks. prof. Henrykiem Witczykiem.

W homilii bp Kamiński podkreślał, jak ważne w dzisiejszych czasach są słowa św. Piotra „Trzeba bardziej słuchać Boga niż ludzi”.

– Niech zatem księga Pisma Świętego będzie zawsze pod ręką, służy na każdy czas i na każdą okoliczność życiową. Niech doczeka się nawet porządnego sfatygowania, co będzie dowodem, że Słowo Boże jest naszym codziennym przewodnikiem. Lektura Słowa Bożego wymaga od nas przyjęcia właściwej postawy, aby ten Boży dar przyniósł owoce. Trzeba najpierw otworzyć swoje serce, przyjąć postawę dziecka pilnie słuchającego – mówił.

Biskup przypomniał także, że spoczywa na nas poważne zadanie apostołskie. – Dąż-

fol. Aleksandra Plichta

my do tego, aby nasza wiara była ugruntowana, i innym w tym pomagajmy. Jeżeli uważamy się za ludzi wierzących, to swoim sposobem życia musimy dać do zrozumienia, że jesteśmy przekonani co do istnienia Boga w świecie.

Po Eucharystii w ogrodach parafialnych przy plebanii miało miejsce odczytywanie fragmentów Ewangelii. Wybrane fragmenty czytali zaproszeni goście, wśród których znaleźli się m.in. działacze społeczni, literaci, aktorzy, tacy jak Ernest Bryl, Jan Pietrzak, Jerzy Żelnik, Andrzej Mastalerz, Ewa Dałkowska, Aleksandra Posiełżna, Anna Chodakowska, Justyna Kieryl, poseł Piotr Uściński, Józef Orzeł, Jan Pospieszalski. Słowo Boże opatrywali własnym komentarzem./**Aleksandra Plichta**

ŻYWY RÓŻANIEC

Około 1,3 tys. osób z ponad stu parafii uczestniczyło w X Pielgrzymce Żywego Różańca Diecezji Warszawsko-Praskiej. Mszy świętej 30 kwietnia w kościele św. Stanisława Biskupa Męczennika w Siennicy, która była kulminacyjnym punktem spotkania, przewodniczył kanclerz kurii ks. prał. dr Dariusz Szczepaniuk.

Przybyłych czcicieli Maryi przywitał ks. prał. Marek Kasprzak, miejscowy proboszcz i dziekan dekanatu Siennica. Ks. Dariusz Szczepaniuk w homilii zwrócił się do zebranych: – Jesteśmy w siennickiej parafii, starej, z tradycjami, przy pięknej pogodzie,

jaka daje nam łaskawie Bóg, abyśmy mogli gorliwie modlić się i jeszcze bardziej umacniać wspólnotę między nami do tego, abyśmy na co dzień byli tą potężną armią Bożą, która posługuje się różańcem do nieustannej walki duchowej.

Ks. Roman Kot, diecezjalny moderator Żywego Różańca, przypomniał, że w diecezji jest około 2,1 tys. kół Żywego Różańca. – W tym stanowych jest 1,3 tys., rodzinnych ponad 600 oraz 50 róż, w większości są to różę żeńskie, ale są też żeńsko-męskie. Tworzą się nowe koła, ostatnio powstało męskie w parafii Matki Bożej z Lourdes – dodał.

fot. Robert Śliwiński

Diakonat stały

Święcenia diakonatu tytułem służby w Kościele warszawsko-praskim, po trzyletniej formacji, 14 maja w konkatedrze Matki Bożej Zwycięskiej w Warszawie przyjmie pięciu świeckich mężczyzn. W związku z tym, że są to pierwsze tego rodzaju święcenia w praskiej diecezji, bp Jacek Grzybowski wydał dokument o święceniu diakonów.

Przypomniał, że diakonat stały przywrócił papież Paweł VI listem apostolskim „Sacrum diaconatus ordinem” z 18 czerwca 1967 r. W czerwcu 2001 r. Konferencja Episkopatu Polski podjęła uchwałę wprowadzającą posługę diakonatu stałego w Kościele katolickim w Polsce. W diecezji warszawsko-praskiej w 2019 r. został powołany zespół odpowiedzialny za przygotowanie i formację kandydatów do diakonatu stałego.

Jak pisze bp Grzybowski, zadaniem diakonów będzie odczytywanie Ewangelii w trakcie Mszy świętej, głoszenie homilii,

udzielanie chrztu świętego, rozdzielanie Eucharystii, zanoszenie Wiatyku umierającym, zanoszenie komunii chorym, udzielanie sakramentaliów, przewodniczenie obrędom pogrzebu. – Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że zadaniem diakona nie jest zastępowanie prezbiterów w wypełnianiu obowiązków kapłańskich – wyjaśnia bp Grzybowski. Diakoni stali po przyjęciu sakramentu święceń dalej żyją w świecie, prowadząc świecki styl życia. Jako mężowie i ojcowie uczestniczą przez sakramenty inicjacji chrześcijańskiej w powszechnym kapłaństwie ludu Bożego, jako diakoni zaś włączeni są w strukturę hierarchiczną Kościoła. Można zatem określić ich jako pomost między biskupem i prezbiterami a wiernymi świeckimi – wyjaśnia bp Grzybowski. Cały dokument można znaleźć na stronie diecezji: www.diecezja.waw.pl.

Beata Kurpisz z parafii Matki Bożej z Guadalupe w Budach Barcząckich jest w kole różańcowym od siedmiu lat. Koło założone zostało dzięki ewangelizacji członków z Parafii Dębe Wielkie. – Modliliśmy się za dzieci, a potem podjęliśmy też inne intencje: za kapłanów, za siebie nawzajem, za misje. Wymodliłam sobie trzy wnuczki – mówi pani Beata.

Jadwiga Miecz z parafii św. Brata Alberta w Warszawie-Wesołej należy do koła różańcowego od ponad 25 lat, a zelatorką jest ok. 14 lat. – Wstawiennictwo Matki Bożej jest skuteczne, wiele łask otrzymałam w swoim życiu za pośrednictwem Maryi: narodziny mojej wnuczki, moje uzdrowienie. Nie wyobrażam sobie życia bez modlitwy – podkreśla.

Leonarda Świątkowska z parafii Matki Bożej Królowej Polski w Jabłonie jest w Kole od siedmiu lat. – Widzę, jak Matka Boża prowadzi moją rodzinę. Córka jest głęboko ufna Panu Bogu, modłę się o dobre małżeństwo dla syna, znalazł już właściwą osobę – mówi pani Leonarda.

Dzięki wiernym z dekanatu siennickiego oraz samorządowi lokalnemu i służbom mundurowym wydarzenie było bardzo dobrze przygotowane. Pielgrzymkę zakończyła agapa.

Robert Śliwiński

Zmiany w bierzmowaniu

Biskup Jacek Grzybowski wystosował do kapłanów diecezji warszawsko-praskiej komunikat dotyczący liturgii bierzmowania. Od 5 maja br. ma być ona sprawowana według obrzędów zawartych w nowej edycji księgi „Obrzędy bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich”. Zmiany dotyczą głównie prezentacji kandydatów. Usunięty został dotychczasowy dialog proboszcza z biskupem, podobnie jak deklaracja wypowiedziana przez mających przyjąć bierzmowanie: „Pragniemy, aby Duch Święty, którego otrzymamy...”.

Nowością jest możliwość osobistej prezentacji kandydatów przez wywołanie ich z imienia i nazwiska, a w przypadku większej liczby kandydatów kapłan prosi o udzielenie sakramentu zgodnie z formułą podaną w obrzędzie. Sakramentu udzielają wraz z biskupem kapłani wyznaczeni jako „pomagający” lub „towarzyszący”, nie zaś wszyscy kapłani obecni w prezbiterium. Tylko wyznaczeni kapłani w czasie modlitwy o Ducha Świętego wyciągają ręce nad kandydatami do bierzmowania.

fot. arch. Bartłomiej Kuczyński

W sercu Warszawy znajduje się wspólnota, która pokazuje, że można żyć w rodzinie, uwzględniając reguły monastyczne.

Wspólnota Rodzin uformowała się w 2010 r. przy Monastycznych Wspólnotach Jerozolimskich w Warszawie. Początkowo była to oddolna inicjatywa kilku rodzin, która spotkała się z pozytywnym przyjęciem i otwartością mniszek oraz mnichów. Teraz grupa liczy około dwudziestu rodzin.

– Chcemy przekazywać Ewangelię, bazując na przeżywaniu doświadczenia wiary w życiu rodzinnym i tradycji monastycznej – mówi członek wspólnoty Bartłomiej Kuczyński.

MONASTYCZNA FORMACJA

Wspólnota Rodzin uczestniczy regularnie w liturgii monastycznej w kościele Matki Bożej Jerozolimskiej przy ul. Łazienkowskiej 14. – Sercem naszej duchowości jest „Księga Życia Jeruzalem”, napisana przez założyciela Monastycznych Wspólnot Jerozolimskich br. Pierre’a-Marie Delfieux. To reguła życia braci i sióstr, w moim przekonaniu doskonały przewodnik, który możemy stosować do życia rodzinnego – opowiada Bartłomiej Kuczyński. W oparciu o „Księgę Życia” raz w miesiącu w piątek odbywają się spotkania formacyjne rodzin z udziałem s. Joanny i br. Ireneusza Marii. – W ciągu każdego roku czytamy jeden rozdział książki, powoli smakując go duchowo, obecnie są to strony o pokorze – relacjonuje pan Bartłomiej.

Grupki składające się z czterech–sześciu rodzin spotykają się systematycznie na wspólnotowym dzieleniu online lub w domach. – Niejednokrotnie słyszę budujące świadectwa, które pozostają mi w pamięci – opi-

Jerozolimskie rodziny

Patryk Lubrzyński

suje Kuczyński. Dzielenie dotyczy tematu ustanowionego dla wspólnoty na dany rok, z uwzględnieniem aspektów rodzicielskich i małżeńskich. W ciągu roku Wspólnota Rodzin wyjeżdża na czterodniowe rekolekcje. Raz w miesiącu jej członkowie biorą udział w Sztafecie Adoracji, która polega na całonocnym przebywaniu przed Jezusem Eucharystycznym, od piątkowego wieczoru do sobotniego poranka. – Wielokrotnie słyszałem od osób ze wspólnoty, że modlitwa w ciszy, „bez emocjonalnych fajderwerków”, przynosi niezwykle i widoczne owoce w życiu – przyznaje pan Bartłomiej.

Zwyczajem Wspólnoty Rodzin są też dni skupienia – u sióstr dla kobiet i u braci dla mężczyzn – w czasie których osoby świeckie włączają się w rytm dnia zakonników, uczestnicząc w liturgii wraz z nimi, a także wspólnie spożywając posiłki. Dzień skupienia jest okazją do modlitwy w ciszy, adoracji, spędzenia czasu w samotności we własnej celi, odpoczynku, spowiedzi. Odbywa się w kilku terminach w roku, aby każdy mógł znaleźć dogodny dla siebie czas. Członkini wspólnoty Maria Naganowska dodaje, że małżonkowie prowadzą w domach tak zwane „Dialogi małżeńskie”, które polegają na rozmowach według zasady pierwszeństwa słuchania przed mówieniem i dzielenia się przed ocenianiem.

MALI PUSTELNICY

Dla dzieci Wspólnota Rodzin prowadzi katechezę w duchu Katechez Dobrego Pasterza – to metoda pracy z dziećmi, w której ważna jest medytacja Ewangelii, pomagająca dzieciom nawiązywać osobową relację z Bogiem. Pani Maria wyjaśnia, że istnieje podział

na trzy grupy wiekowe. Najstarsze dzieci to grupa, która sama ochrzciła się nazwą „Dzieci Jerozolimskie”, a formacja duchowa jest połączona z innymi aktywnościami, na przykład lepieniem z gliny. Osobne spotkania przeznaczone są dla dzieci przygotowujących się do Pierwszej Komunii Świętej, trzecią grupę stanowią najmłodsze pociechy. – Moje dzieci z niecierpliwością pytają, kiedy będzie katecheza w niedzielę. Córka ma we wspólnocie najlepszą przyjaciółkę. Cieszę się, że może nawiązywać wartościowe przyjaźnie – wyznaje Bartłomiej Kuczyński.

Moi rozmówcy zgodnie potwierdzają, że wiele rodzin przyciąga do Monastycznych Wspólnot Jerozolimskich starannie przygotowana liturgia, która zachwyca pięknem, obfituje w głębokie gesty i znaki liturgiczne oraz muzykę sprzyjającą kontemplacji. – Bracia oraz

fot. arch. Bartłomiej Kuczyński

siostry mają zapisaną w swojej regule pracę na pół etatu, co sprawia, że zmagają się z podobnymi wyzwaniem i problemami zawodowymi jak my świeccy, wspólnota doświadczeń także integruje. Siostry i bracia są przyjaciółmi, którzy cierpliwie wspierają nas w duchowych zmaganiach – zaznacza pan Bartłomiej.

Maria Naganowska dodaje, że osoby tworzące Wspólnotę Rodzin to grupa niejednorodna, z różnymi poglądami społecznymi i politycznymi, ale mimo różnic spojona duchową więzią. – Wspólnota daje mi poczucie stabilności, spotkania pozwalają mi zatrzymać się w biegu życia oraz podjąć refleksję nad ważnymi sprawami – tłumaczy pani Maria. Bartłomiej Kuczyński potwierdza, że rodziny są dla siebie wsparciem, dzielą się swoimi problemami, doświadczając mocy wspólnotowej modlitwy.

Osoby zainteresowane dołączeniem do Wspólnoty Rodzin mogą kontaktować się z Marią Naganowską (tel. 693 530 050) lub Bartłomiejem Kuczyńskim (tel. 502 171 933).

fot. Aleksandra Plichta

Przekazywanie wiary

W dniach 5–8 maja odbył się Warszawski Festiwal Teologiczny pod hasłem „Zrozumieć więcej i uwierzyć mocniej”, organizowany przez Akademię Katolicką w Warszawie.

Festiwal łączył w sobie naukę, modlitwę i kulturę, ukazując piękno poznania teologicznego i jego wartość dla życia wiarą. Wśród wielu konferencji i debat naukowych jedna dotyczyła problemu

utruty wiary przez dzieci. Konferencję 7 maja „Moje dziecko odchodzi z Kościoła. Jak przekazywać wiarę w rodzinie?” poprowadził ks. dr Marcin Szczerbiński, jej uczestnikami byli zaś ks. prof. Romuald Jaworski i dr Szymon Grzelak.

Ks. Jaworski poruszył m.in. kwestię tego, jak należy traktować religię i relację z Bogiem, jak traktować wymagania życia religijnego oraz jakie formy ekspresji dotyczące życia religijnego stosować wobec dzieci – dziecinne, infantylne czy dorosłe. Podkreślał, że jeżeli na danym etapie rozwoju wystąpią zaburzenia w religijności dziecka, to później będą się one pogłębiały, tworząc „za-

burzony” obraz Boga. Przekonywał, że życie religijne jest trudne, ale nie może być traktowane jako forma nacisku.

Z kolei dr Grzelak zaznaczał, że pomocne w wychowaniu w wierze jest nasze świadectwo wiary, które będzie potrzebne dziecku przez całe życie. Mówił też o osobach, które odeszły z Kościoła – nie należy traktować ich jako niewierzących, lecz jako poszukujących będących w drodze, bo nie wiadomo, w którym momencie życia mogą się nawrócić.

Jednym z patronów medialnych Festiwalu był tygodnik „Idziemy”.

Aleksandra Plichta

A kademia Katolicka w Warszawie zaprasza na trzyletnie stacjonarne bezpłatne studia licencjackie zakończone uzyskaniem tytułu licencjata w dyscyplinie sztuk muzycznych, z uprawnieniami do nauczania przedmiotów muzycznych w szkole podstawowej oraz kompetencjami do wykonywania zawodu muzyka kościelne-

Studia muzyczne

go. Jest to kierunek odpowiadający potrzebom przyszłych organistów, dyrygentów, śpiewaków chórów oraz animatorów życia muzyczno-liturgicznego i kulturalnego parafii.

– Nasza oferta jest skierowana zarówno do osób świeckich, jak i duchownych. W szczegól-

ności myślimy tu o siostrach zakonnych, które prowadząc szkoły i przedszkola, potrzebują wykształcenia w tej materii, a jednocześnie same są organistkami – mówi ks. dr Piotr Markisz, kierownik kierunku. Przewidziane są zajęcia indywidualne, które obejmują emi-

sję głosu, dyrygenturę, czytanie partytur, naukę gry na fortepianie i organach. Prowadzony będzie zespół wokalny i chór.

Rekrutacja ruszy 1 czerwca, a egzaminy wstępne odbędą się w pierwszej połowie lipca. Szczegóły: tel. 22 869 98 90 oraz www.akademiatokatolicka.pl/edukacja-muzyczna-z-muzyka-kościelna.

REKLAMA

"Tu była Warszawa"

Piotr Otrębski,
środa, godz. 20.00

"Niedaleko od domu"

Dominik Wendołowski,
wtorek i czwartek, godz. 15.40

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

Jeździec w Łazienkach Królewskich

Jedno z najbardziej rozpoznawalnych dzieł Rembrandta – „Jeździec polski”, będący niegdyś w kolekcji króla Stanisława Augusta, a obecnie w zbiorach nowojorskiego Frick Collection – prezentowane będzie od 6 maja do 7 sierpnia 2022 r. w Galerii Obrazów w pałacu Na Wyspie.

Wystawie towarzyszyć będzie publikacja w językach polskim i angielskim z esejami kuratorów ekspozycji. Zorganizowane zostaną również wykłady na temat sztuki Rembrandta i kolekcji Stanisława Augusta. Wezmą w nich udział cenieni kuratorzy malarstwa, m.in.

dr Xavier Salomon, wicedyrektor The Frick Collection, oraz prof. Antoni Zięba.

W Starej Kordegardzie otwarta zostanie rodzinna strefa malarska./dg

lot. Wikipedia

Gitarowy rekord świata

lot. FB/Gitarowy Rekord Guinnessa

Miłośnicy gitarowych dźwięków z Wrocławia, ale też z innych miast Polski i ze świata, pobili w niedzielę gitarowy rekord świata. Utwór „Hey Joe” zagrało wspólnie 7676 gitarzystów, o 253 więcej niż w 2019 r.

Pomysłodawca wrocławskiej imprezy Leszek Cichoński podkreślił, że po dwóch pandemicznych latach edycji specjalnych bicia gitarowego rekordu wreszcie odbyło się w tradycyjnym miejscu, czyli na wrocławskim Rynku. – Zagraliśmy tu, gdzie wszystko się zaczęło. Tegorocznej odsłonie rekordu towarzyszyła niesamowita energia ludzi kochających muzykę. Od 20 lat

udaje nam się spotykać 1 maja, by wspólnie grać. Od tej edycji jednak budujemy nową jakość – nie chodzi nam wyłącznie o bicie rekordów. Robimy największy plenerowy festiwal muzyki gitarowej. I to w centrum miasta. Było nas dzisiaj tysiące – i gitarzystów, i tych, którzy przyszli wziąć udział w wydarzeniach towarzyszących – powiedział Cichoński.

W tym roku w bicie rekordu pomagali na wrocławskiej scenie m.in. muzycy Dire Straits oraz czołówka polskich gitarzystów – Mietek Jurecki, Marek Raduli, Wojtek Pilichowski, Marek Napiórkowski czy Jacek Królik. Do Wrocławia przyjechali też goście z zagranicy, m.in. LeBurn Maddox, Marco Bartoccioni i Kenny Carr – gitarzysta Raya Charlesa./PAP/dg

Portrety mieszkańców Warszawy

Fotografka Celina Osiecka jest autorką tysięcy portretów warszawianek i warszawiaków. W 1968 r. uzyskała tytuł mistrza rzemiosła w dziedzinie fotografowania, a następnie otworzyła własny zakład, który prowadzi nieprzerwanie do dziś. Od 14 maja fotografie autorstwa Celine Osieckiej można zobaczyć nie tylko w witrynie przy ulicy Zwycięzców na Saskiej Kępie, ale także w Muzeum Warszawskiej Pragi.

Celina Osiecka wciąż korzysta z analogowych metod pracy. Wizerunki klientów i klientek naświetla na czarno-białych negatywach, które następnie poddaje obróbce chemicznej w ciemni. Na koniec retuszuje je tradycyjną metodą ołówko-

wą. W efekcie każda odbitka wykonana w zakładzie jest unikalna. Dawniej robiła zdjęcia do dokumentów i okolicznościowe, teraz wykonuje przede wszystkim pamiątkowe portrety.

lot. FB/Muzeum Pragi

Na wystawie pokazane są fotografie z archiwum zakładu Celine Osieckiej wykonane między 1962 a 2022 rokiem, wybrane spośród tysięcy uporządkowanych alfabetycznie negatywów i odbitek. Obok fotografii portretowej i okolicznościowej wystawa przybliży rzemieślniczy aspekt pracy fotografki – technikę retuszu ołówkowego i oryginalne teczki przygotowane na egzamin czeladniczy. Zdjęcia z rodzinnego albumu Celine Osieckiej pokazują zaś historię samego zakładu i zmieniającą się wokół niego rzeczywistość.

Wystawa „Celina Osiecka. Usługi fotograficzne” to nie tylko prezentacja sylwetki wyjątkowej warszawianki. To także dokument półwiecza historii rzemiosła fotograficznego. Świadczy o zmianach, które zaszły w dziedzinie fotografii, w kulturze, modzie i obyczajowości./dg

Klasyka na życzenie

Blisko trzysta tytułów, wśród nich dzieła Federica Felliniego, Luisa Bunueli i Charliego Chaplina, można oglądać na nowej platformie VoD FlixClassic.

Jak podkreśla kurator programowy platformy FlixClassic Miłosz Stelmach, w polskiej przestrzeni wirtualnej brakowało platformy VoD, która byłaby w całości poświęcona klasyce filmowej, a jednocześnie stanowiła przewodnik po dziejach kina. – Idea była taka, aby stworzyć miejsce, w którym prezentowane będzie to, co najciekawsze w historii kina. Wychodzimy z założenia, że obecnie – gdy w sieci możemy znaleźć tak wiele konkurencyjnych portali i rozwiązań – aby zainteresować odbiorcę, należy zapewnić mu coś więcej niż tylko dostęp do filmów. Tak, by nie musiał poświęcać zbyt wiele czasu na wybieranie tytułów, ale był merytorycznie prowadzony przez zespół serwisu – wyjaśnia.

Obecnie na VoD FlixClassic na widzów czeka blisko 300 produkcji, reprezentujących różne epoki i kinematografie. Są tu nieme komedie, m.in. „Brzdąc” i „Gorączka złota” Charliego Chaplina, hollywoodzkie produkcje, wśród nich „Przeminęło z wiatrem” George’a Cukora, filmy Nowej Fali, takie jak „Diamenty nocy” Jana Nemeca, i kino gatunkowe, np. „Noc żywych trupów” George’a Romero.

Twórcy platformy zapowiadają, że w najbliższych tygodniach oferta będzie sukcesywnie rozbudowywana. – Chciałbym, żeby ten rozwój był podporządkowany comiesięcznym przeglądom. Planujemy co miesiąc wybierać jakiś temat, twórcę, gatunek lub kinematografię i prezentować kilka wybranych tytułów wraz z serią podcastów omawiających te produkcje, rozwijających dany wątek. Zależy nam, by tematy przeglądów były możliwie jak najbardziej różnorodne – podsumowuje kurator./PAP/dg

Weekend na Bornholmie

Mirosław Winiarczyk

Kolejna polska premiera została zatytułowana po angielsku, z użyciem brzydkiego wyrazu. Jak tak dalej pójdzie, to język polski zostanie wkrótce wyrugowany z ponoć rodzimej kinematografii. Coraz więcej polskich filmów ma bowiem angielskie tytuły, zwłaszcza obrazy realizowane w międzynarodowych koprodukcjach, często w dalekich krajach.

Akcja filmu „Fucking Bornholm” rozgrywa się podczas jednego weekendu. Opiswane w utworze wydarzenia mają charakter uniwersalny, mogą rozgrywać się na dobrą sprawę wszędzie. Problemy tu ukazywane podejmowane są w rozmaitych reportażach, dokumentach i serialach. Nasi twórcy postanowili zrealizować na ten temat film fabularny z udziałem popularnych aktorów.

Na tytułową duńską wysepkę przyjeżdżają dwie zaprzyjaźnione polskie pary – małżeństwo Maja i Hubert z synkami Erykiem i Wiktoorem oraz Dawid z synem Kajem i partnerką Niną. Zawiązanie na przemian dramatycznych i komediowych wydarzeń wygląda ciekawie i obiecująco. Po zakwaterowaniu bohaterów – z pewnymi kłopotami – ich pobyt zapowiada się interesująco.

co, pogoda dopisuje, a morskie powietrze sprzyja dobremu samopoczuciu.

Nagle jeden z synków Mai zwierza się matce ze swoich dziecięcych niepokojów erotycznych, co w tym wieku bywa przecież rzeczą naturalną. Matka jednak robi z tego wielką aferę, nie próbując spokojnie wyjaśnić istoty problemów dziecka. Niepokój przenosi się na relacje w obu parach, które zaczynają o tym dyskutować. Sytuacja zaczyna robić się nieprzyjemna i wywołuje kolejne konflikty i kłótnie.

Film, zaczynający się od postawienia ciekawych problemów wychowawczych i dotyczących relacji rodziców z dziećmi, mniej więcej od połowy przypomina standardowy dramat rozgrywający się pomiędzy dwoma parami na wakacjach. Na ekranach kin i w telewizji oglądamy obecnie całe mnóstwo tego rodzaju dramatów. Pojawiają się osoby trzecie, miejscowi Duńczycy i Szwedzi, co powoduje, że relacje między urlopowiczami zaczynają się psuć. Dochodzi do buntów, odejść i zdrad.

Każda z postaci dramatu ma swój indywidualny charakter, ale w gruncie rzeczy nie potrafimy się przejąć ich problemami, sprawiającymi wrażenie pozornie bliskich życiu, ale papierowych. Szkoda tylko występujących tu dobrych aktorów. Najbardziej przekonująco zagrała Agnieszka Grochowska, jednak nie mogła ona uratować tego filmu. Obraz ten nie wyróżnia się więc specjalnymi walorami artystycznymi ani komercyjnymi.

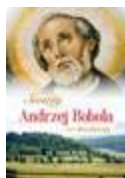
„Fucking Bornholm”, Polska, 2022; reżyseria: Anna Kazejak; aktorzy: Agnieszka Grochowska, Maciej Stuh, Grzegorz Damięcki, Jaśmina Polak i inni; dystrybucja: Next Film

KONKURS

Album „Święty Andrzej Bobola ze Strachociny” ks. Józefa Niżnika (AA) przedstawia jego losy i historię kultu. Za punkt wyjścia przyjmuje rodzinną miejscowość świętego. Opisuje niezwykle wydarzenia, zjawienia i cudowne interwencje z jego udziałem. Opowiada o tajemniczej postaci pojawiającej się na plebanii: nikt w Strachocinie nie przypuszczał, że to właśnie Andrzej Bobola. Od jego słów z 1987 r.: „Zacznijcie mnie czcić w Strachocinie” rozpoczęło się przekształcanie kościoła i Bobolówki w sanktuarium św. Andrzeja. Pięknie zilustrowana książka przybliży także urodę tego miejsca i trwającego w jego opiekuńczym cieniu Niepokalanowa Żeńskiego.

Wśród czytelników, którzy 16 maja między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Jak w swojej encyklice Andrzej Bobolę nazwał papież Pius XII?** – rozlosujemy pięć albumów.

Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 19: „Mało nas, ale dobrych jak makaron” – brzmiała dewiza Towarzystwa Ciemnych Typów. Zwycięzcom gratulujemy!

Premier Izraela
Naftali Bennett

fol. PAP/EPA/Menahem Kahana

Spięcie Rosja – Izrael

Piotr Kościński

Słowa Siergieja Ławrowa o Żydach antysemitach wywołały burzę. To nie jedyny problem na linii Rosja – Izrael.

Choć Izrael w kwestii rosyjskiej agresji na Ukrainę zachowywał się bardzo wstrzeźliwie, nieoczekiwanie szef rosyjskiej dyplomacji wypowiedział się w tonie zdecydowanie wrogim wobec Żydów, a do Moskwy przyjechała delegacja palestyńskiego Hamasu, uznawanego przez Izrael za organizację terrorystyczną.

W rozmowie telefonicznej z premierem Naftalim Bennettem prezydent Rosji Władimir Putin przeprosił za słowa szefa rosyjskiej dyplomacji, ale to nie załagodziło wzburzenia Izraelczyków. A dla Izraela stosunki z Rosją i innymi byłymi republikami ZSRR są ważne. Główny powód: około 17 proc. ludności, czyli około półtora miliona aktualnych obywateli, przybyło tu z ZSRR. Ale choć rosyjski jest nieoficjalnym drugim językiem państwowym, to wcale nie oznacza, że mowa o przybyśszach wyłącznie z Rosji; są też liczni imigranci z Ukrainy.

Na początku marca Bennett gościł w Moskwie i w rozmowie z Putinem usiłował doprowadzić do zakończenia wojny rosyjsko-ukraińskiej. Towarzyszył mu pochodzący z Charkowa i służący mu jako tłumacz minister budownictwa Zeew El-

kin. Przebieg tej rozmowy pozostał nieznany, a efektów nie było żadnych.

ŻYDZI ANTYSEMITAMI?

Szef rosyjskiej dyplomacji Siergiej Ławrow wypowiadał się we włoskiej telewizji. Powtórzył tezę, że rządzący Ukrainą to „naziści” i właśnie dlatego Rosja zmuszona jest przeprowadzić „denazyfikację” tego kraju. Jak jednak Ukraińcy mogą być uznani za nazistów, skoro prezydent Wołodymyr Zełenski jest Żydem?

Odpowiedź Ławrowa była szokująca: „Mogę być w błędzie, ale Hitler także miał żydowską krew. To [że Zełenski jest Żydem] absolutnie nic nie znaczy.

Mądrzy Żydzi twierdzą, że najbardziej zgorzalszymi antysemitami są zazwyczaj Żydzi. W każdej rodzinie jest czarna owca”.

Właśnie te słowa wywołały oburzenie w Izraelu. Jak pisał „Times of Israel”, premier Bennett oświadczył, że „celem takich kłamstw jest obwinianie samych Żydów za najstraszniejsze zbrodnie w historii, które popełniono przeciwko nim, a tym samym uwolnienie od odpowiedzialności tych, którzy ciemnieżyli Żydów”.

Znacznie ostrzej wypowiedział się izraelski minister spraw zagranicznych Jair Lapid: „To niewybaczalny i skandaliczny komentarz oraz straszny błąd historyczny. Oczekujemy przeprosin. Hitler nie był pochodzenia żydowskiego, a Żydzi nie mordowali się sami podczas Holocaustu. Najgorszą formą rasizmu skierowanego

przeciwko Żydom jest obwinianie samych Żydów o antysemityzm”.

Lapid dodał też: „Dokładamy wszelkich starań, aby utrzymać dobre stosunki z Rosją, ale jest jakaś granica i tym razem ta granica została przekroczona. Rosyjski rząd musi przeprosić nas i naród żydowski”. I oznajmił, że rosyjski ambasador Anatolij Wiktorow został wezwany na „niełatwą rozmowę”. Rozmawiał z nim dyplomata dość niskiej rangi, dyrektor departamentu eurazjatyckiego Gary Koren (co samo w sobie było policzkiem dla ambasadora), ale co powiedział – można się tylko domyślać.

Na marginesie warto zauważyć, że pogłoski o żydowskim pochodzeniu Hitlera pojawiają się od lat 30. XX w. Jak podkreślał „Haaretz”, wynikają z faktu, że nie wiadomo, kto był jego dziadkiem. Jednak nie ma dowodów na to, że był nim jakiś mężczyzna pochodzenia żydowskiego.

HAMAS W MOSKWIE

Spór o słowa Ławrowa to nie jedyny problem w relacjach rosyjsko-izraelskich. Do Moskwy udała się bowiem delegacja wysokich rangą przywódców palestyńskiego Hamasu. A jest to radykalna organizacja islamistyczna, uznawana przez Izrael (a także USA oraz Unię Europejską) za terrorystyczną.

Palestyńczycy, którym przewodniczy wiceszef Biura Politycznego Hamasu Musasa Abu Marzuk, spotkali się z przedstawicielami rosyjskiego rządu. Omawiali napiętą sytuację w Jerozolimie oraz stosunki między Hamasem a Rosją. Delegacja miała się też spotkać z przywódcą Czeczenii Ramzanem Kadyrowem.

W ostatnich dniach dochodziło do starć z Palestyńczykami przy meczecie al-Aksa w Jerozolimie.

Zgodnie z wieloletnią tradycją Żydzi mogą wchodzić na Wzgórze Świątynne (święte i dla nich, i dla muzułmanów), ale nie powinni się tam modlić, gdyż obecnie jest to teren meczetu. Ale najwyraźniej radykalni działacze żydowscy nie chcą się do tego stosować. Przedstawiciele Hamasu ostrzegają, że w razie ponawiania prób wejścia na wzgórze i organizowania tam żydowskich modłów może dojść do „wielkiej bitwy”.

W takiej sytuacji wizyta delegacji palestyńskiej w Moskwie odbierana jest jako bezpośrednie zagrożenie dla państwa izraelskiego. Nie jest do końca jasne, czego właściwie chcą Rosjanie: czy jest to ostrzeżenie przed wspieraniem Ukrainy, czy też powrót do polityki ZSRR – wrogości wobec Izraela i poparcia dla Arabów.

Uwieńczeniem trwającego blisko półtora roku jubileuszu stulecia diecezji łódzkiej była pielgrzymka do Rzymu. Na zaproszenie abp. Rysia odpowiedziało blisko 1,5 tys. wiernych z całej archidiecezji.

Wśród uczestników Archidiecezjalnej Pielgrzymki do Rzymu (26–30 kwietnia) – obok duchowieństwa, sióstr zakonnych i kleryków oraz wiernych – nie zabrakło przedstawicieli władz, osób niepełnosprawnych, Caritas ze swoimi podopiecznymi, młodzieży i studentów oraz duchownych zrzeszonych w łódzkim oddziale Polskiej Rady Ekumenicznej. Jak zauważył na audjencji prywatnej Ojciec Święty Franciszek, reprezentowany był cały Kościół łódzki.

Znaczna część pielgrzymów przybyła do Wiecznego Miasta autokarami, nawiedzając inne miejsca święte Włoch związane z życiem i działalnością świętych.

U PAPIEŻA

Wielu uczestnikom głęboko w sercu zapisało się spotkanie z Ojcem Świętym Franciszkiem podczas audjencji prywatnej w Auli Pawła VI. – Bardzo przeżyłem to spotkanie i wiem, że nie można być na to przygotowanym – mówi Tobiasz Bocheński. – Wrażenie jest ogromne, to jest jakaś taka siła emanująca z następcy św. Piotra – dodaje wojewoda łódzki.

Podczas pielgrzymki nie mogło zabraknąć porannej Mszy świętej przy grobie św. Jana Pawła II. Liturgii przewodniczył jałmużnik papieski – pochodzący z Łodzi kard. Konrad Krajewski. Wskazując na świętego, mówił, że winniśmy go naśladować w swojej codzienności, by jak on nieść Ewangelię innym.

tot. ks. Paweł Kłys

Dziękczynne pielgrzymowanie

ks. Paweł Kłys

Pątnicy modlili się przy relikwiach św. Wojciecha, które cesarz Otton III przywiózł do Rzymu ze zjazdu gnieźnieńskiego. Ponadto odbyli – w większości pieszo – pielgrzymkę do siedmiu kościołów jubileuszowych, gdzie miały miejsce liturgie lub wspólne modlitwy. Po Eucharystii w bazylice Santa Maria Maggiore, jak nakazuje tradycja, odśpiewano kolędę przy relikwiach żłóbka Pana Jezusa.

Rzym – miasto świętych – jest również miastem męczenników. Pielgrzymi modlili się także przy grobach męczenników i wyznawców, odwiedzając katakumby. Jak zauważa s. Joanna Truchel, do katakumb codziennie przychodzili ludzie, by się modlić i czekać na Pana Jezusa, a jak umierali, to

ich tęsknota się wypełniała. To jest miejsce radosne, mimo że się chodzi wśród grobów – dodaje jadvizanka wawelska.

WĘDRUJĄC RAZEM

Na pielgrzymce z miasta czterech kultur nie zabrakło także modlitwy ekumenicznej. W bazylice św. Pawła za Murami celebrowano nieszpory ekumeniczne, w czasie których kard. Kurt Koch – przewodniczący Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan – wskazał, że nabożeństwo to jest dobrą okazją, aby na tym fundamencie odnowić nasze zaangażowanie w ekumenizm i pomóc sobie nawzajem żyć jako ochrzczeni. – Dzięki chrztowi nosimy w sobie najpiękniejszy znak bycia chrześcijaninem; znak, który napędza nas wielkanocną radością i za który pragniemy dziś dziękować – zaznaczył hierarcha.

Pielgrzymkę podsumował metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś: – Przepiękny Kościół wędrujący razem; różnorodny, ale akceptujący siebie w rzeczywistej miłości, nie tylko w tolerancji. Ta różnorodność była tutaj wielowymiarowa, bo z jednej strony mieliśmy przedstawicieli Kościołów, władze świeckie, młodych, którzy są dynamiczni, i bezdomnych, osoby niepełnosprawne, charyzmatyków i osoby dobrze czujące się w tradycyjnej pobożności. Ważne jest to, że w takich momentach potrafimy w piękny sposób być razem i uczyć się od siebie nawzajem.

tot. ks. Paweł Kłys

Św. Jan Paweł II w Dolinie Aosty

foto: ks. Waldemar Turek

ks. Waldemar Turek

To niewątpliwie jeden z najbardziej malowniczych regionów Włoch, ukochany przez św. Jana Pawła II. Tutaj wielokrotnie spędzał on swoje letnie wakacje, chodził po górach, spotykał się z turystami.

Okazję do przypomnienia o tej krainie stanowią niedawno obchodzona rocznica kanonizacji papieża Polaka (27 kwietnia 2014 r.), zbliżająca się rocznica jego urodzin (18 maja 1920 r.), a także bliskie już wakacje, które być może niektórym naszym rodakom pozwolą odwiedzić ten piękny region i „papieskie” miejsca.

W Valle d'Aosta można podziwiać pola uprawne w dolinach, nieco wyżej wielkie pastwiska ze stadami owiec i lasy, jeszcze wyżej lodowce, jeziora alpejskie, wreszcie ostre szczyty górskie, łącznie z Monte Bianco, najwyższą górą Europy. Ludność zamieszkująca ten region, położony w północno-wschodniej części Italii, wyróżnia się nie tylko swoistym dialektem, ale także stylem życia, zwyczajami i kuchnią, bardzo różniącymi się od reszty kraju. Łatwo można tu dostrzec wpływy języka i kultury francu-

skiej; nazwy miejscowości są podawane najczęściej w dwóch językach, a w liturgii, sprawowanej w większości po włosku, nierzadko pojawia się jakiś fragment albo pieśń w języku sąsiadów z północy.

Z ciekawostek warto dodać, że Valle d'Aosta jest najmniejszym regionem włoskim i nie dzieli się na prowincje. Główną gałęzią gospodarki regionu jest oczywiście turystyka. Przyjeżdżają tu ludzie z całego świata – wielu z nich, żeby jeździć na nartach. Wystarczy wspomnieć, że w okolicy Aosty, stolicy regionu, znajduje się ok. 150 km różnych tras narciarskich. Dodatkowo część wyciągów i kolejek połączona jest z ośrodkami narciarskimi we Francji i Szwajcarii.

MAJESTAT I PIĘKNO

Les Combes, maleńka alpejska miejscowość położona w gminie Introd, była główną „stacją” wypoczynkową papieża Jana Pawła II. Położona dosłownie kilkanaście kilometrów od miasta Aosty, odznacza się ciszą, czystym górskim powietrzem, zapierającymi dech w piersiach widokami na otaczające szczyty górskie. Nic dziwnego, że św. Jan Paweł II czuł się tu dobrze i chętnie do tego miejsca wracał.

Zauroczony był górami polskimi, w których lubił przebywać, wypoczywać, wędrując samotnie albo z różnymi grupami. Gdy został wybrany na papieża, wyjazd w Tatry czy Beskidy stał się trudniejszy. Trzeba było się więc rozejrzeć po Włoszech. Okazja się nadarzyła, gdy papież po raz pierwszy przyjechał do Aosty (w 1986 r.) w ramach swoich wizyt duszpasterskich odbywanych w różnych regionach Italii. Zachwycił się urokiem tych gór do tego stopnia, że w roku 1989 powrócił tutaj na letni wypoczynek, korzystając z oferty księży salezjanów, którzy właśnie w Les Combes dysponowali niewielkim domem. Znalazł stosowne miejsce do modlitwy i do prawdziwego wypoczynku, z dala od miejskiego hałasu. Nic więc dziwnego, że między rokiem 1989 a 2004 przebywał tutaj aż dziesięć razy. Warto dodać, że właśnie

w tym miejscu spędził swoje ostatnie wakacje przed powrotem do domu Ojca.

Papież miał swoisty, bardzo aktywny sposób wypoczynku, połączony z refleksją, modlitwą i kontemplacją, o czym sam mówił właśnie

Między rokiem 1989 a 2004 św. Jan Paweł II przebywał w Les Combes aż dziesięć razy.

w tej miejscowości w czasie modlitwy „Aniół Pański” 11 lipca 1999 r.: „Ileż mam możliwości udać się w góry i podziwiać górskie krajobrazy, dziękuję Bogu za majestat i piękno stworzonego świata. Dziękuję Mu za Jego własne piękno, którego wszechświat jest jakby odbłaskiem, zdolnym zachwycić wrażliwe umysły i pobudzić je do wielbienia Bożej wielkości. W górach znajdujemy przy tym nie

tylko wspaniałe widoki, które można podziwiać, ale niejako szkołę życia. Uczymy się tutaj znosić trudy w dążeniu do celu, pomagać sobie wzajemnie w trudnych chwilach, razem cieszyć się ciszą, uznawać własną małość w obliczu majestatu i dostojeństwa gór”.

PAMIĄTKI PO PAPIEŻU

Kiedy kilka tygodni temu dojeżdżałem samochodem do Les Combes, musiałem pokonać kręte i wąskie podjazdy, które – jak się wydaje – są typowe dla wiosek górskich tego regionu. Wiedziałem, że Les Combes jest małą miejscowością, ale nie przypuszczałem, że to dosłownie kilkanaście budynków z charakterystycznego szaro-brązowego kamienia. Uliczki są wąskie, kręte i o niesamowitym uroku; wszystko jakby związane z innego świata.

Poszedłem za pierwszą informacją w języku francuskim: Sanctuaire Jean Paul II. Kościół, a właściwie kaplica, nie tylko stylem, ale i rozmiarami dopasowany został do całej architektury. Zatrzymałem się na modlitwę, przyglądałem się prostemu wnętrzu sanktuarium, głównemu ołtarzowi, wykonanemu z pnia drzewa mahoniowego z wyrzeźbioną podobizną (mało udaną) świętego, dzieło artysty Franco Chevrere. Czytałem niektóre umieszczone tutaj modlitwy, zwłaszcza tę, którą napisał bp Franco Lovignana, poprzedni pasterz Aosty, 6 czerwca 2016 r.:

„O Panie, w tym sanktuarium św. Jan Paweł II sprawował Eucharystię, składając ofiarę Chrystusa za zbawienie wszystkich ludzi. W Twoim nieskończonym miłosierdziu przyjmij moją modlitwę. W mojej słabości nie śmiem, jak celnik, podnieść oczy ku niebu, ale wiem, że Ty czekałeś tutaj na mnie, żeby mnie objąć i pocieszyć. Ty znasz moje serce, moje rany i moją biedę. Za pośrednictwem św. Jana Pawła II daj mi łaskę, o którą pokornie Cię proszę, i uświęć cały lud chrześcijański. Amen” (tł. własne). W sanktuarium umieszczono relikwie świętego, aby także w ten sposób zaznaczyć jego obecność, ciągle aktualną.

W budynku obok zostało urządzone muzeum (Maison Musée Jean Paul II), niestety, otwarte jest jedynie w miesiącach letnich. Na ścianie budynku „witającego” wszystkich przybywających do Les Combes umieszczono dosyć dużych rozmiarów drewniany herb św. Jana Pawła II. W muzeum przechowywane są różne pamiątki po Ojcu Świętym, jak też oryginalne sprzęty i meble, z których korzystał; ponadto zdjęcia i pamiątki z podróży, spacerów i spotkań, tych zaplanowanych i tych przypadkowych. Papież odbywał długie, wielogodzinne wędrówki i chętnie

zatrzymywał się choćby na krótkie rozmowy z mieszkańcami Les Combes, pasterzami, turystami. W niektórych miejscach siadał na ławce albo podanym mu krześle i kontemplował piękno krajobrazu, tak mocno zapraszającego do modlitwy i do wdzięczności jego Stwórcy.

Najpiękniejsze są właśnie te zdjęcia, które ukazują prostotę, z jaką Ojciec Święty podchodził do mieszkańców lokalnej społeczności i przebywających w niej turystów.

Papież odbywał wielogodzinne wędrówki, kontemplował piękno krajobrazu, rozmawiał z mieszkańcami, pasterzami, turystami.

Na życzenie zwiedzających możliwe jest obejrzenie audycji telewizyjnych dotyczących podróży św. Jana Pawła II, a także audycji przygotowanych przez regionalne biuro dziennikarskie RAI na temat

jego obecności w Valle d'Aosta. Warto w tym miejscu dodać, że później także papież Benedykt XVI przyjechał trzykrotnie, śladami swojego poprzednika, na letni wypoczynek właśnie do Les Combes.

Będąc w Les Combes jedynie kilka godzin, postanowiłem skorzystać z niezwyklej okazji i przejść się przynajmniej jakimś fragmentem górskiej ścieżki, która pamięta czasy św. Jana Pawła II. Wybór jest duży. Niestety, z racji czasowych i innych nie mogłem sobie pozwolić na szlak Jana Pawła II Les Combes – Croux de Bouque. Jest on otwarty jedynie od maja do października. Na Croux de Bouque (co znaczy dosłownie „drewniany krzyż”), wzgórzu położonym na wysokości 1720 m n.p.m., umieszczono kilka lat temu drewniany krzyż na pamiątkę wspinaczki papieża w lipcu 1989 r. Udałem się zatem w nieco innym kierunku, szlakiem prowadzącym przez las świerkowy, który pozwalał mi zobaczyć Les Combes z wysoka i raz jeszcze podziwiać piękno tej górskiej wioski, niemal ukrytej między górami i lasami.

W SAINT PIERRE

Przebywając w Les Combes, papież Jan Paweł II chętnie odwiedzał pobliskie miejscowości, zwłaszcza te naznaczone szczególną historią, związkiem z chrześcijaństwem, ze świadkami wiary z dawnych i współczesnych czasów. Jednym z nich była miejscowość Saint Pierre, oddalona o kilka kilometrów od centrum Aosty. Znajduje się w niej dosyć duży kompleks (tzw. Priorato) będący własnością diecezji Aosty, w którym dzisiaj przebywa kilkunastu księży w starszym wieku.

Rozmawiając z jednym z nich, zapytałem o wakacyjne pobyty papieża w tej miejscowości i w tym budynku. Dwa z nich dobrze pamiętał. Zaprosił mnie następnie do znajdującej się w dolnej części obiektu kaplicy i do zakrystii. Pokazał kielich i patenę, którą po-

zostawił św. Jan Paweł II po odprawieniu jednej z Mszy świętych. Obok dostrzegłem zdjęcie, na którym mój rozmówca, stosunkowo młody wówczas kapłan, odbiera od papieża ten szczególny dar, który dzisiaj stał się cenną relikwią. Duchowny wspominał przy tym o ostatnim pobycie papieża w Valle d'Aosta i o tekście, który zamieszczono w jego muzealnej biografii pod datą 5–7 lipca 2004 r.:

„Ku wielkiemu zaskoczeniu i radości mieszkańców Valle d'Aosta Jan Paweł II przybył w nasze góry. Przy tej okazji, mimo że był bardzo doświadczony przez chorobę, Ojciec Święty udzielił nam wszystkim wspaniałej nauki życia, nauki innej niż poruszające przemówienia, które wygłaszał nam w przeszłości, nauki cichej, złożonej z gestów. Wewnętrzna siła i wielka wiara, dzięki której przeżywał cierpienia, które go dotknęły, ukazały całemu światu, jak bardzo zależało mu na wiernym wypełnieniu misji namiestnika Chrystusa” (tł. własne).

Autor jest filologiem klasycznym i patrologiem, doktorem habilitowanym, szefem sekcji łacińskiej Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej

fol. ks. Waldemar Turcek

Radykalizm, prostota, braterstwo oraz ufne i całkowite poddanie woli Bożej – to duchowa droga brata Karola de Foucauld, która inspiruje kolejne pokolenia.

szenie serca spowodowali w nim właśnie wyznawcy islamu, tak żywo praktykujący swoją wiarę. W sercu odczuwał coraz większą pustkę. Zaczął powtarzać słowa: „Boże, jeśli istniejesz, spraw, bym Cię poznał”. Wrócił do Francji, gdzie został ciepło i z miłością przyjęty przez rodzinę. Kuzynka Marie de Bondy – z którą później do końca życia prowadzić będzie piękną korespondencję – zasugerowała mu spotkanie ze znanym w Paryżu charyzmatycz-

nym księdzem i kierownikiem duchowym Henrim Huvelinem.

NAWRÓCENIE

Pod koniec 1886 r. Karol udał się do kościoła św. Augustyna, by porozmawiać z ks. Huvelinem – ten jednak nakłonił Karola do spowiedzi. Chwila ta całkowicie przemieniła życie Karola de Foucauld, będzie często powracał do niej w swoich tekstach. Miłosierdzie Boże wzbudziło w nim ogrom-

Święty z ostatniego miejsca

Ludmiła Plitta

W chwili śmierci nie miał wokół siebie kontynuatorów – obumarłe ziarno wkrótce przyniosło plon obfity. 15 maja 2022 r. papież Franciszek ogłosi Karola świętym Kościoła katolickiego, choć pozostaje on bliski także niechrześcijanom.

ZAGUBIONY ARYSTOKRATA

Karol (Charles) de Foucauld urodził się 15 września 1858 r. w Strasburgu, w zamożnej, arystokratycznej rodzinie. Szybko stracił oboje rodziców, trafił pod opiekę kochającego dziadka. Mimo że przyjął kolejne sakramenty: chrzest, Komunię świętą i bierzmowanie, jego wiara zaczęła słabnąć, aż wreszcie – w wieku zaledwie kilkunastu lat – stracił ją całkowicie. Wstąpił do szkoły wojskowej i zaczął wieść rozrywkowe życie. W wieku 22 lat został wysłany do Algierii, wkrótce jednak wydano go z wojska za złe prowadzenie (m.in. epizod z kobietą, którą przedstawiał jako swoją żonę).

Zaczął odczuwać zniechęcenie hulastycznym życiem. W 1881 r., gdy wybuchła wojna w Algierii, poprosił o ponowne przyjęcie do wojska i tym razem wstąpił się bohaterskimi czynami. Po roku opuścił wojsko i udał się na wyprawy badawcze, m.in. do Maroka. Tam zainteresował się islamem. To znamienne, że pierwsze, po utracie wiary, duchowe poru-

ną miłość, ale i nieograniczone zaufanie wobec Bożych zamysłów. Odtąd jego życie nabrało niezwykle radykalnych kształtów. Ksiądz Huvelin towarzyszył Karolowi jako jego powiernik i kierownik duchowy aż do swojej śmierci w 1910 r.

Na początku nowego życia Karol postanowił udać się do źródeł – do Ziemi Świętej. Tam odkrył Nazaret. „Nazaret”, jako symbol najwykleszego życia, będzie jedną z najbardziej kojarzonych z Karolem idei. Odkrył on, że choć w Biblii nie znajdziemy wielu przekazów o życiu Jezusa w Nazarecie, to jednak Zbawiciel żył tam w prostocie i ubóstwie przez niemal trzydzieści lat – wykonując najprostsze prace i dzieląc życie z ubogimi ludźmi z najniższych warstw społecznych. Karol zapragnął żyć tak samo. Jednocześnie chciał oddać swoje życie Bogu w sposób całkowity, dlatego wstąpił najpierw do trapistów, gdzie pozostał siedem lat, a następnie, uznawszy regułę trapistów (jednego z najsurowszych przeciw zakonów) za niewystarczającą radykalną, opuścił zgromadzenie i zamieszkał w pustelni przy klasztorze sióstr klarysek. Posługiwał im we wszystkich pracach fizycznych, a równocześnie wiele godzin w ciągu dnia i nocy spędzał na modlitwie. Już wtedy pojawiły się pierwsze myśli o stworzeniu małej wspólnoty zakonnej. Zaczął tworzyć jej regułę, którą później jeszcze wielokrotnie udoskonalał – i choć nigdy nie zrezygnował z radykalizmu, kierował się ku coraz szerszej rozumianej miłości braterskiej (*caritas*).

W roku 1901 przyjął święcenia kapłańskie i – wiedziony pragnieniem serca – udał się na Saharę, najpierw

fol. archiwum Małych Braci Jezusa

Modlitwa oddania, Karol de Foucauld

Mój Ojcie,
powierzam się Tobie.
Uczyń ze mną, co zechcesz.
Cokolwiek uczynisz ze mną, dziękuję Ci.

Jestem gotów na wszystko,
przyjmuję wszystko,
aby Twoja wola spełniała się we mnie
i we wszystkich Twoich stworzeniach.

Nie pragnę nic więcej, mój Boże.
W Twoje ręce powierzam ducha mego
z całą miłością mego serca.

Kocham Cię
i miłość przynagla mnie,
by oddać się całkowicie w Twoje ręce,
z nieskończoną ufnością,
bo Ty jesteś moim Ojcem.

do Beni-Abbes, a potem do Tamanrasset, gdzie żył wśród Tuaregów, koczowników muzułmańskich zajmujących się głównie hodowlą bydła i kóz. Starał się być ich przyjacielem, uczył się ich języka. Nie chciał jednak nawracać, ale swoim życiem ukazywać Ewangelię. Zbudował tam niewielką pustelnię z kaplicą, gdzie przez wiele godzin dziennie adorował Najświętszy Sakrament, ale też przyjmował gości; miejsce, gdzie przeżywał chwile radości i spełnienia, ale i momenty trudne (związane m.in. z czasową niemożnością – w świetle ówczesnego prawa kościelnego – odprawiania Eucharystii) czy chwile wątplenia (nie mogąc znaleźć naśladowców). Jednak zawsze pozostał wierny woli Bożej, całkowicie się jej zawierając, czego wyrazem jest stworzona przez niego niezwykle wymowna „modlitwa oddania”.

Karol de Foucauld zmarł 1 grudnia 1916 r., podczas I wojny światowej, postrzelony nie zamierzenie przez wystraszonego młodzieńca w czasie zamieszek wywołanych przez Senussów.

CUD W STULECIE ŚMIERCI

Proces beatyfikacyjny zainicjowany został w czasie pontyfikatu Jana Pawła II i zakończony dekretem Kongregacji Spraw Kanonicznych w grudniu 2004 r. Papież Polak nie zdążył jednak ogłosić Karola błogosławionym – dokonał tego Benedykt XVI w listopadzie 2005 r. Następnie rozpoczął się proces kanoniczny. Historia cudu, który otworzył bezpośrednio drogę do kanonizacji, jest niezwykła.

W listopadzie 2016 r. 21-letni wówczas stolarz o imieniu Charles (czyli Karol) pracował na rusztowaniu kaplicy szkoły w Saumur nad Loarą. Po południu 30 listopada, a więc w przededniu setnej rocznicy śmierci brata Karola de Foucauld, doszło do wypadku. Charles

spadł z wysokości 15 metrów na odwróconą do góry nogami ławkę, wystającym kawałkiem drewna przebijając sobie na wylot bok. Tego samego dnia parafia w Saumur, której patronem jest... brat Karol de Foucauld, zakończyła nowennę przygotowującą do uroczystych obchodów stulecia śmierci Karola. Wieczorem pracodawca Charlesa poprosił wiernych o modlitwę za młodego stolarza – właśnie za wstawienictwem brata Karola. Chłopak przeszedł operację, podczas której okazało się, że żaden narząd wewnętrzny nie został uszkodzony. Mimo ciężkich obrażeń, które wyglądały na śmiertelne, wyszedł z tego wypadku praktycznie bez większego uszczerbku na zdrowiu. Co ciekawe, Charles deklarował się – i nadal deklaruje – jako osoba niewierząca. Zgodził się jednak na procedurę rozeznania cudu, mając świadomość nadprzyrodzonych okoliczności całego wydarzenia. Proboszcz parafii w Saumur skomentował ten fakt słowami: „Kiedy znamy życie Karola de Foucauld, to nie dziwi, że cud, który jest mu przypisywany, dotyczy kogoś, kto nie jest chrześcijaninem... To jakby echo pragnienia brata Karola, by nieść Ewangelię tym, którzy jej nie znają...”.

KONTYNUATORZY

Chociaż marzeniem brata Karola była wspólnota zakonna, umarł samotnie. Jednak obumarłe ziarno dało obfity plon. W 1933 r. pięciu paryskich seminarzystów na czele z René Voillaume udało się na Saharę, by tam założyć wspólnotę zakonną na podstawie reguł stworzonych przez Karola,

przyjmując nazwę Zgromadzenie Małych Braci Jezusa. Niedługo potem Magdalena Hutin, zafascynowana lekturą biografii brata Karola autorstwa René Bazina, francuskiego powieściopisarza i podróżnika, również zapragnęła żyć tą duchowością i utworzyła zgromadzenie Małych Sióstr Jezusa. Zgromadzenia te, rozsiane po całym świecie, realizują Karolową wizję małych, kilkusobowych wspólnot żyjących pomiędzy zwykłymi ludźmi, dzielących ich codzienne życie. W Polsce istnieje sześć wspólnot Małych Sióstr (Częstochowa, Warszawa, Kraków, Szczecin, Machnów Stary, Pewel Mała) i dwie Małych Braci (Warszawa i podwarszawski Izabelin). Żyją głównie z pracy rąk własnych, zatrudniając się – często wbrew swojemu wykształceniu – na najniższych stanowiskach, wykonując proste prace: sprzątaczkę, pracownika supermarketu, asystenta niepełnosprawnych dzieci czy woźnego w szkole, pracując także w ośrodkach dla emigrantów, towarzysząc osobom starszym. Ponadto zgromadzenia te realizują charyzmat braterstwa, wyrażający się w gościnności i nieustannie otwartych dla każdego drzwiach. Przy czym nie starają się nawracać, relacje zaczyna-

ją od zwykłych przyjacielskich rozmów o codzienności, od spędzania wspólnego czasu przy stole, w pracy, w sąsiedztwie. Podobnie jak Święta Rodzina w Nazarecie, żyjąca jak zwykli, niczym nie różniący się od innych ludzie.

DZIEDZICTWO

Duchowość ta znajduje też inne grupy entuzjastów. W Polsce – oprócz zgromadzenia Małych Sióstr i Braci Jezusa – istnieje świecki instytut życia konsekrowanego, a także wspólnota księży „Jesus Caritas” oraz wspólnoty świeckie, jak choćby wspólnota Dużego Domu we Wrocławiu czy spotykające się regularnie kręgi w Opolu i Warszawie. Wszystkie te grupy pozostają ze sobą w żywym kontakcie, organizując wspólne rekolekcje, spotkania i czuwania modlitewne, nazywając się bratersko „Rodziną Karolową”.

Życie Małych Sióstr Jezusa cechuje ewangeliczna prostota.

fol. Ludmiła Plitta

Duchowość brata Karola nie przestaje fascynować. Brat Karol widział Jezusa w każdym człowieku, ale przede wszystkim w najbardziej opuszczonych, ubogich, pomijanych. Sam chciał wieść życie proste, najprostsze jak tylko można, zajmować, jak pisał, „ostatnie miejsce” – co w dzisiejszych czasach, afirmujących sukces, osiągnięcia i bogactwo, z pewnością nie jest popularną wizją życia. A jednak wielu wciąż ta idea pociąga i zachwyca.

MIŁOŚĆ JAK EGZORCYZM

Uporządkujmy fakty. Dzisiejsze słowo Dobrej Nowiny to część Janowego opisu ostatniej wieczerzy. Różni się on od opisu pozostałych ewangelistów. Rozpoczyna się od umycia przez Jezusa nóg apostołom. Dalej następuje ujawnienie zdrajcy. Po spożyciu „kawałka chleba” Judasz wychodzi z Wieczernika, aby dokończyć dzieła zdrady. W tym momencie Jezus uwielbia Ojca, który otoczył Syna chwałą. Chwilę potem daje uczniom przykazanie miłości.

Dość często ten fragment wybierają narzeczeni na swój ślub. Bo... mówi o miłości. Może umknąć naszej uwadze, że najważniejszym zwrotem w tym przykazaniu jest „jak Ja was”. Kiedyś na jednej z konferencji usłyszałem bardzo celne rozróżnienie co do miłości: Bóg jest miłością, ale miłość nie jest Bogiem. Różnica jest zasadnicza. Gdy przyjmuję prawdę, że Bóg jest miłością, to interesuje mnie to, jak Bóg kocha. Otwieram karty Pisma Świętego, czyli „Jezusowe CV”, i przypatruję się temu, jak Jezus okazuje miłość. Chcę być Jego uczniem, to znaczy chcę Go naśladować. Przy tym jestem świadomy, że siły do takiej miłości mogę zaczerpnąć nie gdziekolwiek, tylko od Niego samego. Źródło Jego miłości znajduję w sakramentach. Natomiast często powielane w świecie i pozornie bliskie biblijnemu oryginałowi sformułowanie „miłość jest bogiem” kryje w sobie bardzo niebezpieczny podstęp. To nie Bóg jest źródłem miłości, nie Ewangelia jest drogą miłości, ale moje upodobania, najnowsze trendy czy nowa ideologia. Mogę wszystko, co mi się spodoba, nazwać miłością i przypisać jej cechy boskie.

„Jak Ja was umiłowalem”. Przykazanie miłości u św. Jana występuje między zdradą Judasza a zaparciem się Piotra. W kontekście tych dwóch apostołów chcę wydobyć jedną cechę Jezusowej miłości. Jezus miłuje Judasza, tzn. przebacza mu jego zdradę i podejmuje kolejne kroki: umywa mu nogi i obdarza go komunią ze sobą w geście podania kawałka chleba. Podobnie zachowuje się wobec Piotra po jego zaparciu się. Nie karze go, ale okazuje Piotrowi jeszcze więcej miłości, nie cofa zaufania do niego. W tej miłości Jezusa do Judasza i Piotra przebija się zasada: Nie daj się zwyciężyć złu, lecz zło dobrem zwyciężaj. Jezus jest miłością darmową dla każdego zagubionego. Jego miłość jest jak egzorcyzm, który uwalnia od zła. Niestety, Judasz definitywnie zamknął się na działanie tego egzorcyzmu. Okazuje się, że trudno jest przyjąć miłość od kogoś, kogo się zdradza albo wypiera. Trudno jest ją przyjąć od kogoś, kogo się rani. Zatem jedną z cech miłości Jezusa do Ciebie jest to, że jest nieodwołalna.

ks. Mariusz Zieliński

Wikariusz parafii Nawrócenia św. Pawła Apostoła w Warszawie

V NIEDZIELA WIELKANOCNA

15 maja 2022

Czytanie z Dziejów Apostolskich

14, 21b-27

Paweł i Barnaba wrócili do Listry, do Ikonium i do Antiochii, umacniając dusze uczniów, zachęcając do wytrwania w wierze, „bo przez wiele ucisków trzeba nam wejść do królestwa Bożego”. Kiedy w każdym Kościele wśród modlitw i postów ustanowili im starszych, polecili ich Panu, w którego uwierzyli.

Potem przeszli przez Pizydję i przybyli do Pamfilii. Głosili słowo w Perge, zeszli do Attalii, a stąd odpłynęli do Antiochii, gdzie za łaską Bożą zostali przeznaczeni do dzieła, które wykonali. Kiedy przybyli i zebrali miejscowy Kościół, opowiedzieli, jak wiele Bóg przez nich zdziałał i jak otworzył poganom podwoje wiary.

Psalm responsoryjny

145, 8-13

Refren: Będę Cię wielbił, Boże mój i Królu.

Pan jest łagodny i miłosierny,
nieskory do gniewu i bardzo łaskawy.
Pan jest dobry dla wszystkich,
a Jego miłosierdzie nad wszystkim, co stworzył.

Niech Cię wielbią, Panie, wszystkie Twoje dzieła
i niech Cię błogosławią Twój wyznawcy.
Niech mówią o chwale Twojego królestwa
i niech głoszą Twoją potęgę.

Aby synom ludzkim oznajmić Twoją potęgę
i wspaniałość chwały Twojego królestwa.
Królestwo Twoje królestwem wszystkich wieków,
przez wszystkie pokolenia Twoje panowanie.

Czytanie z Apokalipsy Świętego Jana Apostoła

21, 1-5a

Ja, Jan, ujrzałem niebo nowe i ziemię nową, bo pierwsze niebo i pierwsza ziemia przeminęły, i morza już nie ma. I Miasto Święte – Jeruzalem Nowe ujrzałem zstępujące z nieba od Boga, przystrojone jak oblubienica zdobna w klejnoty dla swego męża. I usłyszałem donośny głos mówiący od tronu: „Oto przybytek Boga z ludźmi: i zamieszka wraz z nimi, i będą oni Jego ludem, a On będzie «Bogiem z nimi». I otrze z ich oczu wszelką łzę, a śmierci już nie będzie. Ani żałoby, ni krzyku, ni trudu już nie będzie, bo pierwsze rzeczy przeminęły”.

I rzekł Zasiadający na tronie: „Oto czynię wszystko nowe”.

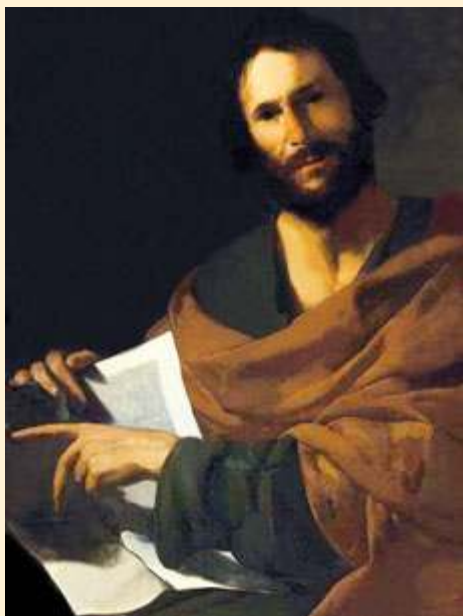
Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Daję wam przykazanie nowe,
abyście się wzajemnie miłowali,
tak jak Ja was umiłowalem.

Słowa Ewangelii według Świętego Jana

13, 31-33a. 34-35

Po wyjściu Judasza z wieczernika Jezus powiedział: „Syn Człowieczy został teraz otoczony chwałą, a w Nim Bóg został chwałą otoczony. Jeżeli Bóg został w Nim otoczony chwałą, to i Bóg Go otoczy chwałą w sobie samym, i to zaraz Go chwałą otoczy. Dzieci, jeszcze krótko jestem z wami. Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, że jesteście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 16 maja

Święto św. Andrzeja Boboli, prezbitera i męczennika

Czytania mszalne: Ap 12, 10-12a; Ps 34, 2-9; 1 Kor 1, 10-13, 17-18; J 17, 20-26

Wtorek, 17 maja

Czytania mszalne: Dz 14, 19-28; Ps 145, 10-13, 21; J 14, 27-31a

Środa, 18 maja

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Stanisława Papczyńskiego, prezbitera

Czytania mszalne: Dz 15, 1-6; Ps 122, 1b-2, 4-5; J 15, 1-8

Czwartek, 19 maja

Dzień powszedni albo wspomnienie bł. Elżbiety Róży Czackiej, zakonnicy

Czytania mszalne: Dz 15, 7-21; Ps 96, 1-3, 10; J 15, 9-11

Piątek, 20 maja

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Bernardyna ze Sieny, prezbitera

Czytania mszalne: Dz 15, 22-31; Ps 57, 8, 10-12; J 15, 12-17

Sobota, 21 maja

Dzień powszedni albo wspomnienie świętych męczenników Krzysztofa Magallanesa i Towarzyszy

Czytania mszalne: Dz 16, 1-10; Ps 100, 2-5; J 15, 18-21

tot. PAP/EPA/Maurizio Brambatti

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

ZŁO I SKANDAL PODZIAŁÓW

Po zakończeniu II wojny światowej nigdy nie brakowało wojen regionalnych. Było ich bardzo dużo, pomyślmy na przykład o Rwandzie przed 25 laty, ale pomyślmy też o Birmie. Ale ponieważ są daleko, nie widzimy ich. Ta jest blisko i dlatego reagujemy. Wojen regionalnych nie brakowało i dlatego ja sam często mówiłem o III wojnie światowej w kawałkach, rozsianej po całym świecie. Jednakże ta wojna, brutalna i bezsensowna jak każda wojna, ma szerszy zasięg i zagraża całemu światu, i dlatego nie może nie poruszyć sumienia każdego chrześcijanina i każdego Kościoła. Trzeba pytać: co uczyniły i co mogą uczynić Kościoły, aby przyczynić się do „rozwoju światowej wspólnoty, zdolnej do realizowania braterstwa w oparciu o ludy i narody żyjące w przyjaźni społecznej” (Fratelli tutti, 154)?

W ubiegłym stuleciu świadomość, że skandal podziałów między chrześcijanami miał historyczny wkład w szerzenie zła, które okryło świat żałobą i skaziło go niesprawiedliwością, skłoniło wspólnoty wierzących pod kierunkiem Ducha Świętego do pragnienia jedności, o którą modlił się Pan i za którą oddał swoje życie. Dziś w obliczu barbarzyństw wojny trzeba na nowo ożywiać to pragnienie jedności. Ignorowanie podziałów między chrześcijanami, wynikające z przyzwyczajenia czy rezygnacji, jest równoznaczne z tolerowaniem skażenia serca, które stanowi pożywkę dla konfliktów.

Podczas audienции dla Papieskiej Rady
ds. Popierania Jedności Chrześcijan 6 maja

DO MATKI BOŻEJ POMPEJAŃSKIEJ

O tej właśnie godzinie wielu wiernych gromadzi się wokół otoczonego czcią obrazu Maryi w sanktuarium w Pompejach, aby skierować do Niej błaganie, które wypływało z serca bł. Bartolo Longo. Klęcząc duchowo przed Najświętszą Dziewicą, powierzam Jej gorące pragnienie pokoju tak wielu narodów, które w różnych częściach świata cierpią z powodu bezsensownego nieszczęścia, jakim jest wojna. Najświętszej Dziewicy przedstawiam w szczególności cierpienia i łzy narodu ukraińskiego. Proszę, abyśmy w obliczu szaleństwa wojny nie ustawiali w codziennej modlitwie różańcowej w intencji pokoju. Módlmy się też za przywódców narodów, aby nie utracili „nosa ludu”, który pragnie pokoju i wie, że broń nigdy go nie przyniesie.

Po modlitwie „Regina Coeli” 8 maja

DO POLAKÓW

Pozdrawiam serdecznie wszystkich Polaków. Wczoraj obchodziliście uroczystość Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Na Jasnej Górze wspominaliście błogosławionego kard. Wyszyńskiego, który uczył was ufać Maryi w najtrudniejszych chwilach waszych dziejów. Idąc za jego przykładem, z ufnością zawierzajcie Matce Bożej losy waszej ojczyzny i pokój w Europie. Z serca wam błogosławię.

Podczas audienции generalnej 4 maja

Karol i Emilia zostawali rodzicami trzykrotnie. O ich najmłodszym synu, Karolu Wojtyłę, słyszał cały świat. O wiele mniej znane są natomiast losy dwojga pozostałych dzieci – Edmunda oraz Olgi.

Zimowego dnia 10 lutego 1906 r. w krakowskim kościele Świętych Piotra i Pawła związek małżeński zawarli dwudziestosiedmioletni żołnierz i młodsza od niego o pięć lat córka krakowskiego rymarza. Niewielu pamiętałoby dzisiaj o tej parze, gdyby siedemdziesiąt dwa lata później ich najmłodszy syn nie został wybrany na papieża.

Swoje drugie dziecko, dziewczynkę, Wojtyłowie stracili tuż po porodzie. O istnieniu siostry papież wiedział, wspominał ją bowiem w swoim testamentie. Prawdopodobnie jednak nie znał jej imienia. O tym, że nosiła imiona Olga Maria, wiadomo z zapisów ewidencji wojskowej ojca, Karola Wojtyły. Dziewczynka przyszła na świat 7 lipca 1916 r. Niestety, zmarła krótko po narodzeniu. Zachowała się adnotacja w księdze ochrzczonych parafii Opatrzności Bożej w Białej (dzisiaj Bielsko-Biała), zidentyfikowana przed dziesięciu laty przez dziennikarza Grzegorza Polaka. Dzięki temu wiemy, że dziewczynka żyła tylko szesnaście godzin, a dwa dni po śmierci została pochowana.

STARSZY BRAT

W tym czasie Edmund, najstarsze dziecko Wojtyłów, miał prawie dziesięć lat. Pierwsze lata życia chłopiec spędził w Krakowie, gdzie jego ojciec pełnił służbę wojskową. To w tym mieście chłopak poszedł do szkoły, wkrótce jednak rodzina przeprowadziła się do Wadowic. Nie na długo, bo gdy wybuchła pierwsza wojna światowa, rodziny wojskowych ewakuowano na Morawy. Wojty-

łowie trafili do Hranic i w tym czeskim miasteczku spędzili niecały rok. Właśnie po powrocie z ewakuacji, w lipcu 1916 r., miały miejsce narodziny Olgi. Niedługo później zapadła decyzja, podjęta zapewne przez

dwa lata. Była to szkoła męska, a uczący się w niej chłopcy mieszkali w internacie. W szkole panował wojskowy dryl – wychowawcami byli żołnierze, a uczniowskie stroje przypominały wojskowe mun-

Mateusz Zimny

Brat na medal

Fotografia Edmunda z legitymacji szkolnej

ojca, by Edmund kontynuował naukę w niższej szkole wojskowej. Tęgo rodzaju edukacja dawała później wstęp do elitarnych szkół wojskowych.

W tej sytuacji wkrótce po swoich dziesiątych urodzinach Edmund opuścił Wadowice i wyjechał do położonego w Austrii miasta Enns. W tamtejszej niższej szkole wojskowej spędził

dwa lata. Chociaż nauka odbywała się po niemiecku, Edmund dobrze sobie radził. Jego rodzice dobrze znali ten język, więc niewykluczone, że podstawy niemieckiego chłopiec poznał jeszcze przed wyjazdem. Nie wiadomo, jak potoczyłyby się jego losy, gdyby nie upadek cesarstwa austro-węgierskiego, a dla Polski odzyskanie nie-

podległości. O dalszej nauce w austriackiej szkole nie było mowy. Rodzice postanowili, że Edmund do kolejnej klasy pójdzie już w Wadowicach.

W maju 1920 r. cała Polska z niepokojem śledziła ruchy wojsk bolszewickich na wschodzie Polski. Ten niespokojny czas był dla rodziny Wojtyłów wyjątkowy także z innego powodu. 18 maja Emilia urodziła drugiego syna, który otrzymał imię Karol. Czternastoletni Edmund kończył wtedy czwartą klasę gimnazjum. Pomimo różnicy wieku chłopcy potrafili nawiązać bliską i serdeczną więź. Edmund często zajmował się młodszym bratem, zabierał Karola na boisko oraz nad Skawę, w której nurcie zażywali ochłody w upalne dni.

Kiedy przyszył papież miał cztery lata, Edmund opuścił rodzinny dom. Wyjechał do Krakowa, gdzie został przyjęty na Wydział Lekarski Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zamieszkał najpierw na stacji, a potem w studenckim akademiku. Zajęcia na uczelni były wymagające, ale Edmund radził sobie świetnie. Jako jeden z pierwszych na roku zdał egzaminy końcowe i uzyskał tytuł doktora wszech nauk lekarskich. Uroczystość wręczenia dyplomu odbyła się w historycznym budynku Uniwersytetu Jagiellońskiego, Collegium Maius. Na to wydarzenie przyjechał ojciec Edmunda z jego młodszym bratem. Tęgo wielkiego dnia nie doczekała jednak zmarła rok wcześniej matka, Emilia.

LEKARZ DO KOŃCA

Po latach wyczerpanej nauki Edmund mógł wreszcie rozpocząć upragnioną pracę jako lekarz. Wiosną 1931 r. otrzymał posadę w miejskim szpitalu w Bielsku. To, że w okolicy mieszkali krewni, szczególnie ciotka Stefania Wojtyła, oraz bliskość rodzinnego domu z pewnością przeważyły o wyborze tego miasta. Nie bez znaczenia pozostawała także perfekcyjna, wyniesiona jeszcze z austriackiej szkoły znajomość niemieckie-

Mimo czternastu lat różnicy bracia Edmund i Karol nawiązali bliską i serdeczną więź.

Edmund – młody lekarz, pierwszy z prawej

go, niezbędna w pracy z niemieckojęzycznymi pacjentami, licznie zamieszkującymi Bielsko. Edmund otrzymał służbowe mieszkanie przy szpitalu. W wolne dni jeździł do Wadowic. Urlop spędzał, wędrując z przyjaciółmi po górach. Z każdej wycieczki przywoził Karolowi jakąś pamiątkę, np. drewnianą ciupagę.

Edmund cieszył się powszechną sympatią, był lubiany i szanowany. Niestety, życie świetnie zapowiadającego się lekarza zostało przerwane nagle i dramatycznie. Z początkiem grudnia 1932 r. do szpitala przyjęta została chora na szkarlatynę młoda kobieta. Edmund nie odchodził od łóżka pacjentki, dyżurując przy niej do późnych godzin nocnych. Za poświęcenie zapłacił najwyższą cenę – sam się zaraził i pomimo starań lekarzy nie udało się go uratować. W dniu pogrzebu w prasie ukazały się liczne nekrologi, wspominające zmarłego jako człowieka o wielkim sercu i prawym charakterze. Rada miasta Bielska przyjęła specjalną uchwałę, w której znalazła się wymowa

na charakterystyka Edmunda: „Starał się zawsze swoim chorym nieść pomoc nie tylko swą głęboką wiedzą, którą stale pogłębiał przez ciągłe studia, ale starał się także zawsze być dla nich współczującym bratem, co wszyscy cenili i uznawali”.

GRÓB WOJTYŁÓW

Ponieważ grób Emilii znajdował się w Krakowie, Karol Wojtyła senior zdecydował, by przenieść tam także trumnę z ciałem Edmunda. Po śmierci Karola seniora w 1941 r. jego ciało pochowano obok żony i syna. Grób rodziców i brata Jan Paweł II odwiedzał często jako ksiądz i biskup. Czynił to także podczas każdej pielgrzymki do Polski, ostatni raz w 2002 r.

Grób Wojtyłów znajduje się w wojskowej części krakowskiego Cmentarza Rakowickiego – można go dostrzec zwłaszcza nocą, ponieważ przez cały rok płoną na nim znicze, zapalane przez licznie odwiedzających to miejsce krakowian.

Autor jest historykiem, przewodnikiem po Krakowie

Zofia Michalska

dolegliwości jest nadmierne napięcie mięśni i parafunkcje, takie jak zaciskanie zębów, zgrzytanie zębami, nagryzanie długopisów, obgryzanie paznokci i skórek itp. Należy podkreślić, że istnieją choroby (łuszczycza, reumatoidalne zapalenie sta-

Przyczyny bólu głowy

Coraz częściej pacjenci z dolegliwościami bólowymi głowy szukają pomocy u lekarza dentysty. Zazwyczaj kierowani są przez lekarzy innych specjalności: laryngologów, neurologów, reumatologów, a także fizjoterapeutów, którzy po wykluczeniu innych patologii upatrują przyczyn bólu w chorobach stawów skroniowo-żuchwowych, mięśni czy zębów.

Ból pojawia się z różnym nasileniem, często promieniuje do zębów, policzków, czoła i stawów skroniowo-żuchwowych. Może nasilać się w trakcie ziewania, mówienia, jedzenia czy zaciskania zębów. Często występuje po przebudzeniu – pacjent czuje wtedy dyskomfort i napięcie mięśni. Może też ujawniać się w ciągu dnia, szczególnie w stresie lub zmęczeniu. Ból w obrębie głowy u wielu osób budzi duży niepokój, gdyż to właśnie w głowie znajdują się ośrodki odpowiedzialne za oddychanie, jedzenie, poruszanie się, mowę i myślenie. Czasem zgłaszana jest niemożność szerokiego otwarcia lub zamknięcia jamy ustnej. Pacjent ma wtedy problemy z mówieniem, gryzieniem, ziewaniem, myciem zębów. Inne objawy to klikanie, trzaski, trzeszczenia słyszalne podczas ruchów żuchwy, określane jako przeskakowanie w stawach. Mogą pojawiać się również inne objawy akustyczno-uszne (szumy, piśki w uszach), a także uczucie zatykania i swędzenia uszu. W czasie badania okazuje się, że przyczyną tych

wów, choroby tarczycy, depresja leczona lekami psychotropowymi i inne), które predysponują do powstawania takich zaburzeń.

Inną grupą pacjentów są ci, którzy doświadczyli urazów głowy w wypadkach komunikacyjnych, w czasie uprawiania sportów itp. Urazy te mogą zaburzać prawidłowy wzrost żuchwy, uszkadzać tkanki, co doprowadza do dysfunkcji.

Nieprawidłowe nawyki – zwłaszcza oddychanie przez usta – czy dysfunkcje języka powodują powstawanie wad zgryzu, które przyczyniają się do powstania nieprawidłowych wzorców oddychania. Ma to zły wpływ na jakość snu i skutkuje ciągłym niedotlenieniem organizmu. Konsekwencją może być bezdech senny, który doprowadza do powstania takich chorób, jak niewydolność oddechowa, nadciśnienie i choroby układu sercowo-naczyniowego.

Należy wspomnieć, że dolegliwości te mają ścisły związek z procesami psychosomatycznymi w organizmie człowieka. Większość pacjentów należy do grupy o dużej wrażliwości emocjonalnej. Zalecane techniki relaksacyjne, poszukiwanie harmonii w życiu, aktywności fizycznej – przynoszą znakomite efekty.

Leczenie zaburzeń czynnościowych narządów żuchwy często jest trudne i złożone. Wymaga zaangażowania i zrozumienia ze strony pacjenta. Za tydzień kontynuacja tematu.

Autorka jest lekarzem dentystą

O przemianach podłości

dr hab. Tomasz Korpysz

Przed tygodniem przyglądaliśmy się przymiotnikowi *podły* i jego bardzo ciekawej historii. Przypomnę, że pierwotnie oznaczał on po prostu coś mniej ważnego, gorszego, niskiej wartości (mówiono wówczas np. o *podłym winie*, *podłym urodzeniu*, *podłej trawce*), a dopiero w połowie wieku XIX zaczął mieć wymiar etyczny i odnosić się do zachowań moralnie złych (*podłe oszustwo*, *podłe kłamstwo* itp.).

Oprócz podstawowego przymiotnika istnieją (lub istniały) także inne wyrazy z tej rodziny słowotwórczej, które również warte są oglądu. Wymieńmy na początku kilka z nich: przysłówki *podłe*, rzeczowniki *podłość*, *podlec* i *podłota* ('osoba podła'), czasowniki *podlić*, *spodlić*, *upodlić* (także w wariantach zwrotnych z *się*). Jak wskazuje Radosław Pawelec, autor książki „Ciemne zwierciadło. Semantyka antywartości”, wymienione wyrazy (a dokładniej: te z nich, które wówczas funkcjonowały w polszczyźnie) były wyraźnie rzadsze od podstawowego przymiotnika. I podobnie jak on pierwotnie wskazywały na coś, co jest z jakichś względów gorsze, ma niższą wartość, rangę, niższy status. Autor przywołuje np. zdanie o Chrystusie, który w *podłości* przebywał, oraz o Maryi, która *powiła syna swego w takiej podłości i ubóstwie w jakim sama była*. Można w tym kontekście przywołać jeszcze początek znanej pastorałki, w którym pojawia się omawiany już przymiotnik: *Betlejem podła miejscina, / Tam się zjawiała Dziecina*.

Taki stan rzeczy wyraźnie zmienił się w XIX wieku wraz z przesunięciem znaczenia *podłego* w stronę oceny etycznej. Po pierwsze, podobna zmiana zaszła w semantyce wszystkich wyrazów z tej rodziny słowotwórczej, po drugie, znacznie wzrosła częstotliwość występowania innych leksemów tworzących tę rodzinę. *Podłość*,

podlec czy (*u/s*)*podlić* zaczęły być używane chętnie, ponieważ za ich pomocą można było wyrazić silne negatywne wartościowanie. A przy tym były to charakterystyki niekonkretne, dość ogólne, mogły być więc stosowane w odniesieniu do różnorodnych zachowań, postaw, sytuacji. Ta ich funkcjonalność sprawiła, że większość wymienionych wyżej wyrazów zachowała się do dzisiaj (m.in. *podłość*, *podły*, *upodlić*), choć są i takie, które współcześnie pojawiają się bardzo rzadko, zwykle w kontekstach nacechowanych, stylizowanych (np. *podlec* czy *spodlić*).

Podłość niewątpliwie jest słowem o bardzo silnym negatywnym zabarwieniu. Jak pisze Radosław Pawelec, współcześnie *podłość*: *jest to nieetyczne zachowanie wobec drugiego człowieka czy też zbiorowości ludzi, przy czym stopień natężenia tej nieetyczności jest wyższy niż normalnie. Podłość jest w tej relacji złem wyższego stopnia, złem – jak to arytmetycznie można określić – do kwadratu*. Z drugiej jednak strony nierzadkie są konteksty, w których wyraz ten odnosi się do działań czy wypowiedzi, obiektywnie rzecz biorąc, niezaskakujących aż na taką ostrą ocenę. Dzieje się tak dlatego, że nadawca subiektywnie może odczuwać inaczej, ale chyba jeszcze częściej dlatego, że świadomie chce on wyostrzyć swoją ocenę, przedstawić osobę czy działanie, o którym mówi, w gorszym świetle, a przy tym wpłynąć na słuchaczy, którzy mają zacząć odczuwać i oceniać tak samo. To dlatego *podły* i *podłość* są tak często wykorzystywane we współczesnej przestrzeni politycznej i medialnej. Radosław Pawelec zauważa: *Słowa z gniazda PODŁY w debacie politycznej są użyteczne w wielu powodów. Po pierwsze są mocne, po drugie – dość ogólne. Po trzecie nikt za nie nie pożywa do sądu*. Zwłaszcza w tych dwóch pierwszych cechach można upatrywać swoistej medialnej kariery omawianych wyrazów.

Na koniec warto jeszcze podkreślić, że w przypadku przymiotnika *podły* wykształcenie się w XIX wieku nowych, etycznych sensów nie spowodowało zaginięcia znaczeń starszych. Także dziś mówimy przecież np. o *podłej pogodzie*, o *podłym nastroju* oraz o *podłym jedzeniu* – czy raczej *podłym zarcu*...

Cofanie licznika

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Rynek sprzedaży używanych samochodów jest

w Polsce znaczny. Nie każdego użytkownika stać na zakup auta z salonu. Duża liczba sprzedawanych samochodów pochodzi z zagranicy, co powoduje, że nawet specjalistom trudno ustalić faktyczny stan pojazdu i jego historię za granicą.

Przebieg samochodu jest jednym z istotnych elementów wpływających na ocenę jego stanu technicznego. Sposób eksploatacji pojazdu ma z kolei bezpośredni wpływ nie tylko na zużycie poszczególnych jego elementów, ale także na jego stan techniczny w całości. Stan przebiegu pojazdu w bezpo-

średni sposób rzutuje na jego wartość rynkową.

Od 2019 roku przestępstwem jest zarówno tzw. cofanie licznika w samochodzie, jak i zlecenie wykonania takiej usługi przez inną osobę. Przestępstwa te zagrożone są karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. A w wypadku mniejszej wagi – karą grzywny, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Z reguły chodzi o zaniżenie liczby przejechanych kilometrów, bo trudno sobie wyobrazić, że użytkownik chciałby takich kilometrów do samochodu dołożyć. Generalnie chodzi o ochronę konsumentów przed oszukańczymi zabiegami sprzedawców używanych aut.

Niezależnie od przestępstwa polegającego na cofaniu licznika samochodu kupujący, który od-

kryje, że wskazanie licznika pojazdu nie jest zgodne ze stanem faktycznym, ma również możliwość kwestionowania takiej transakcji na drodze cywilnej. Stan licznika jest przecież istotnym elementem podejmowania decyzji o zakupie konkretnego samochodu, a ingerencję we wskazanie licznika można zakwalifikować jako wadę fizyczną samochodu i błąd co do istotnej informacji o stanie samochodu. A przy takich ustaleniach kupujący może wystąpić o ochronę wynikającą z rękojmi.

Obecnie sprawdzenie stanu licznika jest wykonywane i rejestrowane przy każdym przeglądzie pojazdu. Wystarczy znać podstawowe dane pojazdu: nr VIN, datę pierwszej rejestracji oraz numer rejestracyjny pojazdu. Historię, w tym zapisy dotyczące przebiegu pojazdu, można sprawdzić bezpłatnie na stronie: historiapojazdu.gov.pl. Portal ten pozwala usta-

lić ważność badań technicznych i aktualność ubezpieczenia OC pojazdu. Rejestr ten dotyczy jednak pojazdów zarejestrowanych w Polsce. Nie można więc na tej podstawie odtworzyć tego, co działo się z samochodem, kiedy był zarejestrowany za granicą.

Może się również przydać, że wymiana licznika będzie obiektywnie konieczna, bo uległ uszkodzeniu albo miał wadę. Temu służy nałożony na użytkownika samochodu obowiązek zgłoszenia się z pojazdem w dowolnej stacji kontroli pojazdów w terminie 10 dni roboczych od dnia wymiany drogomierza, w celu odczytu wskazania nowo wymienionego drogomierza. Taka adnotacja znajdzie się w historii pojazdu. Specjaliści wskazują również, że nie każda zmiana wskazań licznika jest jednoznaczna z ingerencją w jego zapisy.

Autorka jest radcą prawnym

Madryt bez Igi

Ons Jabeur wygrała turniej WTA rangi 1000 na kortach ziemnych w Madrycie. Rozstawiona z numerem ósmym tunezyjska tenisistka w finale pokonała Amerykankę Jessicę Pegulę (12.) 7:5, 0:6, 6:2. Prowadząca na liście WTA Iga Świątek z konkursu, którego pula nagród wynosi 6,57 mln dolarów, wycofała się tuż przed jego rozpoczęciem.

Pomaga rodakom

Andrij Szewczenko, zdobywca Złotej Piłki z 2004 r., od pierwszych dni wojny pomaga swoim rodakom bronić się przed rosyjskimi wojskami. Jak dowiedział się ukraiński portal sport.segoday.ua, 45-letni sportowiec ostatnio zakupił lekarstwa za kwotę ok. 400 tys. euro (ok. 1,9 mln zł). Pierwsza partia w najbliższych kilku dniach ma trafić do jednej z klinik w Kijowie.

foto: Wikipedia

Polacy najlepsi

Anita Włodarczyk i Wojciech Nowicki byli najlepsi w konkursach rzutu młotem podczas mitingu World Athletics Continental Tour Gold w Nairobi. Nasi utytułowani reprezentanci triumfowali w stolicy Kenii, uzyskując odpowiednio 78,06 m i 81,43 m.

foto: FB/Anita Włodarczyk

Awans Kołodzieja

Janusz Kołodziej potwierdził kapitalną dyspozycję w tym sezonie i awansował do SEC Challenge! Polak w Debreczynie był bezkonkurencyjny i z 14 punktami zwyciężył w zawodach. Niestety, w cyklu nie wystartują Gleb Czugunow ani Kacper Woryna.

foto: PAP/Tytus Znojewski

CIEKAWIE POD SIATKĄ

Mariusz Jankowski

Za chwilę dla siatkarskich kibiców zacznie się niezwykle ciekawy czas. Obie reprezentacje Polski czekają duże wyzwania. I obie w wielkich turniejach zagrają przed własną publicznością. Siatkarki wprawdzie rozpoczną mistrzostwa świata od meczu z Chorwacją w... Holandii, ale później będzie można je wspierać podczas kolejnych spotkań w Gdańsku. Co istotne, biało-czerwone wracają na ten wielki turniej po aż dwunastoletniej przerwie. Na co stać Polki? Pytanie jest bardzo trudne. Tym bardziej że poprowadzi je nowy szkoleniowiec. Stefano Lavarini nie ukrywa, że w rozpoczynającej się w czerwcu Lidze Narodów chce dać szansę gry kilku młodym zawodniczkom. To dla kadry będzie czas na wzajemne poznanie się, wypracowanie schematów gry, a także zbudowanie niezwykle ważnej nici porozumienia na linii trener-siatkarki. To naprawdę jest szalenie istotne. Bez odpowiedniej atmosfery trudno myśleć o sukcesach. Lavarini już przed pierwszymi powołaniami kontaktował się z zawodniczkami, przeprowadził indywidualne rozmowy. Zapału i pomysłów mu nie brakuje. Czasu ma jednak mało, dlatego każdy mecz w Lidze Narodów będzie na wagę złota.

W męskiej reprezentacji sytuacja jest bardzo podobna: nowy trener plus mistrzostwa świata współorganizowane przez nasz kraj. A na przystawkę i na przetarcie Liga Narodów. Przygotowania do niej będą nieco skomplikowane. Część siatkarzy dotrze w późniejszym terminie, podobnie zresztą jak trener. Nikola Grbić walczy bowiem ze swoim klubem o mistrzostwo Włoch. Nowy szkoleniowiec będzie budował drużynę bez kilku graczy. Michał Kubiak, Piotr Nowakowski, Damian Wojtaszek oraz Dawid Konarski ogłosili rezygnację z gry w kadrze. Grbić przy ogłoszeniu pierwszych powołań zaskoczył. Najdłużej i najgłośniej komentowano nieobecność Fabiana Drzygzi. Trener dokonał jednak takich, a nie innych wyborów. I będzie z nich za jakiś czas rozliczany.

Trzeba wierzyć, że da on reprezentacji tak potrzebny impuls, wyzwania bowiem nie brakuje. W końcu Polacy będą bronili tytułu mistrzów świata. O tym, że mamy wielki potencjał, wiedzą wszyscy. Tutaj sytuacja jest jasna. Na mistrzostwach Polska powinna bić się o medale. Pytanie najważniejsze brzmi: jak szybko Grbić poukłada reprezentacyjną układankę i jak szybko wszystkie elementy trafią na swoje miejsce? W Kędzierzynie-Koźlu serbski szkoleniowiec pokazał, że zna swój fach. O dobre wyniki z kadrą może być jednak trudniej. Dlatego siatkarskich kibiców czekają ciekawe i emocjonujące miesiące. Apetyt na sukces jest ogromny. Pytanie tylko, czy uda się go zaspokoić.

Autor jest dziennikarzem TVP

Rekord we wspinaczce

Aleksandra Mirosław ustanowiła nowy rekord świata we wspinaczce na szybkość. Podczas kwalifikacji Pucharu Świata w Seulu uzyskała wynik 6,64 s. – Nie czułam, że biegnę tak szybko. Poszło fajnie, płynnie, ale czas, który zobaczyłam na górze, zaskoczył mnie – mówiła Polka po występie.

foto: FB/Aleksandra Mirosław

Genialne hormony

Barbara Wiśniowska

Kto nie wierzy, że zostaliśmy zaprojektowani i stworzeni przez genialnego Boga, pewnie nie wie nic o działaniu hormonów na organizm.

Hormony są substancjami chemicznymi, które zapewniają równowagę organizmu. Mamy ich mnóstwo: te od pocucia szczęścia i od dobrego snu, potrzebne do trawienia, rośnięcia, regulacji ciśnienia, chudnięcia, karmienia piersią, ułatwiania porodu... Od wszystkiego!

Są wytwarzane w gruczołach dokrewnych lub w wyspecjalizowanych komórkach niektórych tkanek. Większość z nich jest transportowana przez krew w nieaktywnej postaci. Gdy dotrą do narządu przeznaczenia, napotykają tam receptory, które je aktywizują. Muszą wystąpić w idealnym stężeniu – nie za dużym, nie za małym. Czasami hormony

działają na komórki w sposób pośredni, czyli powodują zmiany w innych tkankach albo narządach i wydzielane przez te narządy hormony wywołują pożądaną reakcję.

Wiele hormonów działa w parach i ich działanie genialnie się dopełnia. Przykładem są glukagon i insulina wytwarzane w trzustce. Ten pierwszy – gdy poziom glukozy jest za niski – powoduje rozkład glikogenu do glukozy oraz wzmacnia procesy produkcji glukozy, czego efektem jest podwyższenie poziomu tego cukru we krwi. Insulina – gdy poziom glukozy jest za wysoki – zatrzymuje procesy glukogenezy, stymuluje przekształcanie glukozy w glikogen, obniża zawartość cukru w osoczu, pobudza syntezę tłuszczów i białek.

Hormony dzielą się na białkowe, złożone z aminokwasów, oraz sterydowe,

fol. Barbara Wiśniowska

SAŁATKA Z BRATKÓW

Składniki: główka sałaty ■ spory pęczek liści mięty ■ kilka mandarynek ■ kilka łyżek śmietanki kokosowej ■ około 20 kwiatków bratków

Sposób przygotowania: Sałatę, mięte i mandarynki rozrywamy na kawałki, mieszamy ze śmietanką kokosową. Możemy odstawić do lodówki na noc, żeby smaki się przeniknęły. Bratkami dekorujemy sałatkę przed podaniem, smakują one delikatnie i cudownie pachną.

które są pochodnymi cholesterolu. Wszystkie hormony płciowe są hormonami sterydowymi. Warunkują nie tylko płodność, ale także dobre samopoczucie i młody wygląd. Dbanie o zdrowie wymaga

zróżnicowanej i urozmaiconej diety. Jeśli chcemy dbać o prawidłowy poziom estrogenów, progesteronu lub testosteronu w organizmie, nie możemy zapominać o tłuszczach.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – mała błyskotka
- 1 G – wielkoruski chłop
- 2 E – nadaje smak
- 3 A – kończy bajkę
- 3 G – wzór cnót
- 6 A – zimny deser
- 6 H – epoka jury
- 8 C – strój księdza
- 9 A – na szyi kapłana
- 9 G – święty z Bambergu
- 10 E – wymarły ssak
- 11 A – dorosły owad
- 11 G – wiekowy mebel

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – św. Brat Albert
- C 1 – namiot z areną
- C 8 – główna Msza
- D 3 – część ustawy
- E 1 – uparte ssaki
- E 8 – ojciec dziecka
- F 4 – święcenia biskupie
- G 1 – krótki teledysk
- G 8 – jama borsuka
- H 3 – rzadki minerał
- I 1 – bracia filmowcy
- I 8 – ważny argument
- K 1 – delegat mocodawcy

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 27 maja na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (3996); **05.10** Klan (3997); **05.30** Klan (3998); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl (19) – reportaż; **06.50** Słowo na niedzielę; **07.00** Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce (237); **09.00** Weterynarze z sercem; **09.30** Okrasa łamie przepisy; **10.00** Film fabularny; **11.50** Między ziemią a niebem; **12.00** Regina Coeli; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Wszyscy jesteśmy braćmi – cykl reportaży; **13.15** BBC w Jedyńce: Inteligentne zwierzęta (6) – esej dokumentalny; **14.15** Z pamięci: Brycht, cz. 2 – felieton; **14.25** Tacy byliśmy: Gdy nam śpiewał Krzysztof Krawczyk – cykl reportaży; **14.55** Jutro należy do nas (15) – serial, Francja 2017; **15.55** Jutro należy do nas (16) – serial; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? (4870) – teleturniej muzyczny; **18.30** Stulecie Winnych (51) – serial TVP; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Stulecie Winnych (52)
21.15 Sanatorium miłości IV (10)
22.10 Sanatorium miłości. Kulisy programu IV
22.20 Zakochana Jedynka – Miłość w genach – komedia, Wielka Brytania 2019, reż.: Sasha Colington, wyk.: Natacha Basset, Maeve Dermody
00.05 Tylko dla odważnych – film akcji, USA 2017, reż.: Joseph Kosinski, wyk.: Josh Brolin, Miles Teller, Jeff Bridges
02.25 Siedem śmiertelnych życzeń – film fabularny, USA 2017, reż.: John R. Leonetti, wyk.: Joey King, Ryan Phillippe, Ki Hong Lee
04.05 Jaka to melodia? (4870)
04.55 Z pamięci: Brycht, cz. 2
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2632) – serial obyczajowy TVP, reż.: Jarosław Banaszek, wyk.: Kamila Janik, Jakub Dmochowski, Jacek Rożenek, Elżbieta Romanowska, Marieta Żukowska, Lesław Żurek, Natalia Sierżputowska, Monika Dryl, Wiktoria Gąsiewska, Wojciech Solarz; **06.25** Barwy szczęścia (2633) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1659) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.05** Smaki świata – po iberyjsku (33) – magazyn; **11.40** Program rozrywkowy; **12.45** Program rozrywkowy; **14.00** Familiada (2809) – teleturniej; **14.35** Koło fortuny (966) – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022 (12); **Kombi** – widowisko muzyczne; **16.15** Big Music Quiz – teleturniej muzyczny; **17.05** Łajki; **17.30** Rodzinka.pl (259) – serial komediowy TVP; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (92) – teleturniej; **18.55** Na sygnale (376) – serial fabularny; **19.25** Na sygnale (377)
20.00 Postaw na milion (289) – teleturniej
21.00 Ucieczka z Pretorii – film fabularny, Wielka Brytania 2020, reż.: Francis Annan, wyk.: Daniel Radcliffe, Daniel Webber, Ian Hart, Mark Leonard Winter
22.55 Kino bez granic – Wszystko gra – musical
00.40 Anatomia zła – dramat, reż.: Jacek Bromski, wyk.: Krzysztof Stroiński, Marcin Kowalczyk, Piotr Kowalczyk, Andrzej Seweryn, Magdalena Kuta, Anna Dereszowska, Krzysztof Czeczot, Łukasz Simlat, Marcin Perchuć
02.50 Na linii wroga – film akcji, USA 1997, reż.: Mark Griffiths, wyk.: Thomas Ian Griffith, Chris Mulkey, Courtney Gains
04.20 Rodzinka.pl – serial TVP
04.50 Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień; **06.24** Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.01** Serwis Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Wronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **12.52** Pogoda; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debaty Senior; **15.29** Serwis Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Serwis Info Dzień weekend; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** INFO V4+; **19.05** Głębia ostrości
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.43 Pogoda
21.50 Strefa starcia
23.00 INFO Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.52 Pogoda
01.06 Wronicza 17
02.15 Minęła 20
03.10 INFO V4+
03.35 Głębia ostrości
04.05 Filmy Dokumentalne
TVP INFO
05.13 Agrobiznes – podsumowanie

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.45** Msza z Księdzem Jerzym; **06.25** Dulce et decorum est pro Patria mori; **07.25** Muzyczne chwile; **07.45** Ocali od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** Prymas Stefan Wyszyński; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** Msza święta z Jasnej Góry; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Cuda Jezusa; **11.30** Art deco; **11.40** Zofia Czeska – błogosławiona na nasze czasy; **12.00** Regina Coeli z Ojcem Świętym Franciszkiem; **12.20** Siła modlitwy; **13.10** Mój brat papież; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.10** Muzyczne chwile; **14.30** 7 Kościołów Apokalipsy; **15.00** Wieś – to też Polska; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **16.45** Serce i oblicze Boga; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Sól Ziemi; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści z Księgi Cnót
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Święty na każdy dzień
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Stan Bezpieczeństwa Państwa
21.55 W poszukiwaniu dowodów – spór wokół Mojżesza
23.00 Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 15 maja; **06.50** Dominum montes – góry Jana Pawła II – film dok; **08.00** Msza grekokatolicka; **09.00** Przylbice i kaptury (8); **10.05** Marian na wojnie. Animowana historia Mariana Walentyńcowicza – film anim.; **10.25** Polska śródziemnomorska (6) – magazyn kulinarny; **11.00** Wojownicy czasu; **11.40** Planety: Saturn (4); **12.35** Brazylia. Historia naturalna – Rajskie wybrzeże – serial dok; **13.30** W kotle historii; **14.05** U Pana Boga za miedzą – komedia, reż.: Jacek Bromski; **16.00** Nie taka prosta historia; **16.30** Giganci historii; **17.25** Sekrety Morza Śródziemnego – Tajemnica Dantona (6); **17.55** Młody Piłsudski (8) – serial historyczny TVP; **18.50** Czołgi. Historia sukcesu – film dok.; **19.55** Fidel Castro: nieznane taśmy – film dok.; **21.05** Bitwa o Anglię – dramat wojenny, Wielka Brytania 1969, reż.: Guy Hamilton; **23.20** Śladami Eskulapa; **23.55** Medyceusz Wspaniali (10) – serial kostiumowy; **00.55** Opowieść o Aleksandrze Kamińskim – film dok.; **02.10** Szerokie tory; **03.25** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

06.55 Zaśpiewajmy to jeszcze raz – Na zegarze; **07.25** Zaśpiewajmy to jeszcze raz – Podróże z Hagawem – porwanie; **08.00** Liturgia prawosławna z cerkwi w Przemyślu; **09.05** Baśń o Trzech Konikach – baśń filmowa; **10.05** Szpital na peryferiach (8); **11.10** Trzeci punkt widzenia; **12.10** Lew w zimie – dramat historyczny, reż.: Anthony Harvey; **14.35** Wędrowiec Polski; **15.15** Teatr/Opera/Balet/Koncert; **17.15** Niedziela z... Wojciechem Kościelniakiem; **18.05** Niedziela z... „Tak Jest” – piosenki Jacques’a Brela – koncert galowy 33. Przeglądu Piosenki Aktorskiej (cz. 1); **19.20** Niedziela z... KFPP Opole. (O)Polskie Hity Wszech Czasów – piosenki Wojciecha Młynarskiego; **20.00** West Side Story – musical, USA 1961; **22.40** Scena muzyczna – Marta Zalewska – koncert; **23.40** Trzeci punkt widzenia; **00.20** Detroit – film fabularny, USA 2017, reż.: Kathryn Bigelow; **02.50** Twarz Carlotty – film anim.; **02.55** Kominarczyk – film anim.; **03.00** Jeż – film anim.; **03.05** Należniki – film anim.; **03.25** Niezwyciężony – USA 2017, reż.: David Gordon Green; **05.40** Teledyski; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.35 Uwaga!; **05.55** Kuchenne rewolucje 9 (8); **06.55** Nowa Maja w ogrodzie 6 (10); **07.25** Akademia ogrodnika (10); **07.30** Tak smakuje dzięki (1); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Co za tydzień; **12.10** Tylko mnie Kochaj – komedia, Polska 2006, reż.: Ryszard Zatorski, wyk.: Maciej Zakościelny, Agnieszka Grochowska; **14.25** Shrek – komedia, USA/Japonia 2001, reż.: Andrew Adamson; **16.25** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (11); **17.25** Tak smakuje dzięki (2); **18.00** Totalne remonty Szelągowskiej 4 (6); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.30** Kronika Speedway Grand Prix (2); **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.05** MasterChef Junior 7 (10); **21.35** Mocny rycearz powstaje – film przygodowy, USA/Wielka Brytania 2012, reż.: Christopher Nolan, wyk.: Christian Bale, Tom Hardy, Marion Cotillard, Anne Hathaway, Joseph Gordon-Levitt, Michael Caine, Gary Oldman, Morgan Freeman, Matthew Modine; **01.00** Kuchenne rewolucje 24 (11); **02.00** Uwaga!; **02.15** Noc Magii (1003); **03.30** Kto was tak urządził; **04.00** Kto was tak urządził; **04.30** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.10** Aleksander – okropny, straszny, niezbyt dobry, bardzo zły dzień – film familijny, USA 2014, reż.: Arteta Miguel; **09.55** Sezon na misia – film animowany, USA 2006, reż.: Roger Allers, Jill Culton; **11.50** Madagaskar 3 – film animowany, USA 2012; **13.50** Sami Swoi – komedia, Polska 1967, reż.: Sylwester Chęciński, wyk.: Wacław Kowalski, Władysław Hańcza; **15.45** Twoja Twarz Brzmi Znamym (165); **17.40** Nasz Nowy Dom (262); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie (443); **20.00** Kabaret na żywo. Nowy skŁAD (107); **22.05** Drużyna A – komedia sensacyjna, USA 2010, reż.: Joe Carnahan
00.45 Jack i Jill – komedia, USA 2011, reż.: Dennis Dugan, wyk.: Rohan Chand, Eugenio Derbez, Katie Holmes, Al Pacino, Adam Sandler, Elodie Yung; **02.40** Mroczna wieża – film fantasy, USA 2017, reż.: Nikolaj Arcel, wyk.: Idris Elba, Dennis Haysbert, Claudia Kim, Matthew McConaughey, Tom Taylor; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (637) – serial obyczajowy; **05.55** Wspaniałe stulecie (17) – serial kostiumowy; **07.00** Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Okiem Wiary – magazyn; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (85) – serial TVP; **09.35** Komisarz Alex (198) – serial TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (276) – serial TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** BBC w Jedynce: Inteligentne zwierzęta (6) – esej dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (1); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (638) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Telexpress; **17.15** Kasta to melodia; **17.55** Klan (3999); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport **23.00** Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (530)
21.00 Teatr Telewizji: Damy i Huzary – reż.: Olga Lipińska, wyk.: Danuta Szafłarska, Ryszarda Hanin, Zofia Kucówna, Bożena Dykiel, Anita Dymaszówna, Barbara Młynarska, Danuta Rastawicka, Marek Walczewski, Bronisław Pawlik, Wojciech Pokora
22.35 Świat bez fikcji – Tajne wojny w Kosmosie – film dokumentalny
23.40 Robocop 3 – film fabularny
01.35 Miłość w genach – komedia, Wielka Brytania 2019, reż.: Sasha Collington, wyk.: Natacha Basset, Maeve Dermody
03.20 Trzeci oficer (4) – serial sensacyjny TVP
04.05 Paryskie mosty – film dok.
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP; **05.30** M jak miłość (1529) – serial TVP; **06.25** Rwanda 2020 – Polscy misjonarze w kraju tysiąca wzgórz; **06.35** Rwanda 2020 – Polscy misjonarze w kraju tysiąca wzgórz; **06.55** Familiada (2712) – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.35** Panorama; **10.40** Pytanie na śniadanie; **11.05** Rodzinka.pl (249) – serial komediowy TVP; **11.35** Barwy szczęścia (2633) – serial obyczajowy TVP; **12.10** Nabożeństwo ewangelickie – ordynacja kobiet; **13.15** Zranione ptaki (37) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque (92) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (170); **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny (967) – teleturniej; **16.35** Familiada (2713) – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (111) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.15** Va Banque (93) – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (38) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2633) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2634) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20.55 M jak miłość (1660)
21.55 Ines, pani mej duszy (10) – serial kostiumowy
22.55 W trybach zbrodni (7) – serial kryminalny, Szwecja 2019, reż.: Richard Holm, wyk.: Kristoffer Jonert, Julia Schacht, Hanna Alstroem, Emilia Roosmann, Anastasios Soulis, Rene Temte, Gabriel Gunerius Fevang
24.00 Sofia – film fabularny, Katar/ Francja 2018
01.35 O mnie się nie martw (2)
02.35 Powrót do Montauk – Niemcy 2017, reż.: Volker Schlöndorff
04.25 Rodzinka.pl – serial TVP
04.50 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agropogoda; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.10 O co chodzi
03.40 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.05 Podróże z historią
05.15 Agrobiznes

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Papież Franciszek – człowiek modlitwy i przyjaciel ubogich; **07.25** Szkaplerz znak Maryi; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacja dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.15** Chrystus w Biblii i Kodzie Leonarda da Vinci; **09.30** Opowieści z Księgi Cnot; **10.00** Informacja dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Stan Bezpieczeństwa Państwa; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** 20 lat dla świata; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacja dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.20** Muzyczne chwile; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** „Będę jej głównym Patronem” – Andrzej Bobola 1809 r.; **15.20** „Zostaliśmy z Bogiem, Panie Pułkowniku”; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacja dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.25** Święty na każdy dzień
17.30 Spotkanie Rodziny Radia Maryja w sanktuarium MB Fatimskiej na Krzeptówkach
20.00 Informacja dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myślarz Ojczyzna – program publicystyczny
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacja dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Mojżesz – 10 przykazań – serial fabularny
22.55 Męczennostwo św. Perpetuy – film dokumentalny
23.45 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 16 maja; **07.00** Pogranicze w ogniu (1) – serial TVP; **08.05** Ex Libris (502); **08.35** Historia Polski – Zamach – film dok.; **09.30** Sensacje XX wieku: Wojna polsko-bolszewicka 1920 rok; **10.20** Wyspy czasów Odyseusza – Urok Księżyca; **11.20** W PRLu; **11.55** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (9); **13.15** U Pana Boga za miedzą – komedia, reż.: Jacek Bromski; **15.20** Brazylia. Historia naturalna – Rajskie wybrzeże – serial dok.; **16.20** Flesz historii (589); **16.35** Dzieje człowieka ubranego – Spodnie; **17.10** Pogranicze w ogniu (2) – serial TVP; **18.15** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **18.50** Spór o historię; **19.25** Historia Polski: Mój Tata – film dok.; **20.25** Traperzy, którzy zbudowali Amerykę (2); **21.55** Wieniawa – film dok.; **23.05** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy: Król i cesarz. 1515–1558 (4) – serial dok.; **24.00** Szerokie tory; **00.35** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.05** Sensacje XX wieku; **02.05** Encyklopedia II wojny światowej; **02.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **07.55** Wydarzenie aktualne; **08.25** Niedziela z... Wojciechem Kościelniakiem; **09.15** Zmruż oczy – film obyczajowy, reż.: Andrzej Jakimowski; **11.00** Pogranicze w ogniu (17); **12.05** Pogranicze w ogniu (18); **13.30** Czula noc – film anim.; **13.45** Niezapominajki – film anim.; **13.50** Wąsy – film anim.; **14.10** Reżyserzy: Joseph Mankiewicz; **15.10** West Side Story – musical, USA 1961; **17.55** Trzeci punkt widzenia; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Dickensia 6 – serial kostiumowy; **20.00** Anioł – film fabularny, reż.: Luis Ortega; **22.05** Kronos – Głód; **22.45** Jak pies z kotem – film fabularny, reż.: Janusz Kondratiuk, wyk.: Lucyna Malec, Robert Więckiewicz, Olgierd Łukaszewicz, Bożena Stachura, Aleksandra Konieczna; **00.40** Scena muzyczna – Marta Zalewska – koncert; **01.45** Ogród rozkoszy ziemskich – film obyczajowy, reż.: Lech Majewski; **03.45** Informacje kulturalne; **04.15** Usłyszeć mój krzyk – film dok.; **05.10** Dziewce z ciotkiem – film dok.; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.15 Uwaga!; **05.30** Nowa Maja w ogrodzie 6 (11); **05.55** Akademia ogrodnika (11); **06.05** Ukryta prawda (1209); **06.55** Wszystkiego słodkiego: Baklava (40); **07.00** Kuchenne rewolucje 12 (2); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Mile wieści 3 (4); **11.50** Ukryta prawda (1403); **12.50** Wszystkiego słodkiego: Baklava (40); **13.00** Tajemnice miłości (41); **14.05** Ukryta prawda (1210); **15.10** Ukryta prawda (1004); **16.10** Ten moment (6); **16.45** Kuchenne rewolucje 12 (3); **17.55** Ukryta prawda (1043); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 20 (3423) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (465); **21.35** Totalne remonty Szegalowskiej 4 (7); **22.45** Nocny pościg – film sensacyjny, USA 2015, reż.: Jaime Collet-Serra, wyk.: Liam Neeson, Ed Harris, Joel Kinnaman, Boyd Holbrook, Bruce McGill, Vincent D'Onofrio; **01.00** Przez Atlantyk (1); **02.05** Co za tydzień; **02.35** W garniturach (7); **03.25** Uwaga!; **03.40** Noc Magii (1004); **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.40** Malanowski i Partnerzy (754); **10.10** Malanowski i Partnerzy (755); **10.40** Dlaczego ja? (1010); **11.40** Gliniarze (232); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (885); **14.40** Dlaczego ja? (931); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (686); **17.00** Gliniarze (695); **18.00** Pierwsza miłość (3427); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Niezniszczalni 3 – film akcji, USA/Francja, 2014, reż.: Patrick Hughes, wyk.: Antonio Banderas, Harrison Ford, Mel Gibson, Dolph Lundgren, Arnold Schwarzenegger, Sylvester Stallone, Wesley Snipes; **22.55** Zakładnik – thriller, USA 2004, reż.: Michael Mann, wyk.: Tom Cruise, Jamie Foxx, Jada Pinkett Smith, Mark Ruffalo, Peter Berg, Bruce McGill; **01.25** Snajper: Dziedzictwo – film akcji, USA 2014, reż.: Don Michael Paul; **03.30** Świat według Kiepskich (209); **04.10** Świat według Kiepskich (35); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (638) – serial obyczajowy; **06.00** Wspaniałe stulecie (18); **07.00** Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (86) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (199) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (277) – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynce: Zwierzęta (1) – serial dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (19); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (639); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? (4871); **17.55** Klan (4000); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (531)
21.00 Tacy byliśmy – cykl reportaży
21.40 Magazyn Ekspresu Reporterów

22.45 Ocaleni – reality show
23.50 Magazyn śledczy Anity Gargas – magazyn

00.25 Immortals. Bogowie i Herosi – film fantasy, USA 2011
02.25 Przysięga (13) – serial TVP, reż.: Filip Zyer, wyk.: Marek Bukowski, Michał Siński, Kinga Ilgner, Marcin Sianko, Anna Czartoryska, Zofia Zborowska, Anna Szymańczyk, Bartosz Gelner, Mateusz Banasiuk, Kamil Przysięga

03.25 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.20 Notacje: Wojciech Narębski
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP; **05.35** M jak miłość (1530) – serial TVP; **06.25** „Przyjdź jako mądrość do dzieci...” – reportaż; **06.55** Familia-da (2713) – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Rodzinka.pl (250) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2634) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny (967) – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (38) – serial obyczajowy; **14.00** Va Banque (93) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (171) – serial fabularny; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny (968) – teleturniej; **16.35** Familia-da (2714) – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (112) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (94) – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (39) – serial obyczajowy

19.35 Barwy szczęścia (2634)
20.10 Barwy szczęścia (2635)
20.40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20.55 M jak miłość (1661) – serial TVP

21.55 Ines, pani mej duszy (11) – serial kostiumowy
22.50 W trybach zbrodni (8)
23.50 Ludzkie historie – Jazda obowiązkowa – film dokumentalny

01.10 Chłopi, cz. II – film fabularny, reż.: Jan Rybkowski, wyk.: Władysław Hańcza, Emilia Krakowska, Krystyna Królówna, Ignacy Gogolewski, Bronisław Pawlik, Jadwiga Chojnacka, Tadeusz Fijewski, Franciszek Pieczka

02.40 Opór – dramat, USA/Wielka Brytania 2008, reż.: Edward Zwick, wyk.: Daniel Craig, Liev Schreiber, Jamie Bell, George MacKay

04.50 Rodzinka.pl – serial TVP
05.15 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agropogoda; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.10 O co chodzi
03.30 Podróże z historią
04.50 wojsko-polskie.pl
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Zawód: Prymas Polski; **05.55** Śmiały duchem. Abraham Joshua Heschel; **06.55** Piloci. Biało-czerwoni z Dębina; **07.45** Święty na każdy dzień; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.45** Muzyczne chwile; **09.00** Papież Polak do Rodaków; **09.40** Ivato; **09.55** Święty na każdy dzień; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej; **10.45** Zew natury; **11.05** Bernadetta księżniczka z Lourdes; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Możesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Wytrwali w wierze; **15.30** Procesja dziejów; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.25** Tajemnice Watykanu; **16.55** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.05** Święty na każdy dzień

17.10 Prosto o gospodarce
17.30 Zostań Żołnierzem RP
17.50 Muzyczne chwile
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Regina Coeli
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci

20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja

21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Możesz – 10 przykazań
22.55 Paweł – apostoł łask
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

07.00 Był taki dzień – 17 maja; **07.10** Pogranicze w ogniu (2); **08.10** Flesz historii (589); **08.35** Historia Polski: Mój Tata – film dok.; **09.35** Sensacje XX wieku: Decydujący cios; **10.30** Lot do wolności – film dok.; **11.30** Polska śródlądziomorska (7); **12.00** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (10); **13.00** Rok 1982. Kalendarium (20); **13.10** Czolgi. Historia sukcesu – film dok.; **14.15** Traperzy, którzy zbudowali Amerykę (2); **15.35** Wojna w eterze (112); **15.45** Sekrety Morza Śródziemnego – Tajemnica Dantona (6); **16.20** Polacy na morze (15); **16.55** Pogranicze w ogniu (3); **18.00** W PRL-u; **18.30** Rodziny Wykłych mają głos: Andrzej Kończykowski; **19.00** Historia Polski: Święci z sąsiedztwa – Wojtyłowie – w drodze na ołtarze – film dok.; **20.00** Persowie. Historia Iranu (2) – serial dok.; **21.00** Oblicza wojny (6); **21.55** Bitwa o Anglię – dramat wojenny; **00.05** Droga do środka – cykl reportaży; **01.00** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.30** Sensacje XX wieku; **02.25** Encyklopedia II wojny światowej; **03.00** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Co się dzieje (103); **07.25** Muzyczne poranki; **08.05** Informacje kulturalne; **08.35** Wędrowiec Polski; **09.15** 300 mil do nieba – dramat, reż.: Maciej Dejczer; **11.00** Pogranicze w ogniu (19); **12.10** Pogranicze w ogniu (20); **13.30** Ostatnia góra – film dok.; **15.10** Przyjście na dziesięć osób plus trzy – film TVP, reż.: Jerzy Gruza; **16.20** Szczęśliwy człowiek – film obyczajowy, reż.: Małgorzata Szumowska; **18.00** Co dalej?; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Dickensiada 7 – serial kostiumowy; **20.00** Aszantka – spektakl teatralny; **21.30** Do dzieła – magazyn; **22.00** Kwiecień – film fabularny, reż.: Nanni Moretti; **23.30** Co dalej?; **00.05** Młoda Polska: Dog Days – film krótkometrażowy; **00.35** Jak pies z kotem – film fabularny, reż.: Janusz Kondratiuk; **02.30** Plac Zbawiciela – dramat, reż.: Joanna Kos-Krauze, Krzysztof Krauze; **04.20** Informacje kulturalne; **04.40** Superciężki – film dok.; **05.10** Teledyski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1210) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje 12 (3) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1043); **12.55** Tajemnice miłości (42); **14.00** Ukryta prawda (1211); **15.05** Ukryta prawda (1005); **16.10** Ten moment (7); **16.45** Kuchenne rewolucje 12 (4) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.55** Ukryta prawda (1044); **19.00** Fakty – magazyn informacyjny; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 20 (3424) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (466); **21.35** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (12); **22.40** Kuba Wojewódzki 16 (12); **23.40** Superwizjer (1243) – magazyn reporterów; **00.15** Skazana (3) – serial; **01.15** Zabójcza broń 2 (6); **02.10** Uwaga!; **02.25** Noc Magii (1005); **03.40** Kto was tak urządził; **04.10** Kto was tak urządził; **04.35** Kto was tak urządził; **05.00** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.40** Malanowski i Partnerzy (756); **10.10** Malanowski i Partnerzy (757); **10.40** Dlaczego ja? (1011); **11.40** Gliniarze (233); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (886); **14.40** Dlaczego ja? (932); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (687); **17.00** Gliniarze (696); **18.00** Pierwsza miłość (3428); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Szklana pułapka 3 – film akcji, USA 1995, reż.: John McTiernan, wyk.: Bruce Willis, Jeremy Irons, Samuel L. Jackson, Graham Greene, Colleen Camp, Larry Bryggman, Anthony Peck; **23.00** Niezniszczalny – thriller, USA 2000, reż.: Shyamalan M. Night, wyk.: Bruce Willis, Samuel L. Jackson, Robin Wright Penn, Treat Clark Spencer, Eamonn Walker, Charlayne Woodard; **01.15** Niezniszczalny 3 – thriller, USA/Francja 2014, reż.: Patrick Hughes; **04.05** Świat według Kiepskich; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (639) – serial obyczajowy; **06.00** Wspaniałe stulecie (19) – serial kostiumowy; **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Rodzinny eks-pres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (87) – serial TVP; **09.40** Komisarz Alex (200) – serial TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (278) – serial TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Rok w ogrodzie Extra – magazyn; **12.50** Natura w Jedyńce: Zwierzęta (2); **14.00** Wspaniałe stulecie (20); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (640); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? (4872); **17.55** Klan (4001); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (532)
21.00 Tranzyt – film fabularny, USA 2012, reż.: Antonio Negret, wyk.: Jim Caviezel, James Frain, Sterling Knight, Dora Baird
22.40 Historia bez tajemnic – Tylko wiatr – film dokumentalny
23.50 Projekt Joshua – film fabularny, Niemcy 2018, reż.: Jochen Alexander Freydank, wyk.: Franziska Weisz, Lina Huesker, Torben Liebrecht
01.55 Królowie śródmięścia (10) – serial obyczajowy
02.50 Wszystkie pieniądze świata (2) – serial TVP, reż.: Andrzej Kotkowski, wyk.: Maciej Stuhr, Radek Elis, Joanna Benda
03.55 wojsko-polskie.pl (19)
04.25 Notacje: Anna Szalapak
04.40 Zakończenie dnia

TVP 2

05.35 M jak miłość (1531) – serial TVP; **06.30** Przechodniem byłem między wami... – reportaż; **06.55** Familiada (2714) – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.35** Panorama; **10.40** Pytanie na śniadanie; **11.10** Rodzinka.pl (251) – serial komediowy TVP; **11.45** Barwy szczęścia (2635) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Kolo fortuny (968) – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (39) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque (94) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (172) – serial fabularny TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Kolo fortuny (969) – teleturniej; **16.35** Familiada (2715) – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (113) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (95) – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (40) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2635)
20.10 Barwy szczęścia (2636)
20.40 Kulisy seriali „Na dobre i na złe” i „Na sygnale”
20.55 Na dobre i na złe (848) – serial TVP
21.55 Empire State: Ryzykowna gra – film akcji, USA 2013, reż.: Dito Montiel, wyk.: Dwayne Johnson, Liam Hemsworth, Emma Roberts
23.40 Lato w stadninie – film fabularny, Niemcy 2019, reż.: Sharon von Wietersheim, wyk.: Lea Holtwick, Moritz Bäckering, Heiner Lauterbach
01.35 Trzy dni Kondora (1) – serial
02.35 Kraina miodu – film dokumentalny, Macedonia 2019, reż.: Tamara Kotevska, Ljubomir Stefanov
04.15 Artyści (6) – serial TVP
05.05 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agropogoda; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.10 O co chodzi
03.35 Podróże z historią
03.45 Podróże z historią
04.50 INFO V4+
05.17 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Tam, gdzie Bóg płacze; **06.05** Żywa nie tradycji; **06.35** Święty na każdy dzień; **06.40** Spektakl teatralny: Powrót posła; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Opowieści Starego Testamentu; **09.30** Sanktuarium polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audycja Generalna Ojca Świętego Franciszka z Watykanu; **11.00** Syria; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** *Msza Święta*; **14.00** Słowo życia; **14.10** Mojżesz – 10 przykazań; **15.05** Fatima – orędzie na dziś; **15.35** Zambia – Lusa-ca; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszynski – historia; **17.00** Po stronie prawdy; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek – film animowany
20.00 Informacje dnia
20.20 *Różaniec*
20.50 Myśląc Ojczyzna – program publicystyczny
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Mojżesz – 10 przykazań – serial fabularny
22.55 Katedra w Chartres – święta geometria
23.55 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 18 maja; **07.00** Pogranicze w ogniu (3); **08.10** Przypadek na tropie; **08.40** Polacy na morze (16); **09.10** Historia Polski: Święci z sąsiedztwa – Wojtyłowie; **10.05** Sensacje XX wieku: Skarby Trzeciej Rzeszy; **11.05** Maria Kopnicka – film dok.; **12.00** Rodziny Wykłych mają głos – Andrzej Kończykowski; **12.30** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (11); **13.35** Tajemnice Paryża (8); **14.35** Persowie. Historia Iranu (2) – serial dok.; **15.40** Oblicza wojny (6); **16.25** Flesz historii – ekstra; **16.35** Historia Mediów: Media story; **17.05** Pogranicze w ogniu (4); **18.10** Było, nie minęło; **18.40** Nie taka prosta historia; **19.10** Historia Polski: Taśmy Chromińskiego – film dok.; **20.15** Tajemnice III Rzeszy 2 (5); **21.15** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy. Król i cesarz. 1515–1558 (4); **22.15** Prymas. Trzy lata z tysiąca – dramat, reż.: Teresa Kotlarczyk; **00.05** Lidia Lwow-Eberle. Pro Memoria – film dok.; **00.50** Było, nie minęło; **01.25** Sensacje XX wieku: Skarby Trzeciej Rzeszy 12; **02.20** Encyklopedia II wojny światowej; **02.55** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** Informacje kulturalne; **08.30** Co dalej?; **09.20** Szczęśliwy człowiek – film obyczajowy, reż.: Małgorzata Szumowska; **11.00** Pogranicze w ogniu (21); **12.15** Pogranicze w ogniu (22); **13.30** Dzień w muzeum Orsay – film dok.; **14.35** Kocie ślady – film TVP, reż.: Paweł Komorowski; **16.05** Rysa – dramat, reż.: Michał Rosa, wyk.: Jadwiga Jankowska-Cieślak, Krzysztof Stroiński, Ewa Telega; **17.45** Którędy po sztukę – Bernard Strozzi – magazyn; **17.50** Przestrzeń pamięci – Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – magazyn; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Dickensia 8 – serial kostiumowy; **20.00** Tajemnica Błędego Konia – serial; **20.55** Olii Maki. Najszczęśliwszy dzień jego życia – film fabularny, reż.: Juho Kuosmanen; **22.40** Analogowy wizjoner – film dok.; **00.30** Jazz – Music Live Collection – Monty Alexander – koncert; **01.45** Kwiecień – film fabularny, reż.: Nan-ni Moretti; **03.15** Informacje kulturalne; **03.50** Teledyski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1211); **07.00** Kuchenne rewolucje 12 (4) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1044); **12.55** Tajemnice miłości (43); **14.00** Ukryta prawda (1212); **15.05** Ukryta prawda (1006); **16.10** Ten moment (8); **16.45** Kuchenne rewolucje 12 (5) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.55** Ukryta prawda (1045); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 20 (3425) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (467); **21.35** Skazana (4) – serial; **22.45** Miasto złodziei – film sensacyjny, USA 2010, reż.: Ben Affleck, wyk.: Ben Affleck, Rebecca Hall, Jon Hamm, Jeremy Renner, Blake Lively, Pete Postlethwaite; **01.15** Superwizjer (1243) – magazyn reporterów; **01.50** W garniturach (7) – serial; **02.35** Uwaga!; **02.50** Noc Magii (1006); **04.05** Kto was tak urządził; **04.35** Kto was tak urządził; **05.00** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.40** Malanowski i Partnerzy (758); **10.10** Malanowski i Partnerzy (759); **10.40** Dlaczego ja? (1012); **11.40** Gliniarze (234); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (887); **14.40** Dlaczego ja? (933); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (688); **17.00** Gliniarze (697); **18.00** Pierwsza miłość (3429); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Mecenas Porada (12); **20.15** Nie ma mocnych (wersja kolorowa) – komedia, Polska 1974, reż.: Sylwester Chęciński; **23.25** Szkoła uwodzenia 3 – komedia, USA 2004, reż.: Ziehl Scott, wyk.: Kerr Smith, Kristina Anapau, Tom Parker, Michael Pemberton, Natalie Ramsey, Nathan Wetherington, Yvonne Melissa Lewis; **01.05** Szklana pułapka 3 – film akcji, USA 1995, reż.: John McTiernan, wyk.: Bruce Willis, Jeremy Irons, Samuel L. Jackson, Graham Greene; **03.55** Świat według Kiepskich (234); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkopy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (640); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Dobre historie – magazyn; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwa drans polityczny; **08.35** Ranczo (88) – serial TVP; **09.35** Komisarz Alex (201) – serial TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyne: Zwierzęta (3) – serial dokumentalny; **14.00** Wspañale stulecie (21); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (641); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? (4873) – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (4002); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (533)
21.00 Na sygnale (378)
21.35 Sprawa dla reportera
22.35 Magazyn śledczy Anity Gargas – magazyn
23.15 Magazyn kryminalny 997
00.10 Magazyn Ekspresu Reporterów
01.10 Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – Z czym na Rosję? – talk-show
01.55 Glina (8) – serial kryminalny TVP, reż.: Władysław Pasikowski, wyk.: Jerzy Radziwiłowicz, Maciej Stuhr, Jacek Braciak, Anna Cieślak, Urszula Grabowska
02.55 Ocaleni – reality show
03.50 Sprawa dla reportera
04.35 Magazyn śledczy Anity Gargas
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 M jak miłość (1532) – serial TVP; **06.20** Smaki świata – po iberyjsku – magazyn; **06.55** Familiada (2715) – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.35** Panorama; **10.40** Pytanie na śniadanie; **11.10** Magazyn Ekumeniczny – magazyn; **11.50** Barwy szczęścia (2636) – serial obyczajowy; **12.30** Koło fortuny (969) – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (40) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque (95) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (173) – serial fabularny; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny (970) – teleturniej; **16.35** Familiada (2716) – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (114) – serial obyczajowy, Turcja 2020, reż.: Cagri Bayrak, wyk.: Ibrahim Celikkol, Senan Kara, Demet Ozdemir, Zuhale Gencer, Engin Hepileri; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (96) – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (41) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2636) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2637)
20.40 Kulisy serialu „Ojciec Mateusz”
20.55 Ojciec Mateusz (353) – serial kryminalny TVP
21.55 Skarbiec – film kryminalny, USA 2016, reż.: Benjamin Brewer, Alex Brewer, wyk.: Nicolas Cage, Elijah Wood, Jerry Lewis, Steven Williams
23.40 Terrorysta – film fabularny, Wielka Brytania 2012, reż.: Hadi Hajaig, wyk.: Sean Bean, Abhinav Galey, Charlotte Rampling
01.40 Piekło – thriller, Niemcy/Austria 2017, reż.: Stefan Ruzowitzky, wyk.: Violetta Schurawlow, Tobias Moretti
03.25 Gomorra (12) – serial, Włochy/Niemcy 2014, reż.: Roberto Saviano
04.20 Rodzinka.pl – serial TVP
04.45 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agropogoda; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** W Kontrze; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Forum
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.30 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.20 Podróże z historią
04.35 Podróże z historią
05.38 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 On woła Cię!; **05.55** Słowo życia; **06.00** Audiencja Generalna Ojca Świętego Franciszka z Watykanu; **07.00** Sanktuarium Maryi Matki Słowa w Kibeho w Rwandzie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Przypadki Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.20** Brat Franciszek; **09.50** Młodzi Światu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyznę; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.10** Muzyczne chwile; **13.20** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”; **13.30** *Msza święta z Jasnej Góry*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** To nic takiego; **15.45** Święty na każdy dzień; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.05** Akademia pro-life
17.10 Śladami historii
17.15 W górskim domku ogrodnika
17.30 Odpowiedzialni za Kościół
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Regina Coeli
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przyjaciele i bohaterowie
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Głos Polski
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.50 Kaplica Pamięci – Dzień upamiętniający Polaków ratujących żydów
23.30 Powołanie w powołaniu
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 19 maja; **07.00** Pogranicze w ogniu (4); **07.55** Wojna w eterze (113); **08.05** W kotłach historii; **08.35** Historia Polski: Taśmy Chrońskiego – film dok.; **09.35** Sensacje XX wieku: Czerwona orkiestra; **10.35** Kazimierz Górski. Podróż sentymentalna – reportaż; **11.00** Trykot z orłem – film dok.; **11.25** Historia Mediów: Media story; **11.50** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (12); **13.00** Chiny: starodawne królestwo przyrody – Środokowe Chiny, czyli ekwilibrystyka – cykl dok.; **14.05** Historia broń – Broń miotająca (1); **15.05** Tajemnice III Rzeszy 2 (5) – cykl dok.; **16.05** Taśmy bezpieki; **16.35** Pogranicze w ogniu (5); **17.40** Spór o historię; **18.15** Polska śródziemnomorska (7) – magazyn kulinarny; **18.50** Historia Polski: Seans – film dok.; **20.05** Od Hallera do Pattona – film dok.; **21.00** Giganci historii; **21.50** Sady, przesady; **22.40** Sady, przesady; **23.25** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **24.00** Sensacje XX wieku; **00.55** Encyklopedia II wojny światowej; **01.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.10** Informacje kulturalne; **08.35** Kronos – Głód; **09.20** Rysa – dramat, reż.: Michał Rosa; **11.00** Pogranicze w ogniu (23); **12.15** Pogranicze w ogniu (24); **13.30** Harry Gruyaert – fotograf – film dok.; **14.40** Schody – film anim.; **15.25** Faraon – dramat, reż.: Jerzy Kawalerowicz; **18.00** Co dalej?; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Dickensia 9 – serial kostiumowy; **20.00** Wstęp do filmu „Yalda, noc przebaczenia”; **20.05** Yalda, noc przebaczenia – dramat, 2019, reż.: Massoud Bakshsi, wyk.: Sadaf Asgari, Behnaz Jafari, Babak Karimi; **21.45** Wędrowiec Polski; **22.20** Berlin Live – Simple Minds – koncert; **23.40** Co dalej?; **00.15** Oli Maki. Najszczęśliwszy dzień jego życia – film fabularny, 2016, reż.: Juho Kuosmanen, wyk.: Oona Aiolia, Jarkko Lahti, Eero Milonoff, Joanna Haartti; **01.55** Przebaczone – dramat, reż.: Marek Stachurski; **03.40** Bandyta – dramat, 1997, reż.: Maciej Dejczer; **05.15** Informacje kulturalne; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1212); **07.00** Kuchenne rewolucje 12 (5); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1045); **12.55** Tajemnice miłości (44); **14.00** Ukryta prawda (1213); **15.05** Ukryta prawda (1007); **16.10** Ten moment (9); **16.45** Kuchenne rewolucje 12 (6) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.55** Ukryta prawda (1046); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 20 (3426) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (468); **21.35** Kuchenne rewolucje 24 (12); **22.45** Vinci – komedia, Polska 2004, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Robert Więckiewicz, Borys Szczyg, Jan Machulski, Kamilla Baar, Marcin Dorociński; **01.00** Blade, Wieczny Łowca II – horror, USA/Niemcy 2002, reż.: Guillermo Del Toro, wyk.: Wesley Snipes, Kris Kristofferson, Ron Perlman, Leonor Varela, Norman Reedus, Thomas Kretschmann; **03.15** Uwaga!; **03.30** Noc Magii (1007); **04.50** Kto was tak urządził; **05.15** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.40** Malanowski i Partnerzy (760); **10.10** Malanowski i Partnerzy (761); **10.40** Dlaczego ja? (1013); **11.40** Gliniarze (235); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (888); **14.40** Dlaczego ja? (934); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (689); **17.00** Gliniarze (698); **18.00** Pierwsza miłość (3430); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom (263); **21.05** Przyjaciółki (230); **22.10** Małe kobietki – dramat, USA 2019, reż.: Greta Gerwig, wyk.: Timothée Chalamet, Chris Cooper, Laura Dern, James Norton, Florence Pugh, Saoirse Ronan, Eliza Scanlan, Meryl Streep, Emma Watson; **01.05** Tarapaty – film familijny, Polska 2017; **03.00** Szkoła uwodzenia 3 – komedia, USA 2004, reż.: Ziehl Scott, wyk.: Kerr Smith, Kristina Anapau, Tom Parker, Michael Pemberton, Natalie Ramsey, Nathan Wetherington, Yvonne Melissa Lewis; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleshopy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (641) – serial obyczajowy; **06.00** Wspaniałe stulecie (21) – serial kostiumowy; **07.00** Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (89) – serial TVP; **09.40** Komisarz Alex (202) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (280) – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynce: Zwierzęta (4) – serial dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (22) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (642) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? (4874); **17.55** Klan (4003); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Ojciec Mateusz (354) – serial kryminalny TVP
21.25 Kulisy serialu „Na sygnale”
21.35 Na sygnale (379) – serial fabularny TVP

22.15 Piraci z Somalii – film fabularny, USA 2017, wyk.: Al Pacino, Evan Peters, Melanie Griffith, Barkhad Abdi

00.20 Tropem bezprawia – film fabularny, USA 2019, reż.: Giorgio Serafini, wyk.: Anna Falchi, Dolph Lundgren, Cosimo Fusco

01.55 S. W. A. T. – Jednostka specjalna (3) – serial
02.50 Ja wam pokażę! (8) – serial obyczajowy TVP
03.45 Magazyn kryminalny 997
04.35 Notacje: Halina Frąckowiak
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP; **05.30** M jak miłość (1533) – serial TVP; **06.20** Anna Dymna – spotkamy się: Monika Kula; **06.55** Familia-da (2716) – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Smaki świata – po iberyjsku (33); **11.50** Barwy szczęścia (2637) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny (970) – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (41) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **14.00** Va Banque (96) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (174) – serial fabularny TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Kolo fortuny (971) – teleturniej; **16.35** Familiada (2717) – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (115) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.15** Va Banque (97) – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (42) – serial obyczajowy

19.35 Barwy szczęścia (2637)
20.10 Barwy szczęścia (2638)
20.40 Kabaret. Super Show Dwójki
21.40 Big Music Quiz – teleturniej muzyczny

22.40 Kino relaks – Moje wielkie greckie wesele – komedia, USA 2002, reż.: Joel Zwick, wyk.: Nia Vardalos, John Corbett, Lainie Kazan, Michael Constantine

00.20 Biały oleander – dramat, USA/ Niemcy 2005, reż.: Peter Kosminksy, wyk.: Michelle Pfeiffer, Alison Lohmann, Reenee Zellweger

02.20 Wszystkie pieniądze świata – dramat, Wielka Brytania, USA 2017, reż.: Ridley Scott, wyk.: Michelle Williams, Christopher Plummer, Mark Wahlberg

04.40 Rodzinka.pl – serial TVP
05.05 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agropogoda; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.10 O co chodzi
03.40 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.05 Podróże z historią
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Benedyktyni – właściwa miara; **05.45** Leśnicy dla Najjaśniejszej Niepodległości; **06.30** Pędziłem z ogona wiewiórki pisane; **07.00** Lodowa podróż; **07.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Grunt to droga. Camino to Pokora; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Refleksje nad Psalmem XXII; **11.55** Prymas Stefan Wyszyński; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycywilizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w Wierze; **15.45** Święty na każdy dzień; **15.50** Ma się rozumieć

16.00 Informacje dnia
16.10 Siódmy Sakrament
16.40 Tak Go pamiętam
16.55 Poznajemy Biblię
17.30 Geopolityka
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Regina Coeli
18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
19.00 Warto zauważyć...
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z tel. udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnoogórski
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.55 Przegląd Tygodnika „Niedziela”
23.00 Granica
23.45 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 20 maja; **07.00** Pogranicze w ogniu (5); **08.10** Kuchnia dwudziestolecia; **08.40** Historia Polski: Od Halera do Pattona – film dok.; **09.55** Sensacje XX wieku: Mata Hari; **10.45** Taśmy bezpieki; **11.20** Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (13); **13.05** Szkocja z lotu ptaka; **14.10** Planety: Lodowe światy (5); **15.10** Gieniusze i marzyciele. Józef Hofmann; **16.15** Pogranicze w ogniu (6) – serial TVP; **17.20** Przeczytaj mi tę historię (97); **17.30** Ex Libris (503); **18.00** Historia broń: Broń miotająca (1); **19.00** Historia Polski: Londyńskie dni generała Sikorskiego – film dok.; **20.00** Teatr Historii: „Wielki Fryderyk” – felieton; **20.15** Wielki Fryderyk – spektakl teatralny, reż.: Józef Gruda, wyk.: Jan Świderski, Ignacy Machowski, Jerzy Kamas, Leonard Pietraszak, Zdzisław Tobiasz, Edmund Fetting, Piotr Pawłowski, Bohdan Ejmont; **22.45** Głód prawdy – film dok.; **23.40** Woskowe imperium Madame Tussaud – film dok.; **00.40** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.15** Sensacje XX wieku; **02.10** Encyklopedia II wojny światowej; **02.45** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.15** Informacje kulturalne; **08.45** Co dalej?; **09.20** Wyprawa w przeszłość – film przygodowy, Czechosłowacja 1955, reż.: Fred Ladd, Karel Zeman; **11.00** Komediantka (1); **12.05** Komediantka (2); **13.30** Villa Visconti Borromeo Litta. Cztery wieki historii; **15.10** Avatar, czyli zamiana dusz – film TVP, reż.: Janusz Majewski; **16.25** Tydzień z życia mężczyzny – film obyczajowy, reż.: Jerzy Stuhr; **18.05** Do dzieła; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Reżyserzy: Robert Altman – cykl dok.; **20.00** Wstęp do filmu – Wróg numer jeden; **20.05** Wróg numer jeden – USA 2012, reż.: Kathryn Bigelow; **22.50** Maiden – film dok.; **00.40** Nyosha – film anim.; **00.50** Pod twoimi palcami – film anim.; **01.15** Yalda, noc przebaczenia – dramat, reż.: Massoud Bakhshi; **02.55** Informacje kulturalne; **03.25** Wojaczek – dramat, reż.: Lech J. Majewski, wyk.: Krzysztof Siwczyk, Dominika Ostalowska, Andrzej Mastalerz, Jan Bogdół; **05.10** Teledyski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1213); **07.00** Kuchenne rewolucje 12 (6); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku; **11.50** Ukryta prawda (1046); **12.55** Tajemnice miłości (45); **14.00** Ukryta prawda (1214); **15.05** Ukryta prawda (1008); **16.10** Ten moment (10); **16.45** Kuchenne rewolucje 12 (7); **17.55** Ukryta prawda (1047); **19.00** Fakty; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.00** Harry Potter i Księżę Półkrwi – film przygodowy, Wielka Brytania/USA 2009, reż.: David Yates, wyk.: Daniel Radcliffe, Emma Watson, Rupert Grint, Michael Gambon, Helena Bonham Carter, Jim Broadbent, Robbie Coltrane, Alan Rickman, Bonnie Wright, Maggie Smith, Timothy Spall, David Thewlis; **23.15** Blade: Mroczna trójca – horror, USA 2004, reż.: David S. Goyer, wyk.: Wesley Snipes, Kris Kristofferson, Dominic Purcell, Jessica Biel, Ryan Reynolds, Parker Posey; **01.35** Kuba Wojewódzki 16 (12); **02.30** Uwaga!; **02.45** Noc Magii (1008); **04.00** Kto was tak urządził; **04.25** Kto was tak urządził; **04.50** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Strefa Gwiazd – Polsat Super Hit Festiwal 2022; **10.05** Malanowski i Partnerzy (762); **10.40** Dlaczego ja? (1014); **11.40** Gliniarze (236); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (889); **14.40** Dlaczego ja? (935); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (690); **17.00** Gliniarze (699); **18.00** Pierwsza miłość (3431); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Polsat SuperHit Festiwal 2022 (1) Koncert Platynowy; **22.00** Polsat SuperHit Festiwal 2022 (2) Koncert Platynowy; **23.00** Polsat SuperHit Festiwal 2022 (3) T. LOVE – „KING”; **23.40** Mroczne umysły – film s.f., USA 2017, reż.: Jennifer Yuh Nelson; **01.55** Zombieland: Kulki w łeb – film s.f., USA 2020, reż.: Ruben Fleischer, wyk.: Abigail Breslin, Rosario Dawson, Jesse Eisenberg, Woody Harrelson, Emma Stone, Luke Wilson; **04.05** Świat według Kiepskich (180); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3999); **05.30** Klan (4000); **06.00** Magazyn Ekspresu Reporterów; **07.00** Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.40** Rok w ogrodzie; **08.05** Rok w ogrodzie Extra – magazyn; **08.20** wojsko-polskie.pl (20) – reportaż; **08.45** Pełnosprawni (450) – magazyn dla niepełnosprawnych; **09.15** Sprawa dla reportera; **10.20** Fascynujący świat: Cztery pory roku w Barcelonie – serial dokumentalny; **11.30** Sekretne życie kotów (2) – reality show; **12.30** Człowiek z Zachodu – western, USA 1958, reż.: Anthony Mann, wyk.: Gary Cooper, Julie London, Arthur O'Connell, Lee J. Cobb; **14.10** Z pamięci: Brycht, cz. 3 – felieton; **14.25** Okrasa łamie przepisy – Smak mięsa z kością – magazyn kulinarny; **14.55** Jutro należy do nas (17); **15.55** Sanatorium miłości IV (10) – reality show; **17.00** Teleexpress; **17.15** Pogoda; **17.20** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa, 34. kolejka; **18.25** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa, 34. kolejka **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! – magazyn **20.35** Komisarz Alex (211) – serial kryminalny TVP **21.35** Hit na sobotę – Need for Speed – film fabularny, Wielka Brytania/Francja/USA 2014, reż.: Scott Waugh, wyk.: Aaron Paul, Dominic Cooper, Michael Keaton, Imogen Poots, Rami Malek **23.50** Jej twarz – dramat, USA 2016, reż.: Sean Penn, wyk.: Charlize Theron, Javier Bardem, Jean Reno, Adele Exarchopoulos, Jared Harris **02.05** Piraci z Somalii – film fabularny, USA 2017, wyk.: Al Pacino, Evan Peters, Melanie Griffith, Barkhad Abdi **04.05** Z pamięci: Brycht, cz. 3 **04.15** Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Barwy szczęścia (2634) – serial obyczajowy TVP; **05.50** Barwy szczęścia (2635); **06.25** Barwy szczęścia (2636); **07.00** M jak miłość (1660) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **12.10** Rodzinny ekspres – magazyn; **12.50** To był rok!; **14.00** Familiada (2810) – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny (972) – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022 (12); Kombi – widowisko muzyczne; **16.20** Na dobre i na złe (848) – serial TVP, reż.: Adam Guziński, wyk.: Mateusz Janicki, Piotr Garlicki, Mateusz Damięcki, Sylwia Nowiczewska, Jarosław Witaszczyk, Patryk Krok, Monika Kałęńska, Bartłomiej Nowosielski, Marek Kalita, Katarzyna Raduszyńska; **17.20** Smaki świata – po iberyjsku (33) – magazyn; **17.50** Słowo na niedzielę; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.15** Va Banque (98) – teleturniej; **18.40** Postaw na milion (291) – teleturniej **19.35** Lajki! **20.00** Program rozrywkowy **21.05** Program rozrywkowy **22.20** Hity wszech czasów – (39) – magazyn muzyczny **23.25** Dorwać Watta – film akcji, Hongkong/Chiny/USA 2016, reż.: Renny Harling, wyk.: Jackie Chan, Johnny Knoxville, Bingbing Fan, Eve Torres **01.25** Moje wielkie greckie wesele – komedia, USA 2002, reż.: Joel Zwick, wyk.: Nia Vardalos, John Corbett, Lainie Kazan, Michael Constantine, Louis Mandylor **03.10** Terrorysta – film fabularny, Wielka Brytania 2012, reż.: Hadi Hajaig, wyk.: Sean Bean, Abhinav Galey, Charlotte Rampling **05.00** Rodzinka.pl – serial komediowy TVP **05.30** Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień; **06.24** Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Serwis Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda; **10.29** Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym okiem; **18.52** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Serwis Info Wieczór weekend **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór weekend **21.41** Pogoda **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór weekend **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.25** INFO Wieczór **24.00** Wiadomości **00.28** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda **01.06** Salon dziennikarski **02.00** Minęła 20 **03.25** Filmy Dokumentalne TVP INFO **04.15** Podróże z historią **04.25** Podróże z historią **05.28** Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.00 Siódmy Sakrament; **05.25** Tydzień, który zmienił świat; **06.00** Ewangelia wg św. Jana; **07.25** Razem tworzymy jedno. Radio Maryja w terenie; **07.50** Słowo życia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Głos serca; **09.45** Muzyczne chwile; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Szansa na dziecko – naprotechnologia; **10.40** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć... w mijających tygodniu; **12.50** Siódmy Sakrament; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** Kapliczki maryjne; **14.55** Ojciec Klemens Vismara; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Wilhelm Pluta – „biskup rodziny”; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Wolność Słowa **17.55** Poczet Wielkich Polaków **18.00** Regina Coeli **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Manna z Nieba **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mój syn, mój zbawiciel **22.55** Święty na każdy dzień **23.00** Głos serca **23.45** Muzyczne chwile **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień – 21 maja; **07.05** Tango Papieża – film dok.; **08.00** Przyrodnik na tropie – cykl dok.; **08.35** Wojownicy czasu; **09.10** Przyłbice i kaptury (9); **10.20** Audycja log aut emisji – ogólna; **10.50** Chiny: starodawne Królestwo przyrody – Środkowe Chiny czyli ekwilibrystyka – cykl dok.; **11.55** Wszystkie kolory świata: Seszele. Raj na Oceanie Indyjskim – serial dok.; **12.55** Wyspy czasów Odyseusza – Królestwo Słońca; **14.00** Kuchnia dwudziestolecia (22); **14.35** Do widzenia, do jutra – reż.: Janusz Morgenstern; **16.05** Marzyciele – Polacy i Ukraińcy razem; **16.35** Szkocja z lotu ptaka; **17.40** Spór o historię – Królewskie żony; **18.20** Młody Piłsudski (9) – serial historyczny TVP; **19.05** Giganci historii; **20.00** Rok 1982. Kalendarium (20); **20.10** Medycusze Wspaniali (11) – serial kostiumowy; **21.15** Historia w postaciach zapisana – Ludwik XIV. Namietności Króla Słońce – cykl dok.; **23.20** Czas Apokalipsy – USA 1979, reż.: Francis Ford Coppola; **01.55** Murzyna, cz. 1 – cykl dok.; **02.50** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Opole na bis – 80 lat Polskiego Radia, cz. 2 – koncert; **07.35** Ach śpij kochanie – przeboje międzywojennego dwudziestolecia; **08.10** Informacje kulturalne; **08.40** Tamte lata, tamte dni: Anna Dymna; **09.20** Hitler kontra Picasso – film dok.; **11.05** Owszem Mazowsze; **11.45** Droga (3); **12.55** Do dzieła; **13.25** Przygoda na Mariensztacie – komedia, reż.: Tadeusz Buczkowski; **15.15** Eufonie 2019 – Francesco Tristano – Conversations with Wojciech Kilar – koncert; **16.25** Retro kino – Fanfan Tulipan – film przygodowy, Francja/Włochy 1951, reż.: Christian-Jaquel Hermand; **18.15** Co dalej?; **18.45** Camille Pissarro – śladami ojca impresjonistów – film dok., Francja 2017, reż.: Christophe Fonseca; **20.00** To tylko koniec świata – dramat, Kanada/Francja 2017, reż.: Xavier Dolan; **21.45** Madrugada in concert. Baloise Session 2019 – koncert; **23.20** Holota – dramat, Wielka Brytania 1979, reż.: Alan Clarke; **01.05** Co dalej?; **01.40** Wórg numer jeden – USA 2012, reż.: Kathryn Bigelow; **04.30** Teledyski; **05.20** Tamte lata, tamte dni: Anna Dymna; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.25 Uwaga!; **05.40** Ukryta prawda (896); **06.30** Polowanie na ogród 7 (9); **07.00** Wymarzone ogrody 5 (1); **07.30** MądrzeJEMY z Katarzyną Bosacką 3 (8); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Na Wspólnej Omnibus 20 (874) – serial; **13.25** MasterChef Junior 7 (10); **15.05** Przez Atlantyk (2); **16.10** Polowanie na ogród 8 (1); **16.45** Wymarzone ogrody 5 (2); **17.20** MądrzeJEMY z Katarzyną Bosacką 3 (9); **17.55** Kuchenne rewolucje 24 (12); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Shrek II – komedia, USA 2004, reż.: Andrew Adamson, Kelly Asbury, Conrad Vernon, wyk.: Mike Myers, Eddie Murphy, Cameron Diaz, Julie Andrews, Antonio Banderas, John Cleese, Rupert Everett; **22.05** Druhy – komedia, USA 2011, reż.: Paul Feig, wyk.: Kristen Wiig, Maya Rudolph, Rose Byrne, Wendi McLendon-Covey, Ellie Kemper, Melissa McCarthy, Jill Clayburgh; **00.35** Mroczny rycerz powstaje – film przygodowy, USA/Wielka Brytania 2012, reż.: Christopher Nolan; **03.45** Uwaga!; **04.00** Noc Magii (1009)

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.15** Wpuszczony w kanał – film animowany; **09.00** Strefa Gwiazd – Polsat Super Hit Festiwal 2022; **10.00** Ewa gotuje (453); **10.40** Sezon na misia – film animowany; **12.15** Zakochany Madagaskar – film animowany; **12.40** Bogaty Dom – Biedny Dom (37); **13.45** Drwale i inne opowieści Bieszczad (77); **14.15** Drwale i inne opowieści Bieszczad (78); **14.40** Rolnicy. Podlasie (6); **15.45** Więzienie (40); **16.15** Więzienie (41); **16.45** Więzienie (42); **17.15** Więzienie (43); **17.45** Chłopałki do wzięcia (233); **18.15** Chłopałki do wzięcia (234); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Polsat SuperHit Festiwal 2022 (4) Radiowy Przebój Roku; **22.00** Polsat SuperHit Festiwal 2022 (5) Doda czy Dorota? Rabczewska jakiej nie znacie!; **23.00** Geneza planety małp – film s.f., USA 2011, reż.: Rupert Wyatt; **01.15** Resident Evil: Potępienie – film animowany, Japonia 2012, reż.: Kamiya Makoto; **03.30** Świat według Kiepskich (193); **04.40** Disco Grammy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 5 V 2022 r.

Wieś Gruszewo w zachodniej Ukrainie oraz Czarnobyl to miejsca znane z objawień maryjnych.

Wieczorem 26 kwietnia 1976 r. w Czarnobylu przed cerkwią św. Eliasza z nieba zeszła postać ze wzniesionymi rękoma, w których trzymała gałązkę piołunu. Ziele zaczęło opadać na ziemię, a kobieta pobłogosławiła świątynię i znikła. Wbrew niebezpieczeństwu, jakie groziło za upu-

we wsi Gruszewo (Hruszów) w zachodniej Ukrainie objawiła się Matka Boża. W drodze do szkoły jedenastoletnia Maria Kizyn ujrzała na ścianie kaplicy ubraną na czarno postać. Grekokatolicy i prawosławni przybywali, by zobaczyć ją na własne oczy – ujrzeli lunę nad kopułą budynku. Kaplicę tę wybudowano podczas XVII-wiecznej epidemii cholery, było tam cudowne źródło. Od 1959 r., gdy decyzją Chruszczowa zamykano świątynię, była nieczynna; po objawieniach wejście do niej władze zabezpieczyły plotem i fosą

Dotknięci przez Boga

Monika Odrobińska

bliczanie tego wydarzenia, pleban cerkwi protopop Aleksander Prokopenko rozповідаł o objawieniu Maryi, wieszającej straszne wydarzenie – możliwe, że suszę. Gdy dokładnie dziesięć lat później, 26 kwietnia 1986 r., wybuchł czwarty blok elektrowni jądrowej w Czarnobylu, wspomniano tę wizję, o której pamięć się zatarała. Wielu upatrywało w tym ziszczenia się przepowiedni z Apokalipsy św. Jana o „gwieździe Piołun”: „płonąca jak pochodnia, a spadła na trzecią część rzek i na źródła wód. A imię gwiazdy zowie się Piołun. I trzecia część wód stała się piołunem. I wielu ludzi pomarło od wód, bo stały się gorzkie”.

Tamte okolice porasta bylica piołun, po ukraińsku „czornobyl”, czyli „czarny piołun”, od czego nazwę wzięła miejscowość. Roślina – powszechniej znana jako składnik absyntu – w Biblii występuje jako symbol goryczy, niedoli i utrapienia. Chodzi jednak raczej o roślinę porastającą pustynie Bliskiego Wschodu. Objawienia nie doczekały się zatwierdzenia ze strony Cerkwi prawosławnej, niemniej metropolita Kijowa w 2002 r. pobłogosławił przedstawiającą ją ikonę. Miernikiem cudów są przede wszystkim nawrócenia – doznał go napromieniowany pracownik elektrowni, zwalczający religię komunista. We śnie zobaczył jeszcze inną tajemniczą ikonę i zlecił jej wykonanie. Znana jest dziś jako ikona Czarnobylskiego Chrystusa.

Jedenaście lat po objawieniach w Czarnobylu i rok po katastrofie w tamtejszej elektrowni atomowej, podczas świąt wielkanocnych, nad kościołem Trójcy Świętej

oraz obstawili wojskiem, a cudowne źródło zasypały.

13 maja 1987 r. widzowie lokalnej telewizji, sprowadzonej na miejsce objawień, zobaczyli tę samą postać. Maria nie otrzymała orędzia, ale ponoć usłyszeli je inni – Kościołowi grekokatolickiemu dało to impuls do wyjścia z podziemi. Doznający w Gruszewie wizji opozycjonista Josyp Terely usłyszał: „Ukraino, córko moja, przyszedł do ciebie. Ty jesteś najbardziej uciśniona, jesteś tą, która najwięcej ucierpiała dla wiary w Chrystusa”. Maryja kazała modlić się na różańcu, nawracać niewierzących i wśród nich pracować. Wiadomość rozeszła się po ZSRR i do Gruszewa ściągali pątnicy z najdalszych jego zakątków.

Kościół objawień nie uznał – trwały zbyt krótko, także świadkowie rozmiągają się w zeznaniach: jedni widzieli postać kilkunastoletnią, inni 60-letnią; niektórzy twierdzili, że dobrze mówiła po ukraińsku, co przeczy faktowi, że nie zostawiła przesłania. Jeszcze inni tę samą postać widzieli na budynkach władz komunistycznych w różnych miastach. Jednak Gruszewo do dziś pozostaje miejscem kultu i pielgrzymek.

Rocznice objawień przechodzą bez echa, obchodzone są lokalnie. – Objawienia są wciąż badane przez Kościół, ale rzeczywistość dla osób, które znalazły się w Czarnobylu i Gruszewie, stają się ważnymi miejscami – mówi bp Jan Sobiło z Zaporozia. – Największym świadectwem ich emanacji są nawrócenia na nowe życie w Chrystusie i przez pośrednictwo Dziewicy Maryi, czyli świadectwa, że tych osób dotknął sam Bóg.

Ikona z Gruszewa

WSTRZĄS SUMIEŃ

Dotąd mieszkańcy Zaporozia dawali schronienie uciekinierom z Mariupola, Berdiańska, Melitopola. – Ostatnio uchodźców jest mniej ze względu na aktywne walki, a ci, którzy do nas przybywają, jadą dalej. W każdej chwili może tu nastać nowy Mariupol – przyznaje bp Jan Sobiło z Zaporozia, który zdecydował się tam pozostać, póki potrzebują go wierni. – Po bombardowaniach kościoły się zapalniają, ludzie szukają nie tylko pocucia bezpieczeństwa, ale też sensu życia, i odkrywają je w Chrystusie – mówi duchowny. – Wielu takich, którzy dotąd bezczęście niedzieli pracą zarobkową, zobaczyło, że po nalatach z jej owoców nie zostało nic; próbując zapełnić życiową pustkę, zwracają się ku Bogu. Przyznają się do otępienia: „Latami tyrałem na coś, co w sekundę stało się niepotrzebne, straciłem tyle czasu na spotkania z Bogiem”. Biskup Sobiło przygotowuje do spowiedzi i spowiada, udziela sakramentu małżeństwa parom, które mają już wnuki. – Sumienia doznały takiego samego wstrząsu, jak bombardowane budynki mieszkalne – mówi. – Zdarzają się jeszcze chrzty; niedawno prawosławny ojciec poprosił mnie o chrzest dla dziecka w rycie rzymskokatolickim. Ale więcej ich będziecie mieć w Polsce, do której uciekają ukraińskie ciężarne.

Do biskupa przychodzą osoby wychowane w duchu ateistycznym, które dostrzegły, że bez Boga życie nie ma sensu. – Wojna unaoczniała tymczasowość naszej ziemskiej pielgrzymki – tłumaczy bp Jan. – Te osoby zobaczyły, że jej celem jest szczęście w niebie. Ochrzciliśmy kilka takich osób, które mimo braku religijności miały wewnętrzną mądrość i gotowość nawrócenia.

fol. Mariana Ivanishyn/photo-lviv.ua

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2022

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach. Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej. Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2022: **cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.**

Zniżka! Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
i.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
w		waluta	PLN
kwota słownie			
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a	
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s	
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata: 	

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
i.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
w		waluta	PLN
kwota słownie			
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a	
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s	
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata: 	

IX OGÓLNOPOLSKA PIELGRZYMKA MINISTRANTÓW I LEKTORÓW

Zgłoszenia i szczegóły praskalso.pl

Sanktuarium MB Loretańskiej, Loretto k. Wyszkowa

11.06.2022